

”MEIKÄLÄISELLE ERITTÄIN ERILAINEN MAAILMA”

Kulttuuriantropologinen tutkimus paikallisen väestön ja turistien kohtaamisesta

Hurghadassa, Egyptissä

18.5.2009

Annina Suutama

Pro gradu -työ

Historian ja etnologian

laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Annina Suutama	
Työn nimi – Title ”Meikäläiselle erittäin erilainen maailma” Kulttuuriantropologinen tutkimus paikallisen väestön ja turistien kohtaamisesta Hurghadassa, Egyptissä	
Oppiaine – Subject kulttuuriantropologia	Työn laji – Level pro gradu -työ
Aika – Month and year 5 / 2009	Sivumäärä – Number of pages 120 + liitteet
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tämä tutkimus käsittelee turismia ja kulttuurien kohtaamisia Hurghadassa, Egyptissä kulttuuriantropologian näkökulmasta. Keskityn erityisesti isäntäyhteisön ja turistien välisiin suhteisiin, kohtaamistilanteisiin ja vuorovaikutukseen sekä isäntäyhteisön sosiokulttuuriseen muutokseen. Isäntä-vieras-suhteisiin vaikuttavat esimerkiksi akkulturaatio, stereotyyptit ja markkinalähtöisyys. Lisäksi luon katsauksen Hurghadan kehittymiseen pienestä kalastajakylästä suureksi turistikohteeksi. Valotan aihetta niin teoreettisella mallilla kuin haastateltavieni kokemuksilla.</p> <p>Tutkimusaineistoni keräsin haastattelemalla Hurghadassa asuvia egyptiläisiä (11), suomalaisia matkaoppaita (6) ja suomalaisia turisteja (2). Jaoin suomalaisille turisteille myös avoimia kysymyksiä sisältävää kyselylomaketta (133). Metodini oli myös osallistuva havainnointi, jonka tuloksia kirjoitin kenttätyöpäiväkirjaani, ja otin valokuvia.</p> <p>Aineistostani paljastuu, että Hurghada on ”neljän ässän” (sun, sand, sea, sex) lomapaikka, jonne tullaan rentoutumaan. Se toimii myös turistille hyvänä tukikohtana päiväretkille Kairoon ja Luxoriin. Vuorovaikutus paikallisen väestön kanssa jää suomalaisturisteilla melko pinnalliseksi ja rajoittuu lähinnä asiakaspalvelutilanteisiin. Täten isäntä-vieras-suhteet eivät perustu niinkään kulttuurienvälisen ymmärryksen kasvattamiseen kuin kaupallisuuteen. Suomalaisilla on egyptiläisistä pääosin positiivinen kuva, mutta paikallinen kaupankäyntikulttuuri aiheuttaa heille päänvaivaa ja ahdistuneisuutta. Kaupankäynti on toisaalta juuri se asia, jonka vuoksi moni egyptiläinen on muuttanut Hurghadaan hankkimaan elantoa. Eri puolilta Egyptiä tulleiden siirtotyöntekijöiden ja eri puolilta maailmaa tulleiden turistien myötä Hurgadasta on tullut kosmopoliittinen kaupunki, jossa kulttuurit kohtaavat. Kulttuurinvälittäjinä egyptiläisten ja turistien välillä toimivat matkaoppaat, jotka auttavat turisteja toimimaan vieraassa kulttuurissa.</p> <p>Hurghadaa ei pidetä ”aitona” egyptiläisenä kaupunkina, koska se elää turismista ja länsimaalaisuus näkyy siellä katukuvassa etenkin hotellialueella, muuallakin turistien etuoikeuksina ja myös demonstraatioefektin tavoin erityisesti nuorten egyptiläisten miesten käytöksessä ja arvoissa. Alkoholi, irtosuhteet, rahakeskeisyys ja individualismi ovat tulleet Hurghadan muslimien elämään turismin myötä. Turismia voikin pitää osasyllisenä ja vauhdittajana tässä muutosprosessissa, mutta kyseessä on myös modernisaatioprosessi, joka luultavasti tapahtuisi ilman turismiakin ajan kuluessa. Toisaalta, ilman turismia Hurghada olisi edelleen vain pieni, tuntematon kalastajakylä.</p>	
Asiasanat – Keywords turismi, kulttuuri, isäntä-vieras-suhde, paikka–paikattomuus, Hurghada, Egypti	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

”Meikäläiselle erittäin erilainen maailma”

Kulttuuriantropologinen tutkimus paikallisen väestön ja turistien kohtaamisesta Hurghadassa, Egyptissä.

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I: KATSAUS TUTKIMUKSEN TAUSTAAN, TEORIAAN JA HISTORIAAN

1. JOHDANTO.....	4
Mielenkiintoni heräämisestä tutkimuskohteeseen.....	4
Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä	6
Turismi – matkailu, turisti – matkailija.....	6
Kulttuuri ja identiteetti.....	8
Paikka ja paikattomuus.....	12
2. TURISMIN TUTKIMUS SOSIAALITIEDEISSÄ JA	
ANTROPOLOGIASSA.....	14
3. TEOREETTISIA LÄHESTYMISTAPOJA.....	18
Hyvä paha turismi.....	18
Turismi ja sosiaalinen muutos.....	20
Akkulturaatioteoria.....	21
Seksiturismi.....	23
Stereotypiat.....	24
Isäntä-vieras-suhteen kaupallistuminen.....	26
Rantakohteen evoluutiomalli.....	27
4. EGYPTIN TURISMIN KEHITYS.....	31
Katsaus Hurghadan historiaan – beduiinimajoista luksushotelleihin.....	34

OSA II: TUTKIMUKSEN AINEISTO JA ANALYYSI

5. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	38
Kenttätyökokemuksia.....	38
Naisena kentällä – matkaseuran vaikutus.....	38
Turisti tutkijana vai tutkija turistina.....	41
Metodit.....	43
Haastattelut ja kyselylomakkeet.....	43
Havainnointi, kenttätyöpäiväkirjat ja valokuvaus – tutkimuksen subjektiivinen näkökulma.....	48
6. HURGHADAN SUOMALAISTURISTIT.....	50
Suomalaisten lomailua Hurghadassa.....	50
Hurghada – uusi matkakohde.....	50
Hurghadaan matkustamisen syyt.....	51
Ajankäyttö.....	54
Etukäteistiedon etsiminen Hurghadasta.....	55
Islamin vaikutus lomaan.....	56
Suomalaisturistien suhteista, ajatuksista ja asenteista egyptiläisiä kohtaan.....	58
Kohtaamistilanteita.....	58
Suomalaisten ajatuksia egyptiläisistä.....	61
”Taitavat pitää meitä omituisina” - Epäilyjä egyptiläisten suhtautumisesta turismiin ja turisteihin.....	63
Ennakkoluulot ja –odotukset.....	64
”No että asiat on mulla aika hyvin vaikka en saiskaan BMX:ää” - Maailmankatsomuksen muuttuminen Egyptin matkan jälkeen.....	66
7. SUOMALAISET MATKAOPPAAT TURISTIEN JA PAIKALLISTEN VÄLIKÄSINÄ.....	69
Matkaoppaat kulttuurin välittäjinä.....	69
Turistien suhtautuminen Egyptin historiaan, kulttuuriin ja isäntäväestöön.....	71
Käyttäytymisneuvoja Egyptiin matkaavalle.....	73
Paikallisten suhtautuminen turisteihin.....	74

Kommunikaatio ulkomaalaisten ja egyptiläisten välillä.....	75
Egyptissä työskentelyn vaikutus omaan ajattelutapaan.....	76
8. PUHEENVUORO PAIKALLISILLE ASUKKAILLE.....	78
Elämää Hurghadassa.....	78
Kommunikointi turistien kanssa.....	80
Mielipiteitä turismista ja turisteista.....	82
Turistien etuoikeuksista.....	83
Arveluja turistien matkustusmotiiveista ja asenteista paikallisia kohtaan.....	84
Turismin vaikutus maailmankuvaan.....	85
9. HURGHADA KULTTUURIEN KOHTAAMISPAIKKANA.....	88
Hurghadan kaupunginosat kuin eri maailmoista.....	88
Hurghada muihin Egyptin kaupunkeihin verrattuna.....	91
Muutos – kalastajakylästä turistikeitaaksi.....	93
Kulttuurien ja uskontojen kohtauskenttä.....	96
Länsimaalaistuva Hurghada.....	96
Islamilainen matkakohde?.....	98
10. POHDINTA.....	101
11. LOPPUSANAT – MUUTTUVAT AJAT, MUUTTUVAT KULTTUURIT.....	110

LÄHTEET

LIITTEET

OSA I: KATSAUS TUTKIMUKSEN TAUSTAAN, TEORIAAN JA HISTORIAAN

1. JOHDANTO

Mielenkiintoni heräämisestä tutkimuskohteeseen

”...kangastus kotimaasta häämötti jo silmieni edessä. Olin luullut sydämeni turtuneeksi, olin luullut jo mukautuneeni kaikkiin tapoihin ja kaikkiin uskontoihin ymmärtäen erivärisiä ihmisiä, ketään halveksimatta, päämääränäni vain tiedon kerääminen, mutta tieto, että olin palaamassa mustaan maahan, pyyhkäisi pois kaiken turtuneisuuden sydämestäni kuin kuuma liekki. Vieraiden vaatteiden lailla valahtivat vieraat ajatukset mielestäni ja olin jälleen sydämessäni egyptiläinen, kaipasin rasvassa paistetun kalan lemua Theban syrjäkujilla illansuussa vaimojen sytyttäessä keittotulet savimajojensa eteen, kaipasin Egyptin viinin makua suussani, kaipasin Niilin vettä ja hedelmällisen mudan makua siinä. Kaipasin papyruskaislojen suhinaa kevätuulessa, kaipasin kirjavia pylviäitä ikuisine kuvineen, temppelin kuvakirjoituksia kaipasin ja vanhan vihkisavun lemua kivisissä pylväissä, niin mieletön oli sydämeni.” (Waltari 1945: 335.)

Vaikka Mika Waltari ei ollut itse edes käynyt Egyptissä, hänen Sinuhe egyptiläisessä kirjoittamiensa kuvailujen innoittamana kiinnostuin maasta ja aloin unelmoida matkasta sinne. Syksyllä 2005 unelmani toteutui ja pääsin viettämään viikon Niilin risteilyllä kierrellen historiallisia kaupunkeja ja kyliä. Vaikka Waltarin tarina sijoittui aikaan ennen ajanlaskun alkua, tunsin välillä matkani aikana, kuin olisin matkustanut kirjan kuvailemiin maisemiin ja aistunut kirjassa kerrottuja asioita. Kävelin pitkin Luxorin hiekkaisia ja pölyisiä katuja, joita talloivat myös kamelit ja aasit kaiken muun liikenteen seassa. Paikallisella torilla näin miehen puhaltavan sian vatsalaukkua, karpästen surisevan esillä olevan ruoan ympärillä ja perinteiseen pitkään kaapuun pukeutuneen miehen myyvän vaikka minkä värisiä mausteita. Niilillä lipuvasta laivasta katselin vehreää joen uomaa, maanviljelijöitä töissään, karjaa juomassa joen vettä, ja kuvittelin elämän jatkuneen siellä samalla tavalla tuhansia vuosia, Niilin antaneen elämän miljoonille egyptiläisille kautta aikojen. Käydessäni historiallisissa temppeleissä historia heräsi henkiin mielikuvitukseni ja oppaan kertomusten avulla, ja saatoin nähdä

sieluni silmillä, millaista oli ollut taikauskon täyteinen faaraoiden ajan elämä. Viikon jälkeen olin kerännyt kaikin aistein mielikuvia siitä, mitä oli ja on egyptiläinen elämä Niilin varrella.

Toisen lomaviikon alkaessa suuntasin Punaisen meren rantakaupunkiin, Hurghadaan, rentoutumaan ja nauttimaan merestä. Bussi ajoi Hurghadaan läpi aavikon, ja auringon laskiessa aloin erottaa kaupunkia edessäni. Saavuin keskelle rakennusmaiden, luksushotellien ja pikaruokaravintoloiden valtakuntaa. Ensimmäinen reaktioni oli kauhistus ja pettymys. Olin juuri viettänyt viikon muinaisten uskomusten tunnelmissa ja luulin Hurghadankin olevan samanlainen ”aito” egyptiläinen kaupunki kuin Luxor. Sen sijaan tunsin saapuneeni täysin keinotekoiseen, turisteja varten rakennettuun paikkaan, joka ei muistuttanut minua Egyptistä eikä oikeastaan mistään muustakaan paikasta, vaan oli jotenkin kaikkea ja ei mitään yhtä aikaa. Miten paikka voi olla paikaton? Mitä on paikattomuus?

Ensivaikutelmani Hurghadasta muodostui pelkän hotellialueen näkemisen perusteella. Seuraavina päivinä huomasin kuitenkin, että kaupungissa oli varsin erilaisia alueita ja että kaikki ei ollut turisteja varten tehtyä, eikä kaikessa näkynyt ylikansallisten yritysten kädenjälkeä. Myös hunnutettuja naisia, vesipiippua polttavia ukkoja ja katukeittiöitä näki pääkaduilta poiketessa. Tunnelma näytti kuitenkin jotenkin erilaiselta, modernimmalta ja kiireisemmältä kuin Niilin varren kaupungeissa. Kuullessani Hurghadan olleen parikymmentä vuotta sitten vain pieni kalastajakylä, kiinnostukseni heräsi. Millainen muutosprosessi oli kaupungin kehityksen takana? Miten siitä oli niin lyhyessä ajassa kasvanut suuri turistikeidas? Näkemäni, kokemani ja kuulemani asiat innoittivat minua perehtymään tarkemmin Hurghadan kohtaloon ja palaamaan kaupunkiin tutkijan kengissä. Tulin pian huomaamaan, että Hurghada ei ole vain mitänsanomaton rantalomakohde, eikä helppo ja mutkaton turistikeidas, vaan se on itse asiassa hyvin moniulotteinen kulttuurien, uskontojen ja erilaisten elämäntapojen kohtaamispaikka.

Tutkimusaiheeseeni minut johdatti paitsi oma matkakokemukseni myös kiinnostukseni turismiin ilmiönä. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä nykyään, globalisoituvassa maailmassa mikään yhteisö ei ole immuuni ulkopuolisille kontakteille ja vaikutteille, ja turistit valloittavat maailmaa suuremmin joukoin kuin ketkään muut kulttuurien

edustajat (Nuñez 1989: 266). Eri kulttuureista ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten kohtaaminen ei suju aina helposti ja luontevasti. Haluankin tämän tutkimuksen myötä tuoda esiin, millaisia kohtaamisia turismin myötä tapahtuu ja miten nuo kohtaamistilanteet koetaan.

Tutkimuksessani on kolme laajempaa teemaa, joiden ympärille levittäytyy joukko kysymyksiä. Näistä teemoista laajin on (suomalaisten) turistien ja Hurghadassa asuvien egyptiläisten vuorovaikutussuhteet. Kysyn, *millaisissa tilanteissa (suomalaiset) turistit ja egyptiläiset kohtaavat ja millainen kuva heillä on toisistaan?* Lisäksi pohdin, *millaista sosiaalista muutosta tämä vuorovaikutus tuo tulleessaan.* Toinen teema koskee Hurghadan kehittymistä pienestä kylästä kaupungiksi. *Mitä muutoksia Hurghadassa on tapahtunut viime vuosikymmenten aikana? Millaisia muutoksia turismi on tuonut tulleessaan?* Kolmas teema, jossa punnitsen Hurghadan merkitystä paikkana, ammentaa osittain tulkintoja kahden edellisen teeman vastauksista ja omista pohdiskeluistani. *Millaisena paikkana Hurghadan asukkaat ja vierailijat kokevat kaupungin?*

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä

Turismi – matkailu, turisti – matkailija

Sana ”matkailu” on yleiskäsite kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa tapahtuvalle matkustamiselle. Siten esimerkiksi antiikin ajalla, keskiajalla ja romantiikan aikakaudella matkustamisesta voi puhua matkailuna, vaikka jokaisella kaudella oli eroavaisuutensa. Turismi puolestaan viittaa tiettyyn aikakauteen, 1800-luvulta alkaneeseen suurten ihmisjoukkojen matkailuun. Turismi yhdistetään enimmäkseen teollisuusmaihin, joiden matkailussa tyypillisenä pidetään esimerkiksi käytössä olevan vapaa-ajan lisääntymistä, matkailuvälineiden teknistä kehitystä ja matkailun mahdollistumista yhä useammille yhteiskuntaluokille. Turismi on teollistumisen kanssa rinnakkainen ilmiö, ja näiden kahden ilmiön vuorovaikutuksen myötä turismin matkailumuodot ovat teknologisesti ja palvelullisesti teollistuneita. Massaturismi on uudempi turismin muoto, ja sillä viitataan erityisesti toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan, jolloin matkailu kasvoi räjähdysmäisesti niin matkailijamäärässä kuin

kohdevaihtoehtoissa. Niin sanotuista pakettimatkoista tuli suosittuja, ja matkustamisesta tuli edullisempaa parantuneiden matkailuvälineiden, yhteyksien ja kovan kysynnän myötä. (Kostiainen 2004: 12, 15.)

Turisti määritellään usein henkilöksi, joka väliaikaisesti vapaa-ajallaan matkustaa pois kotoaan kokeakseen muutosta elämässään. Turistien matkustussyitä on monia, mutta kolmen avaintekijän on toteuduttava, jotta matkustus olisi mahdollista. Nämä tekijät ovat vapaa-aika, ylimääräiset tulot ja turismille myönteinen paikallisten hyväksyntä. (Smith 1989: 1.) Vapaa-aika erottelee turismin esimerkiksi työmatkoista. Ihminen, jolla on ylimääräisiä tuloja ja vapaa-aikaa, ei kuitenkaan ole suoranaisesti turisti, vaan hänestä tulee turisti vasta kun hän matkustaa kotiyhteisönsä ulkopuolelle. (Nash 1981: 462.) Historioitsija Paul Fussell ei tyydy edellisiin määritelmiin puhuttaessa turistin ja matkailijan eroista, vaan jatkaa jakoa vielä syvemmällä tasolla. Hän tekee eron tutkimusmatkailun (exploration), matkailun (travel) ja turismin (tourism) välille. Fusselin mukaan tutkimusmatkailija etsii tuntematonta. Matkailija puolestaan sitä, mitä on saatu selville järjen avulla historiassa. Turisti etsii sellaista, mikä on löydetty yrittäjäyystoiminnan kautta ja valmisteltu hänelle massatuotantona. (Fussell 1980: 39.) Se, mikä Fusselin mielestä erottaa turistin matkailijasta on, että turistille matkustaminen on sosiaalisen statuksen nostattamista. Turisti saa salaista mielihyvää siitä, että hänet nähdään hetkellisesti kuuluvana ylempään sosiaaliluokkaan kuin kotona. Hän nauttii olostaan ostajan ja kuluttajan roolissa, ja hänen elämästään tulee merkityksellistä ja jännittävää ainoastaan, kun hänellä on valta valita, mitä ostaa. Turisti on matkallaan myös eroottisesti vapaa toteuttamaan fantasioitaan. (Fussell 1980: 42.)

Sanoja turisti ja matkailija on pidetty synonyymeinä ennen, mutta ajan kanssa niistä on kehittynyt kaksi eri käsitettä. Turisti on saanut negatiivisen korostuksen. Hänen ajatellaan seuranneen sokeasti aitoja, avarakatseisia matkailijoita. Matkailija on rohkea ja sisukas kaikissa tilanteissa, kun taas turisti on varuillaan oleva ja hemmoteltu vapaa-aikateollisuuden kuva. Matkailijat liikkuvat itsenäisesti, kun turistit puolestaan liikkuvat massoina muuntaen kokonaisia alueita tasapaksuiksi kuvastimikseen. (Buzard 1993: 1–2.) Massaturismi nähdään nykyään jopa niin negatiivisena käsitteenä, että monikaan ei kutsu itseään vapaaehtoisesti turistiksi. Mieluummin sanotaan, että muut ovat turisteja, emme me itse. (Jokinen & Veijola 1990: 32.) Tämä itsensä kieltäminen turistiksi on johtanut niin sanottuun antiturismiin. Antituristit yrittävät kaikin keinoin

vältellä leimautumista turisteiksi. He eivät kannu mukana kameraa, pukeudu turistien tavoin, eivätkä yövy turistien suosimissa hotelleissa. He välttelevät suosittuja nähtävyyksiä ja keskusteluja muiden turistien kanssa. Haluamalla tulla tunnistetuksi matkailijoina, eikä turisteina, antituristit ilmentävät niin sanottua turistingstia. Loppujen lopuksi he ovat aivan yhtä turisteja kuin kaikki muutkin. (Fussell 1980: 48–49.) Fussell toteaaakin: ”*Now travel is impossible and tourism is all we have left*” (1980: 41).

Edellä mainittujen erottelujen valossa Hurghadaan matkustavat ulkomaalaiset ovat turisteja. Hurghadaan saapuu päivittäin useita lentokoneellisia ulkomaalaisia lomalaisia, jotka tulevat nauttimaan lomasta, vapaa-ajasta ja rentoutumisesta. Suomesta Hurghadaan tehdään enimmäkseen vain pakettimatkoja, jotka ovat massaturismin ilmentymiä. Pakettimatkoihin kuuluvat edestakaiset lennot ja ennalta varattu majoitus kohteessa, monesti vielä puoli- tai täysihoidolla. Retket toisiin kaupunkeihin tehdään yleensä myös oman matkanjärjestäjän tarjoamalla opaskierroksilla. Lentokoneessa matkalla Helsingistä Hurghadaan toivotettiin matkustajat tervetulleeksi ”Finnairin lomalennoille”. Sekin kertoo, että Hurghadaan ei tehdä juuri muita kuin vapaa-ajan matkoja. (PK: 2–3). Hurghadaan tuleva (suomalainen) turisti tulee ja menee massan mukana.

Kulttuuri ja identiteetti

Kulttuurin käsite on yksi tärkeimmistä ja keskeisimmistä käsitteistä kulttuuriantropologisissa tutkimuksissa. Keskeisyydestään huolimatta se ei ole helposti ja yksimielisesti määriteltävissä, vaan siitä on luultavasti lähes yhtä monta määritelmää kuin määrittelijääkin. Monet niistä pohjautuvat antropologi Edward Tylorin määritelmälle vuodelta 1871 kirjassa *Primitive Culture*. Tylorin mukaan kulttuuri on moninainen kokonaisuus, joka käsittää tiedon, uskon, taiteen, lait ja tavat sekä muut tottumukset ja kyvyt, jotka ihminen on oppinut yhteisönsä jäsenenä. (Aceves 1974: 60.) Kulttuuri ei siis ole synnynnäistä vaan sosiaalisen kanssakäymisen myötä opittua. Antropologi Clifford Geertz kirjoittaa kulttuurin olevan julkista, symbolista toimintaa: ”*Though ideational, it does not exist in someone’s head, though unphysical, it is not an occult entity.*” (Geertz 1973: 10.)

Monesti kulttuurista puhuttaessa tarkoitetaan korkeakulttuuria, kuten teatteria, taiteita ja musiikkia. Toisessa ääripäässä voi olla käsitys siitä, että kulttuuri on kaikkea, mitä ihminen tekee. Burns ja Holden kirjoittavat kulttuurissa olevan ennen kaikkea kyse ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta niin sosiaalisten suhteiden kuin materian kautta. Kulttuuri koostuu sukupolvelta toiselle siirtyvistä arvoista, tiedoista ja käyttäytymiskaavoista, ja sen ydin on perinteissä. Toisaalta, vaikka kulttuurissa on kyse perinteiden siirtämisestä eteenpäin, se ei tarkoita, että kulttuurin tulisi pysyä samanlaisena sukupolvelta toiselle. Päinvastoin, kulttuurit muuttuvat koko ajan, ja yhteisöt omaksuvat jatkuvasti uusia vaikutteita toisiltaan ja yrittävät sopeutua muuttuvaan maailmaan. (Burns & Holden 1995: 113–114.)

Kulttuuri on monimutkainen. Liika samaistuminen yhteen kulttuuriin voi johtaa toisten kulttuurien negatiiviseen arvosteluun ja hyväksymättömyyteen, mutta liian vähä samaistuminen voi johtaa turvattuuteen, haavoittuvuuteen ja normien puuttumiseen (Ron Crocombe 1989 / Burns & Holden 1995: 114). Toisaalta, tiettyyn kulttuuriin samaistuneet ihmiset eivät välttämättä itse osaa selkeästi kertoa kulttuuristaan tai johdonmukaistaa sitä. Kulttuureista on olemassa niin sanottuja ideaalityyppejä, joka on eri asia todellisen kulttuurin kanssa. Ihmiset voivat siis esimerkiksi sanoa, että joku asia on hoidettava tietyllä tavalla, mutta toteuttavat sen itse eri tavoin. (Aceves 1974: 63.) Lisäksi kulttuurien määrittely ja rajat on usein hankala tehdä. Onko väärin puhua suomalaisesta kulttuurista, kun tiedetään, että esimerkiksi idässä ja lännessä on omat puhetyylinsä, perinneruokansa yms.? Ovatko ne silloin eri kulttuuripiiriä? Kulttuurintutkija Geert Hofstede kirjoittaa jokaisen yksilön kuuluvan useampaan kuin yhteen sosiaaliseen ryhmään samanaikaisesti ja siten myös useampaan eri kulttuuriin. Yksilöiden mieli koostuu siten kulttuurin eri kerroksista. Kulttuurisia tasoja ovat esimerkiksi kansallinen, kielellinen, uskonnollinen ja alueellinen taso. Kulttuuri on yhteydessä myös esimerkiksi sukupuoleen, sukupolveen ja sosiaaliseen luokkaan. (Hofstede 1997: 10.) Puhuttaessa suomalaisesta kulttuurista viitataan siis erityisesti kulttuurin kansalliseen tasoon ja ajatellaan suomalaisia yhtenä ryhmänä, ei niinkään yksilöinä, joilla jokaisella on omat erilaiset kulttuuriset kerroksensa. Suomalaisella kulttuurilla tarkoitetaan myös suomalaista yhteiskuntaa, jota pitävät koossa ja yhteishengessä yhteiset normit ja tavoitteet tai vaikkapa yhteinen media, armeija, koulujärjestelmä tai urheilukisat (Hofstede 1997: 12).

Kulttuuria hyödynnetään turismissa talouden lähteenä, ja sitä voidaan tuoda esille mainostaen ja markkinoiden niin, että siitä syntyy vetonaula matkailijoiden houkutteluun. Kulttuuri on vetovoimainen tekijä turismissa etenkin silloin, kun se on hyvin epätavallinen tai ainutlaatuinen. Turismilla voi olla paikalliskulttuurille hyvinkin voimakas vaikutus, etenkin jos isäntäyhteisö ei ole taloudellisesti kehittynyt. Turismi vaikuttaa paikallisten ihmisten arkielämään sen mukaan, miten se muokkaa esimerkiksi työllisyystilannetta, liikennettä, kansalliskuvaa ja kaupunkiympäristöä. Toisaalta tällaisia vaikutuksia on monesti vaikea erottaa yleisestä modernisaatioprosessista. (Burns & Holden 1995: 112–113.)

Vertailen tässä tutkimuksessa aineistoni valossa egyptiläisten ja suomalaisten vuorovaikutustilanteita ja puhun suomalaisen ja egyptiläisen kulttuurin eroista. Mutta mitä on egyptiläinen kulttuuri tai suomalainen kulttuuri? Entä mitä on länsimaalaisuus? Voiko niitä edes määritellä? Suomalaiselle tai egyptiläiselle kulttuurille ei varmasti ole yhtä oikeaa määritelmää. Tässä tutkimuksessa suomalainen ja egyptiläinen kulttuuri koostuvat niistä piirteistä, käyttäytymismalleista, arvoista ja asenteista, jotka ovat tunnettuja ja tiedossa yleisesti koko maassa. Uskon että omaksuakseen tietyn kulttuurin ihmisen on pitänyt kasvaa sen vaikutuspiirissä. Vain siten kulttuurin pienimmätkin yksityiskohdat tulevat luonnolliseksi osaksi ihmistä itseään, hänen identiteettiään. Suomalaisesta ja egyptiläisestä kulttuurista voidaan puhua hyvinkin erilaisina kulttuureina, sillä ne rakentuvat esimerkiksi erilaisille uskomuksille ja käyttäytymiskaavoille. Miten käyttäytyä tuntemattoman ihmisen seurassa? Millainen on oma reviiiri? Mitä asioita ja ominaisuuksia arvostetaan näyttäytyessä julkisilla paikoilla? Tällaisiin ja muihin kysymyksiin ei välttämättä osata vastata ennen kuin ne koetaan jollain tavalla uhatuiksi. Monet arvot siis tiedostetaan vasta, kun joku asia on niiden vastaista. Edelliset kysymykset tulevat esiin aineistossani esimerkiksi suomalaisten lomailijoiden vastauksissa.

Identiteetti liittyy kiinteästi kulttuuriin, sillä se rakentuu kulttuuristen ominaisuuksien varassa. Identiteetti on sosiologi Manuel Castellsia lainaten ”ihmisten merkityksen ja kokemuksen lähde”, merkitystenrakentamisprosessi, joka pohjautuu kulttuuripiirteisiin tai kulttuuriin liittyviin määreisiin enemmän kuin muille merkityksen lähteille. Kulttuurin lisäksi identiteetin rakentumiseen vaikuttavat myös esimerkiksi historia, biologia, maantieto, kollektiivinen muisti ja yksilölliset unelmat sekä sosiaalinen

rakenne arvoineen sidottuna tiettyyn aikaan ja paikkaan. (Castells 1997: 6–7.) Identiteetti on sosiaalinen konstruktio, joka rakentuu aina suhteessa muihin ihmisiin, ja se voi olla niin yksilöllinen kuin kollektiivinen. Eri tilanteissa identiteetin eri puolet korostuvat niin, että esimerkiksi kulttuurinen ja/tai etninen identiteetti saattaa tulla hyvinkin voimakkaasti esiin matkustettaessa ulkomaille eri etnistä ja kulttuurista taustaa olevien ihmisten keskelle, vaikka kotimaassa näitä puolia omasta identiteetistä tuskin edes huomaa. Identiteetti tiedostetaan usein vasta kun se joutuu hyökkäyksen kohteeksi, yksilö tuntee itsensä heikoksi tai marginaaliseksi tai joutuu epämukaviin tai ristiriitaisiin tilanteisiin (Lanfant 1995: 7).

Niin identiteettiin, kulttuuriin kuin turismiteollisuuteen liittyy kiinnostava kysymys länsimaalaisuudesta, mitä on mielestäni aiheellista pohtia tässä tutkimuksessa. Turismin yhteydessä kuulee puhuttavan turistikohteiden ja paikallisyhteisöjen länsimaalaistumisesta. Mutta mikä tai mitä on tuo länsi, mitä on länsimaalaisuus ja kuka on länsimaalainen? Mikä puolestaan on lännen vastakohta? Sosiaalisen geografian professori Alastair Bonnett etsii vastauksia lännen arvoitukseen kirjassaan *The Idea of the West*. Bonnettin mukaan länsi tarkoitti 1900-luvun alkuun asti Länsi-Eurooppaa, mutta laajentui tarkoittamaan myös Yhdysvaltoja sen talouskasvun myötä. Tällöin ajateltiin, että Yhdysvallat oli Euroopan tuote. Samalla vuosisadalla lännen käsite laajentui koskemaan myös ei-eurooppalaisia maita, erityisesti Japania. Tämä rikkoi ajatuksen lännen kuulumisesta ”valkoiselle rodulle”. Tähän pohjautuu myös ajatus, että koko maailma voi länsimaalaistua. (Bonnett 2004: 5.) Onko länsimaalaistuminen siis sitä, että muusta maailmasta tehdään Länsi-Euroopan tuote?

Lännessä on puhuttu toisaalta voitokkaana ja voimakkaana, toisaalta se on nähty rappeutuneena ja kukistettuna. Lännessä puhutaankin hyvin ristiriitaiseen sävyyn. Bonnettin mielestä lännen käsite auttaa ihmisiä rakentamaan ja käsittelemään ajatuksiaan, pelkojaan ja toiveitaan. Lännen käsitteen kautta ihminen voi luoda ja hahmottaa kokonaiskuvaa muuten monivivahteisista ja puolueellisista mielipiteistä. (Bonnett 2004: 6.) Länsi hahmotetaan myös vertaamalla sitä ei-länteen. Millaisia ovat ei-läntiset ideat lännessä? Bonnett kirjoittaa, että lännen käsite olisi itse asiassa syntynyt lännen ulkopuolella. Länsi ei siis niinkään ole käsitys meistä ja muista, tai itsestä ja toisesta länsimaalaisten ihmisten näkökulmasta, vaan enemmänkin ei-länsimaalaisten ihmisten vertauskuva muuhun maailmaan. Lännen vastakohtana pidetään yleisesti itää.

Niitä verrataan esimerkiksi ihmisten ajattelutavan kautta. Länttä saatetaan pitää järkeistämisen ja maallisuuden kuvana, kun idän ajatellaan olevan sielukas ja hengellinen. (Bonnett 2004: 2–3.) Kuva lännestä ei-länsimaalaisen ihmisen silmin voi siis olla varsin kylmä ja kolkko. Vaikka länsi on epäselvä käsite, se saa usein hyvin konkreettisen ulottuvuuden. Esimerkiksi tutkimusaineistostani käy ilmi, että monet ajattelevat länsimaalaistumisen tarkoittavan ylikansallisia tuotemerkkejä ja yhtiöitä, jotka näkyvät konkreettisesti katukuvassa. Länsi saa tässä tutkimuksessa siis kovin taloudellisen merkityksen tutkimusaineiston kautta. Kuitenkin omissa pohdiskeluissani länsimaalaisuudesta otan huomioon myös sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat.

Paikka ja paikattomuus

Paikka ymmärretään monesti sen fyysisten ja maantieteellisten ominaisuuksien perusteella. Paikaksi voidaan sanoa esimerkiksi jotain maata, kaupunkia, kaupunginosaa, katua, rakennusta, asuntoa tai huonetta. Kulttuuriantropologiassa paikka ymmärretään kuitenkin enemmän kuin fyysisten ominaisuuksiensa kannalta, siihen liittyvät keskeisinä ihmisen mielikuvat ja tunteet. Paikka on fyysinen tila, jolle rakentuu merkitys yksilöllisesti tai sosiaalisesti (Länsman 2004: 10). Siten se on paikka jollekin, paikka johonkin ja jonkin paikka (Shields 1991: 6; Länsman 2004: 31). Esimerkiksi koti ei ole vain asunto, jossa on huoneita ja huonekaluja, vaan sieltä haetaan turvaa, lämpöä, rakkautta, yksityisyyttä ja mukavuutta.

Paikat määrittyvät subjektiivisten ja kulttuuristen tulkintojen myötä. Globalisaation ja kansainvälistymisen myötä niin paikat itse kuin käsityksemme paikoista muuttuvat. (Shields 1991: 25.) Matkailuteollisuudella on ollut oma osuutensa tässä muutoksessa. Yhä useammat ihmiset voivat nykyään matkustaa maailman eri kolkkiin ja nähdä omin silmin tiettyjä paikkoja muodostaen itse mielikuvan näkemästään ja kokemastaan. Jotkut saattavat etsiä koskematonta luontoa ja alkuperäiskulttuureja toisten matkatessa niin sanottuihin valepaikkoihin (pseudoplaces, ks. esim Fussell 1980: 43), jotka ovat nykyihmisen rakentamia, kulttuurittomia vapaa-ajan viettokohteita. Hyvänä esimerkkinä on Disneyworld, jossa Walt Disneyn tarinoiden ympäristöjä on luotu konkreettisiksi, vierailtaviksi paikoiksi.

Niin kulttuurit kuin paikat muuttuvat ajan myötä. Kulttuuri voi muuttaa paikkaa ja paikka voi muuttaa kulttuuria. Lisäksi joku paikka voidaan nähdä kaukaisena, eksoottisena ja pyhänä historiassa, kun nykypäivänä se mielletään ainakin tutkijapiireissä matkailukohteeksi, jossa aikaisemmin ilmennyt pyhyys ja eksoottisuus ovat nähtävissä enää vain museoituina. Loppujen lopuksi paikkojen merkitykset muodostuvat ajan myötä muodostuneista intersubjektiivisista yleiskäsityksistä ja kulttuurisista tulkinnoista. (Shields 1991: 25). Esimerkiksi Egyptin ajatellaan olleen yksi merkittävimpiä, rikkaimpia ja sivistyneimpiä maita faaraoiden aikaan. Nykyään se mielletään kehitysmaaksi, jossa nuo entisaikojen aarteet on museoitu ja laitettu esille turistien ihmeteltäviksi esimerkiksi Kairossa ja Luxorissa. Toisaalta esimerkiksi Hurghadassa ei ole yhtään historiallista nähtävyyttä, eikä sinne tulevaa turistia muistuta maan historian loistokkuudesta mikään muu kuin matkamuistoesineiksi muovatut patsaat Tutankhamonista ja Nefertitistä. Millainen paikka Hurghada sitten on siellä asuville egyptiläisille ja siellä vieraileville suomalaisille?

Oma ensivaikutelmani Hurghadasta saa minut pohtimaan myös paikattomuuden kysymystä. Hurghadan hotellialue vaikutti minusta siltä, ettei se ollut mitenkään erikoinen tai että se olisi voinut olla rantalomakohde missä vain maailmalla. Selänniemi kirjoittaa, että sijainti voi olla paikaton, kun siltä puuttuvat ominaisuudet, jotka erottelevat sen muista paikoista. Tällöin sitä ei voi oikeastaan edes erottaa muista samankaltaisista paikoista. (Selänniemi 1996: 22.) Relphin mukaan paikattomuus puolestaan viittaa siihen, että paikat eivät vain näytä samanlaisilta, vaan ne myös tuntuvat samoilta, ja niissä on mahdollisuus toteuttaa samanlaisia kokemuksia (Relph 1976: 90).

Tässä tutkimuksessa käsittelen paikkaa niin sosiokulttuurisesti kuin maantieteellisten ominaispiirteiden kautta. Sosiokulttuurinen näkökulma ilmenee pohtiessani yksilöllisiä, sosiaalisia ja kulttuurillisia merkitystenantoja Hurghadalle paikkana. Miten Hurghada koetaan, ja onko sillä ollut vaikutusta yksilöiden identiteetin muodostumiseen? Jälkimmäinen kysymys koskee lähinnä Hurghadassa asuvia egyptiläisiä, jotka ovat muuttaneet kaupunkiin muualta. Maantieteellinen ja fyysinen näkökulma paikan käsitteeseen tulee puolestaan ilmi perehtyessäni kaupunginosien eroavaisuuksiin sekä kysymykseen paikattomuudesta.

2. TURISMIN TUTKIMUS SOSIAALITIETEISSÄ JA ANTROPOLOGIASSA

Antropologialle ja turismin tutkimukselle tieteenalana yhteistä on halu tunnistaa ja järjeistää kulttuuria ja ihmisdynamiikkaa sekä ymmärtää turismin seurauksia (Burns 1999: 71). Turismin tutkimus on äärimmäisen monialaista, koska turismia voidaan katsoa monesta eri näkökulmasta, esimerkiksi taloudellisista, ympäristöllisistä, poliittisista ja kulttuurillisista vaikutuksista käsin. Turismista kiinnostuneet antropologit eivät ole juuri pelänneet tieteenalojen ylittämistä lainaten ja soveltaen muiden tieteenalojen, erityisesti sosiaalitieteiden teorioita ja metodeita omiin tutkimuksiinsa. (Nash ja Smith 1991: 13.) Jokaisella tieteenalalla on silti oma näkemyksensä, joka erottaa sen muista. Antropologiassa turismi nähdään osana ihmiskulttuuria ja siten osana jotain elämäntapaa. (Nash ja Smith 1991: 22.) Antropologit tuntuvat olevan yhtä mieltä siitä, että ei ole edes tarvetta erityiselle turismin antropologian teorialle, vaan antropologian olemassa olevia teorioita voi soveltaa turismiin (Lett 1989: 278). Itse tutkin turismia kulttuuriantropologina ja keskityn erityisesti turismin sosiokulttuurisiin puoliin. Turismia on kuitenkin mahdotonta tutkia vain yhdeltä kannalta jättäen muut seikat kokonaan pois. Siten työssäni tulee näkymään myös muita näkökulmia.

Yksi seikka, jonka antropologia tuo turismin tutkimukseen, onkin holistinen eli kokonaisvaltainen tutkimusnäkökulma. Tutkimuksessa siis huomioidaan niin sosiaaliset, ympäristölliset kuin taloudelliset seikat sekä niiden keskinäiset yhteydet. Antropologia antaa turismin tutkimukselle myös vertailevan kehyksen ja syvemmän tason analyysimallin. (Burns 1999: 72.) Myös kulttuurien väliset kohtaamiset ja niistä seuraava sosiaalinen kanssakäynti ovat keskeisessä asemassa turismin antropologiseen ymmärtämiseen. Itse asiassa isännän ja turistin kohtaamisen on sanottu olevan koko turistisen järjestelmän ydin. (Nash 1981: 462.)

Turismia ei aina ole pidetty antropologiassa vakavasti otettavana tutkimusaiheena, koska sitä ei nähty alaan kuuluvana ilmiönä (Nuñez 1989: 265). Ennen kuin varsinainen turismin antropologia kehittyi tieteenalana esimerkiksi sosiologit tutkivat niitä asioita, jotka nykyään luetaan kuuluvaksi turismin antropologiaan (Burns 1999: 73). Niinpä turismin antropologian varhaisien juurien voidaan ajatella olevan sosiaalitieteissä.

Turismi tuli vähitellen hyväksytyksi tutkimusaiheeksi antropologiassa, ja turismin tutkimusta perusteli esimerkiksi Dennison Nash siten, että turismi on laajalle levinnyt ilmiö ihmisyhteisössä, siihen liittyy kulttuurien ja alakulttuurien välinen vuorovaikutus, ja turismilla on ollut osansa esiteollisen maailman muutoksessa (Nash 1981: 461). Turismi siis nähdään osana yleistä sosiaalista prosessia kompleksisessä ja yhdistetyssä maailmassa. Turismi tuo esiin modernin maailman arvojärjestelmien luonnetta. (Burns 1999: 81.)

Turismintutkija Peter M. Burns mainitsee turismin tutkimuksessa näkyvän neljä laajaa teemaa (ks. Burns 1999: 94 kaavio). Turismia on käsitelty paljon rituaalina, liitettyä uskontoon ja pyhiinvaellukseen kysyen, onko se niiden uusi muoto (Burns 1999: 95–97). Aiheesta ovat kirjoittaneet esimerkiksi Victor Turner ja Nelson Graburn. Turismia on käsitelty myös symbolismin ja mytologian näkökulmasta ja etsitty vastausta kysymykseen, voiko turismi tarjota ”paratiisin” maan päällä (Burns 1999: 108–112). Tämän näkökulman mukaan turistit etsivät myyttistä ja autenttista toista. Etenkin Dean MacCannel on kirjoittanut autenttisuudesta turismissa teoksessaan *The Tourist – A New Theory of the Leisure Class* (1989). Turismi voidaan nähdä myös sosiaalisen muutoksen aiheuttajana ja kysyä, vahingoittaako turismi kulttuuria (Burns 1999: 99–101). Tähän näkökulmaan liittyen esimerkiksi Erik Cohen on kirjoittanut turistitypologioista (1972) ja Valene L. Smith on toimittanut teoksen turismin vaikutuksista paikalliskulttuureihin (*Hosts and Guests*, 1981). Neljäs teema Burnsien mukaan on globaalius ja paikallisuus, jossa korostetaan isäntien ja vieraiden suhteita sekä pohditaan, homogenisoiutuuko maailma turismin myötä vai auttaako turismi korostamaan kulttuurista eroavuutta sekä tuoko turismi kehitystä (Burns 1999: 113–117). Nykyään tätä näkökulmaa pohditaan etenkin kehitysmaiden kannalta. Tässä tutkimuksessa perehdyn kahteen viimeksi mainittuun teemaan. Sosiaalisia ja kulttuurisia seuraamuksia tapahtuu kaksisuuntaisesti, niin vierailijalle kuin vierailtavalle. (Burns & Holden 1995: 112.) Siksi lähestynkin aiheitani niin turistin, isännän kuin heidän välisen suhteen kautta.

Turismia on tutkittu myös muista näkökulmista. L. Turner ja J. Ash käsitelivät turismia imperialismin muotona ja hyvin kriittisesti kirjassaan *The Golden Hordes: International Tourism and the Pleasure Periphery* (1975). Heidän mukaansa turismi on vain nautinnonetsintää, joka vahingoittaa ja saastuttaa paikalliskulttuureja (Burns 1999: 77). Myös Dennison Nash kirjoitti turismista imperialismin muotona Valene L. Smithin

teoksessa *Hosts and Guests*. Tällainen näkemys ei ole erikoinen 1970-luvun turismin antropologialle. Tuohon aikaan tutkimus keskittyi etenkin turismin negatiivisiin vaikutuksiin paikallisyhteisöissä, kulttuurikontaktien vaikutuksiin, kulttuuri-imperialismiin ja epätasa-arvoon (Selänniemi 1996: 43). Tuon ajan antropologisessa turismin tutkimuksessa unohdettiin kuitenkin yksi antropologian keskeinen piirre: holistisuus. Tutkimuksissa ei nähty turismin positiivisia vaikutuksia, eikä itse turisteja yksilöinä ja heidän kokemusmaailmaansa. Antropologien huomio keskittyi turismin myötä tapahtuvaan kulttuurimuutokseen, etenkin länsimaalaisten turistien vaikutukseen kolmannen maailman maissa (Nash ja Smith 1991: 13). 1980-luvulla antropologien negatiiviset turismianalyysit vähenivät, kun aihetta tutkittiin antropologian näkökulmasta yhä enemmän. Tiedon lisääntyessä alettiin nähdä turismia positiivisemmassa valossa ja antropologien näkemys tasapainottui. Tästä hyvänä esimerkkinä on Valene L. Smithin toimittaman *Hosts and Guests* -kirjan kaksi eri painosta. Ensimmäinen painos (1977) sisälsi hyvin kriittisiä kannanottoja turismin vaikutuksista paikalliskulttuureihin. Toiseen painokseen (1989) päivitettyt tekstit olivat jo tasapainoisempia. (Selänniemi 1996: 44.)

Turismin tutkimuksen yleistyessä antropologiassa myös tutkimusnäkökulmat muuttuivat. 1980-luvulle saakka tutkimus keskittyi pääosin isäntäkulttuureihin ja isäntävieras-jaotteluun, mutta tämän näkökulman rinnalle kehittyi toinen suuntaus, jossa tutkimuskohteena oli itse turisti. Selänniemen mukaan turisti nähdään tässä suuntauksessa irrallaan kotiyhteisöstä ja toisenlaisessa olotilassa olevana henkilönä, jota turismin antropologiassa on kuvailtu ja analysoitu esimerkiksi siirtymäriittiteorioiden avulla (Selänniemi 1994: 37). Tähän turistilähtöiseen suuntaukseen liittyvät muun muassa teoriat turismista leikkinä ja pakona arjesta.

Omassa tutkimuksessani keskityn yhdeltä kannalta turismin vaikutuksiin isäntäkulttuurissa. Periaatteessa voisi siis sanoa, että palaan turismin antropologian varhaisiin tutkimusnäkökulmiin, tosin erilaisessa, mahdollisimman holistisessa mielessä. Turismi ei ole pelkkä paholainen isännille, vaikka esimerkiksi negatiivisia ympäristöllisiä vaikutuksia ei voi kieltää. Turismi voi kuitenkin olla myös hyödyksi, esimerkiksi kasvattaessaan taloutta ja luodessaan lisää työpaikkoja. Lähestyn turismia muiltakin kannoilta. Yksi turismin antropologian tutkimusalue on turismin vaikutukset kulttuurien väliseen kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen (ks. esim Graburn ja

Moore 1994: 239). Tutkin siis suomalaisten ja egyptiläisten välisiä suhteita, kommunikointia ja asenteita toisiaan kohtaan. Yritän tuoda esille turismin vaikutuksia siltä pohjalta, mitä itse näin ja koin, sekä mitä niin suomalaiset kuin egyptiläiset kertoivat minulle haastatteluissa ja kyselylomakkeissa. Tutkittaessa turismin sosiaalisia vaikutuksia on mielestäni tärkeää ottaa huomioon molempien osapuolten, niin turistien kuin paikallisten näkökulma, jotta tutkimuksesta tulisi mahdollisimman todenmukainen ja kokonaisvaltainen. Keskityn paitsi vaikutuksiin paikalliskulttuurissa, myös turistien kokemusmaailmaan, joka on kolmas näkökulma tutkimuksessani. Siten tuon tutkimukseeni myös erästä turismin antropologian suuntausta, turistin tutkimusta. Näin yhdistän tutkimuksessani turismin antropologian tutkimushistorian eri suuntauksia tavoitteenani muodostaa tutkimusaiheestani mahdollisimman holistinen kuva.

3. TEOREETTISIA LÄHESTYMISTAPOJA

Lähestyn Hurghadan turismia sekä diakroniselta että synkroniselta näkökannalta. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, ennen kenttätyömatkoja lähtökohtanani oli tutkia eritoten Hurghadan muutosta eli sitä, miten Hurghadasta kehittyi turistikohde. Tätä diakronista näkökantaa ilmentää tutkimuksessani Russell Arthur Smithin teoreettinen malli rantakohteen evoluutiosta. Kenttätyömatkoilta palattuani ja aineistoa tarkemmin tarkastellessani huomasin kuitenkin, ettei aineistoni Hurghadan menneisyydestä ollut tarpeeksi suuri. Sen sijaan olin saanut kokoon paljon aineistoa isännistä ja vieraista sekä heidän välisestä suhteestaan. Tutkimukseni painopiste on siis lopulta synkroninen kuvaillessani sosiaalista kanssakäymistä egyptiläisten ja ulkomaalaisten välillä. Tähän näkökulmaan liittyvät teoriat turismista sosiaalisena muutoksena. Koska turismin haitat ja hyödyt ovat olleet antropologien suurennuslasin alla jo pitkään, haluan myös itse osallistua keskusteluun oman aineistoni valossa. Pohdiskelen turismin hyvyyttä ja pahuutta tutkimukseni loppusanoissa, mutta näen tarpeelliseksi pohjustaa ensin aikaisempaa keskustelua aiheesta.

Hyvä paha turismi

Turismin tuomat vaikutukset matkakohteiden paikallisväestöihin on alusta asti ollut suuri puheenaihe turismin antropologiassa. Turismin haittoja ja hyötyjä on listattu ja edelleen painiskellaan saman kysymyksen kanssa: Vahingoittaako turismi paikalliskulttuureja?

Burns on sitä mieltä, että turismilla on kulttuurisia vaikutuksia ja että se kiihdyttää muutosten vauhtia, mutta se on silti vain yksi modernisaation ilmiö. Muutoksia kulttuureissa tapahtuisi myös ilman turismia. (Burns 1999: 94.) Sosiologi Emanuel de Kadt puolestaan huomauttaa, että vaikka turismi onkin vain yksi modernisaation vaikuttaja, se voi olla erityisen voimakas niille, jotka työskentelevät sen parissa (de Kadt 1979: 12–13). Huomioon on otettava myös turistien määrä ja tyyppi. Kun turismi on vähäistä, myös vaikutukset ovat vähäisiä. Turistimäärän kasvaessa ja turismityypin muuttuessa massaturismiksi vaikutuksetkin kasvavat. (Nettekoven 1979: 143.)

Useimmissa tapauksissa matkailu on kuitenkin keskittynyt tiettyihin turistikohteisiin, tiettyjen kaupunkien ja nähtävyyksien ympärille. Turisteja siis liikkuu varsin pienellä alueella koko maan pinta-alasta. Täten myöskään turismin vaikutukset eivät välttämättä ulotu kuin pieneen osaan maata. Vain turismin parissa työskentelevät ja turistikohteissa tai niiden läheisyydessä asuvat ihmiset pääsevät osaksi kansainvälisiä kontakteja. Turistit ovat siis ”näkymättömiä” suurimmalle osalle väestöä. Koko maan kannalta perinteiset kulttuuriset arvot ovat vallassa ja turismi on loppujen lopuksi pienessä roolissa. (Nettekoven 1979: 136.) Siis esimerkiksi Egyptissä suurin osa väestöstä elää tavallista elämää olematta välttämättä koskaan vuorovaikutuksessa turistien kanssa. Turismi ei kosketa heidän elämäänsä millään lailla. Yksittäiset kohteet puolestaan käyvät läpi valtavia muutoksia niin fyysisesti, poliittisesti, taloudellisesti kuin kulttuurisesti. Tästä on esimerkkinä omakin tutkimuskohteeni, Hurghadan kaupunki, jonne turismi on paljolti keskittynyt ja jonka asukkaille turismi ja sen tuomat ilmiöt ovat arkipäivää.

Antropologeille on ollut tyypillistä pitää kansanomaisia kulttuurimuotoja parempina kuin uusia ilmiöitä. Siten akkulturaatioon on suhtauduttu torjuvasti. (Kelles 1984: 126.) Turismi on kohtalaisen nuori ilmiö ja sen negatiivisista vaikutuksista onkin raportoitu antropologiassa enemmän kuin positiivisista. Puhutaan esimerkiksi länsimaalaistumisesta, amerikkalaistumisesta tai ”cocacolasoitumisesta” (ks. esim. Nuñez 1989: 266). Kaikki tarkoittavat loppujen lopuksi samaa: alkuperäiskulttuurin tuhoutumista, perinteisten kulttuuristen tavaroiden, käytöstapojen, arvojen jne. korvautumista länsimaalaisilla kapitalistisilla vastineilla. Turismia on syytetty myös negatiivisten sosiaalisten ilmiöiden, kuten rikollisuuden, prostituution, huumeiden ja alkoholin käytön lisäämisestä (ks. esim. Harrison 1992: 25–26). Listan jatkeeksi luetaan myös erilaiset ympäristölliset, taloudelliset ja poliittiset haitat. Jos turismi on näin paha, miksi valtiot edes sallivat turistien tulon omalle maaperälleen? Jokainen valtio voi kuitenkin itse vaikuttaa siihen, missä määrin turismi sallitaan omassa maassa. Periaatteessa voidaan siis kysyä, kuuluvatko turismin seuraukset turistien vai valtioiden vastuulle? Monesti turismin tuomiin negatiivisiin vaikutuksiin puututaan vasta niiden tapahduttua, vaikka usein ne voitaisiin estää kehityssuunnittelulla (de Kadt 1979: 21).

Monien kehitysmaiden hallitukset tukevat turismia esimerkiksi ulkomaisen valuutan saamiseksi, alueellisen kehityksen saavuttamiseksi sekä kansallisten tulojen ja

työllisyyden nostamiseksi (de Kadt 1979: 20). Välittömin turismista saatu hyöty kansalaisille on työpaikkojen luominen ja sitä kautta elintason nostaminen. Työvoimaa tarvitaan niin suoraan (asiakaspalvelu) kuin epäsuorasti (materiaalien, raaka-aineiden saanti, rakennus, kuljetus) turismiin liittyvissä töissä. (de Kadt 1979: 12.) Kulttuurin kannalta turismista on ollut hyötyä esimerkiksi käsityö- ja taideperinteille, joita turismi on auttanut elvyttämään ja säilyttämään. Paikalliset asukkaat ovat kiinnostuneet uudelleen omasta kulttuuristaan ja historiastaan. Tämä puolestaan on vahvistanut paikallisen väestön kulttuuri-identiteettiä. (de Kadt 1979: 15.) Isäntäyhteisössä turismin on lisäksi ajateltu lisäävän kunnioitusta paikallisiin, itsestään selvänä pidettyihin asioihin kuten luontoon (de Kadt 1979: 64). Turismi murtaa myös konservatismia ja edistää monikielisyyttä. Kuva ympäröivästä maailmasta laajenee etenkin nuorilla. (Nettekoven 1979: 144.)

Tarkoitukseni on vertailla omaa aineistoani edellä mainittuihin tutkimustuloksiin ja pohtia, millaisia vaikutuksia turismilla on ollut Hurghadassa. Kysyin myös paikallisilta itseltään, miten he kokevat turismin ja millaisia hyötyjä ja haittoja se on tuonut tullessaan.

Turismi ja sosiaalinen muutos

Kuten luvussa 2 toin esiin, yhtenä turismin antropologian laajoista näkökulmista on nähty turismin tuoma sosiaalinen vaikutus nyky-yhteiskuntiin, etenkin kohdemaihin. Sosiaalinen ulottuvuus on tärkeässä osassa minunkin työssäni tutkiessani esimerkiksi egyptiläisten ja ulkomaalaisten vuorovaikutustilanteita ja kokemuksia toisistaan. Tässä luvussa esitetyt teoriat ovat auttaneet minua erottamaan tiettyjä ulottuvuuksia omasta aineistostani, ja huomaan oman aineistoni tukevan teorioita ja teorioiden tukevan omaa aineistoani. Sosiaalinen muutos ei ole yksiselitteistä, vaan muutosta tapahtuu niin ihmisten ulkoisessa käytöksessä kuin sisäisessä ajatusmaailmassa. Muutoksessa on myös muistettava ottaa huomioon eri osapuolet ja ihmisryhmät. Seuraavat teoriat sosiaalisesta muutoksesta valottavat siis joitain tuon laajan ja moninaisen ilmiön puolia auttaen näkemään kokonaisuuksia.

Matkailijoiden ja isäntien kohtaaminen ja vuorovaikutuksen syntyminen ovat kaiken sosiaalisen muutoksen alku. Kohtaamistilanteen kokeminen riippuu monesta seikasta, kuten matkailijan motiiveista ja isännän ajatuksista, esimerkiksi koetaanko turismi tervetulleeksi vai mielletäänkö se vallan menettämiseksi (de Kadt 1979: 60). Oma aineistoni näyttäisi tukevan De Kadtin väitettä siitä, että suuri osa matkailijoiden ja paikallisten välisistä kohtaamistilanteista on asiakaspalvelutilanteita. Etenkin vanhoissa siirtomaissa palvelutilanteet voivat herättää alemmuuden tunteita paikallisissa työntekijöissä, kun matkailija on ikään kuin paikallisen pomo. Myös uskonto ja matkailijan ja isännän väliset tuloerot voivat vaikuttaa siihen, miten palvelutilanne koetaan. (de Kadt 1979: 61.)

Akkulturaatioteoria

Akkulturaation käsite otettiin käyttöön antropologiassa 1800-luvun lopulla. Akkulturaatio tarkoittaa kulttuurista muutosta, joka tapahtuu yhteisöjen vuorovaikutuksen seurauksena. Kun kaksi kulttuuria on kontaktissa toisiinsa, molemmat muuttuvat jokseenkin toisensa kaltaisiksi kulttuuristen piirteiden lainaamisen myötä (Nuñez 1989: 266). Kulttuurinen lainaaminen ei kuitenkaan ole tasapuolista, vaan monesti toinen yhteisö on jollain tavalla toista hallitsevampi ja sen seurauksena vahvempi pitämään kiinni omasta kulttuuristaan. (Winthrop 1991: 3.) Vaikka akkulturaatiosta puhutaan usein nimenomaan yhteisöjen tai kulttuurien välisenä prosessina, yksilön tärkeyttä ei pitäisi unohtaa, sillä nimenomaan yksilöiden kokemukset, roolikonfliktit, ihmissuhteet ja sopeutumisstrategiat ovat tärkeitä yritettäessä ymmärtää akkulturaatiota (Padilla 1980: 2). Minun tutkimuksessani yksilöiden rooli korostuu, sillä haastatteluaineistoni ei ole niin laaja, että sen voisi yleistää kattamaan kaikkia paikallisia, matkaoppaita tai turisteja, vaan keskittyy enemmänkin yksilöllisiin kokemuksiin.

Turismin antropologiassa akkulturaatioteorian osapuolet ovat turistit ja isännät. Vaikka turisti lähtee pois kotoaan ja oman kulttuurinsa vaikutuspiiristä, hän ei silti ole valmis omaksumaan paikallisten kulttuurisia piirteitä yhtä todennäköisesti kuin paikalliset omaksuvat turistin kulttuuria. Turisteja tulee ja menee, ja heitä on yleensä eri puolilta maailmaa, erilaisista kulttuureista, mutta kaikesta huolimatta turistiasiakaskunta toistaa

itseään. Kun paikalliset sopeutuvat turistien tarpeisiin, asenteisiin ja arvoihin, isäntäyhteisöstä alkaa tulla turistien kulttuurin mukainen. (Nuñez 1989: 266.) Paikallisten ihmisten konservatiiviset perinteet ja ajattelumallit heikkenevät ulkomaalaisten läsnäolon myötä. Akkulturaatio riippuu paljolti siitä, kuinka paljon turistien läsnäololle altistutaan. (Nettekoven 1979: 143–144.) Yhtenä selkeänä esimerkkinä akkulturaatioprosessista on lingvistinen akkulturaatio, jossa yleensä paikallisyhteisö opettelee turistien kieltä, mutta turistit osaavat harvemmin paikallisten kieltä. Monikielisyydestä on usein hyötyä turismin parissa työskenteleville paikallisille, sillä monikieliset asiakaspalvelijat ovat paremmin palkattuja kuin yksikieliset kollegansa. (Nuñez 1989: 266–267.)

Joskus alemmuuden tunne ja suuret tuloerot saattavat aiheuttaa paikallisissa kateutta ja ihailua matkailijoita kohtaan. Tässä yhteydessä käytetään usein käsitettä *demonstration effect*, joka tarkoittaa sitä, että kohdemaan ihmiset, erityisesti vaikutuksille alttiina oleva nuoriso alkaa jäljitellä matkailijoita käytöksessään ja materiassa. Paikalliset ihmiset näkevät matkailijat rikkaina ja vapaina ja unelmoivat saavuttavansa samanlaisen, rennon elämäntavan, mitä he näkevät matkailijoiden elävän. Niinpä he alkavat jäljitellä matkailijoita omaksuen heidän arvojaan, kulutustottumuksiaan ja käytöstään. (Burns 1999: 101–102.) He hakeutuvat ulkomaalaisten matkailijoiden seuraan paremman elämän toivossa (de Kadt 1979: 63). Demonstraatioefekti on akkulturaation muoto, jota on pidetty kulttuurisena vastineena esimerkiksi markkinasuhteille ja hyödykkeellistymiselle, mikä on saanut jotkut kriitikot puhumaan kulttuuri-imperialismista (Harrison 1992: 30).

Matkailijoiden kulutus on aivan eri luokkaa kuin kehitysmaan asukkaiden, mutta matkailijat eivät näe mitään pahaa kulutussuuntautuneessa käytöksessään (jos ollenkaan tiedostavat sitä). Lomalla kun on soveliasta viettää ”parempaa” elämää. Tämä kuitenkin luo suuria kontrasteja matkailijoiden ja isäntien välille. (Nettekoven 1979: 137–138.) Monesti paikallinen väestö saakin todellisuudessa väärän kuvan matkailijoiden elämästä, sillä lomalaisten kulutustottumukset ja käytösmallit voivat lomalla olla hyvinkin poikkeavia arkielämästä kotimaassa. Matkan kustannusten kattamiseksi on luultavasti tehty paljon töitä kotimaassa ja säästetty rahaa. (Nettekoven 1979: 140.) Kotona ei asuta luksusasunnossa, jota ympäröi vehreä puutarha, eikä käydä ravintolassa

syömässä tai ostoksilla päivittäin. Paikalliset eivät kuitenkaan sitä näe, vaan haavekuva vauraasta ja helpon elämän täyteisestä paratiisista säilyy heidän mielessään.

Akkulturaatiota on selvästi havaittavissa Hurghadassa nimenomaan niin päin, että isäntäväestö omaksuu turistien elämäntapaa. Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni on tutkia, miten akkulturaatio ilmenee Hurghadassa, sekä mitä seurauksia demonstraatioefekti tuo tullessaan.

Seksiturismi

Länsimaisia arvoja omaksuessaan esimerkiksi paikallisten seksuaalinen moraalit muuttuu. Monet tutkijat ovatkin havainneet prostituution ja seksiturismin kukoistavan massaturistien valtaamissa kehitysmaakohteissa. Prostituutio tai muut seksisuhteet, kuten lomaromanssit turistien kanssa ovat paikallisille yksi tapa hakeutua ulkomaalaisten seuran ja sitä kautta yrittää luoda itselleen parempaa tulevaisuutta, kenties rikkaan ulkomaalaisen puolisona jossain vauraassa länsimaassa. (de Kadt 1979: 63.)

Vaikka prostituutio ja seksiturismi ovat yhteydessä toisiinsa, ne eivät tarkoita samaa asiaa. Seksiturismissa ei ole kyse (pelkästään) rahanvaihdosta, kuten prostituutiosta. Prostituutiota tapahtuu myös ilman matkustamista. (Oppermann 1999: 252.) Monesti turistit luokitellaan tiettyyn ryhmään pääasiallisen matkustussyynsä vuoksi. Joku on tullut kulttuurin vuoksi, joku vapaa-ajan. Matkustussyitä ja -aktiviteetteja on kuitenkin usein monia yhdellä matkalla. Turismin moniulottuvaisuus selittääkin sen, että seksituristit eivät yleensä matkusta vain seksin vuoksi, vaan se on vain yksi osa lomaa. Lisäksi monet turistit päätyvät seksisuhteisiin vain siksi, että niihin tulee mahdollisuus tai koska he tapaavat samanmielisiä ihmisiä. (Oppermann 1999: 256.)

Turismin antropologiassa on yleistynyt käyttöön lyhenne SSSS, joka tulee sanoista sun, sea, sand ja sex. Se yhdistetään rantalomakohteisiin, joihin turistit tulevat nauttimaan siis nimenomaan auringosta, merestä, rantaelämästä ja yhä enenevässä määrin myös seksistä. (Korpela 2004: 243.) Turistin on teorioitu olevan liminaalitullassa matkansa aikana. Liminaalisuuteen liittyy ”sallittu” poikkeava käytös arkielämästä. Niinpä

esimerkiksi tiukkamoraalisena tunnettu ihminen voi antautua seksiseikkailuun lomansa aikana. (Selänniemi 1999: 279.) Seksiturismin onkin ajateltu olevan osa tätä liminaalisuutta ja marginaalisuutta (Ryan & Kinder 1996: 509). Niin seksiturismi kuin yleensä turismi on pakoa arjesta, jossa haaveista ja fantasioista voi tehdä totta (Ryan & Kinder 1996: 512). Seksituristi käyttääkin hyödyksi lomalla sallittua arjesta poikkeavaa käyttäytymistä ja voi toteuttaa fantasiansa, jos hänelle tarjoutuu mahdollisuus.

Paikallisten näkökulmasta seksiturismi voi tarkoittaa hakeutumista turistin seuraan paremman elämän toivossa, kuten aiemmin todettiin. He voivat myös olla prostituoituja ja saada rahaa turisteilta. Toisaalta, kaikki eivät hakeudu seksisuhteisiin rahan tai ulkomaalaisen puolison toivossa. Seksisuhteissa tunnistetaan omat tarpeet ja oma rooli. Ne voivat saada myös ”metsästämissä” ulottuvuuden. Seuraavan kumppanin metsästyksessä ja nappaamisesta nautitaan jo itsessään. (Ryan & Kinder 1996: 514.) Seksisuhteet ulkomaalaisten kanssa voivat olla keino hankkia kunnioitusta ja sosiaalista statusta tietyn sosiaalisen ryhmän sisällä, esimerkiksi kaveripiirissä. Mitä enemmän irtosuhteita, sen kunnioitettavampaa se on. (ks. esim. Harrison 1992: 29.) Toisaalta seksisuhteet voivat olla pakoa arjesta ja työn täyteisestä elämästä myös paikallisille.

Kehitysmaissa kerätyn aineiston mukaan monet seksin etsijät eivät näe itseään seksituristeina, eikä heidän toimintansa perustu rahanvaihtoon (Oppermann 1999: 262). Hurghadassa kukoistava seksiturismi tuli minulle täytenä yllätyksenä. Minulla ei ollut siitä minkäänlaista aavistusta ennen ensimmäistä kenttätyömatkaani ja niinpä en siitä osannut aluksi mitään kysyäkään. Aihe lähinnä pulpahteli esiin eri haastatteluissa ja eri tilanteissa omaa matkakokemustani, mutta sen laajuuden tajusin vasta käydessäni läpi aineistoani kotona. Minulla ei ole siitä siis laajaa aineistoa, mutta se on selvästi yksi tärkeä osa sosiaalista muutosta Hurghadassa ja siten se on otettava huomioon tutkimuksessani käsiteltäessä kysymyksiä turistien ja paikallisten välisistä kohtaamistilanteista, suhteista ja niiden merkityksistä.

Stereotypiat

Turistit ja isännät ovat toisilleen muukalaisia. Muukalainen on sosiologi Georg Simmelin mukaan väliaikainen oleskelija, joka ei jaa samoja ominaisuuksia

isäntäyhteisön kanssa, eikä ole kuulunut siihen alusta saakka (Simmel 1964: 402). Sen seurauksena muukalaisten ja isäntien välinen vuorovaikutus jää yleiselle ja persoonattomalle tasolle, eikä muukalaisia kohdella yksilöinä vaan tietynlaisena muukalaistyyppinä (Simmel 1964: 407). Georg Simmelin määrittely sopii hyvin kulttuurien välisiin kohtaamisiin, ovatpa ne tapahtuneet satoja vuosia sitten löytöretkillä tai nykypäivän massaturistipaikoissa. Kulttuurien välisissä kohtaamisissa on kuitenkin aina ollut kysymys ”toiseuden” kohtaamisesta ja siitä, miten ihmismieli sitä käsittelee. Yhtenä vastauksena tähän ovat stereotyypit.

Matkailuteollisuudessa stereotyypittely on kaksisuuntaista. Toisaalta matkailijat luovat omat kuvansa paikallisista asukkaista, mutta myös paikallisilla on tietty, kaavoittunut kuva matkailijoista, esimerkiksi kansalaisuuden perusteella. (Petrisalo 2001: 80.) Nuo mielikuvat perustuvat yleensä ennakkoluuloihin ja puutteellisiin tietoihin, vaikkakin niissä voi olla myös totuudenperää. Stereotyyppioilla on taipumus yleistää ja pelkistää. (Petrisalo 2001: 78.) Vaikka stereotyypit eivät olekaan totuudenmukaisia, ne toimivat tietynlaisena suojana ja turvana vieraiden ihmisten ja vieraiden kulttuurien kohtaamisessa. Ne helpottavat myös hahmottamaan sitä suurta uutuuden ja ”toiseuden” tulvaa, jonka ihminen kohtaa matkustaessaan ulkomaille tai kun suuret ulkomaalaismäärät tulevat omaan kotimaahan. Toisaalta liian jyrkät ennakkokäsitykset voivat johtaa kulttuurien välisen kommunikaation välttelemiseen. (Petrisalo 2001: 80.)

Stereotyypit ovat yhdenmukaistuksia paitsi ihmisistä, myös kulttuureista. Nykypäivän matkailu on osa globaalia teollisuutta, jota muokataan kysynnän ja kuluttajien mieltymysten perusteella. Länsimaalaiset matkailijat ovat tällä hetkellä suurin kuluttajaryhmä maailman matkailussa. Sen vuoksi matkakohteita muovailaan nykyään yhteensopiviksi länsimaisten kulttuuristen arvojen ja stereotyyppien kanssa. Tätä tapahtuu myös kohteissa, jotka eivät kuulu länsimaisen kulttuurin piiriin. (Petrisalo 2001: 80.)

Myös turismikirjallisuus luo stereotyyppijä. Tarkoituksena on luoda eksoottinen ja ehkä seikkailunhaluinen, mutta samanaikaisesti hyvin järjestelty ja turvallinen kuva kohteesta. Myös mukavuudet paikanpäällä taataan. Turismikirjallisuuden stereotyypit ja ennakkotiedot kohteesta luodaan mahdollisimman eksoottisiksi ja mielenkiintoisiksi myynnin maksimoimisen vuoksi. (Saglio 1979: 321.)

Millainen kuva suomalaisille turisteille on muodostunut egyptiläisistä, entä egyptiläisille eri turistiryhmistä? Millaisia ennakkokäsityksiä suomalaisilla turisteilla oli Egyptistä ja egyptiläisistä ennen matkaa ja miten ne muuttuivat? Näkyykö Hurghadassa kulttuurien yhdenmukaistaminen ja länsimaalaistuminen? Millaisia kuvia Hurghadasta luodaan matkaoppaissa? Muun muassa näihin kysymyksiin haen vastauksia luvuissa 6, 8 ja 9.

Isäntä-vieras-suhteen kaupallistuminen

”Logically, anything that is for sale must have been produced by combining the factors of production (land, labor, or capital). This offers no problem when the subject is razor blades, transistor radios, or hotel accommodations. It is not clear when the buyers are attracted to a place by some feature of local culture, such as ... an exotic festival.”
(Greenwood 1989: 172.)

Antropologi Davydd J. Greenwood kysyy, voiko kulttuuri olla kauppatavaraa. Hän toteaa, että kapitalistisen näkemyksen mukaan kaikki, mikä voidaan hinnoitella, voidaan myydä ja ostaa. Siten esimerkiksi paikallisten ihmisten esitys perinteisistä rituaaleistaan turisteille järjestetyssä esityksessä on kaupallistettu (Greenwood 1989: 172–173). Rituaalista tulee performanssi, jota esitetään ulkopuolisille rahan vuoksi ja se menettää merkityksensä (Greenwood 1989: 178). Turismi on niin tärkeä tulonlähde esimerkiksi kehitysmaille, että rahanahneet sijoittajat ja yrittäjät saattavat unohtaa turismin tuomat sosiaaliset, ympäristölliset ja kulttuuriset vaikutukset ja keskittyvät laskemaan hotellivuoteiden määrää ja myytyjen matkamuistojen tuottamaa voittoa (Greenwood 1989: 173). Taloustieteilijöiden ja antropologien näkökanta turismiin on kuitenkin varsin erilainen.

Kansainvälinen matkailu on ollut merkittävä tekijä kehitysmaiden modernisaatiossa. Taloudelliset muutokset ovat tuoneet muutoksia myös sosiaalisiin suhteisiin ja kulttuuriin, markkinasuhteet ovat levinneet ja perinteiset käsityöt ja kulttuurit ovat kaupallistuneet. Turismi on vaikuttanut sosiaalisiin instituutioihin niin, että jotkut sosiaaliset luokat ovat hyötäneet uusista tuloista, toiset puolestaan ovat vajonneet

alaspäin. Vanhat sosiaaliset ja poliittiset roolit ovat korvautuneet uusilla. (Harrison 1992: 31.)

Markkinasuuntautuneisuus leviää turisteilta paikallisille akkulturaatioteorian ja demonstraatioefektin mukaisesti. Paikalliset eivät siis ainoastaan jäljittele länsimaalaisten turistien ulkonäköä vaan myös heidän materialistista elämäntapaansa ja siihen sisältyviä arvoja, jotka yleensä ovat varsin markkinasuuntautuneita. (Harrison 1992: 30.) Ennen matkailijan ja isännän kohtaaminen perustui vieraanvaraisuuteen. Nykyään se on kaupallistettu. (deKadt 1979: 58.) Turistit ja isännät tapaavat massaturistikohteissa lähinnä asiakaspalvelutilanteissa, joissa turisti on asiakas ja isäntä on työntekijä. Muunlaista kontaktia heillä ei ehkä ole ollenkaan toisiinsa. Paikalliselle työntekijälle siis maksetaan siitä, että hän palvelee turistin tarpeita ja turisti puolestaan menee ostamaan jotain tuotetta tai palvelua paikalliselta. Niinpä isäntä-vieras-suhteessa on monissa tapauksissa kysymys ostamisesta ja myymisestä, eikä niinkään halusta tutustua toiseen yksilönä tai hänen kulttuuriinsa.

Omassa tutkimuksessani kysyn, miten kaupallistuminen ja markkinasuuntautuneisuus näkyvät Hurghadassa egyptiläisten ja turistien välillä sekä egyptiläisten keskinäisissä suhteissa. Mitä asioita kulttuurista on kaupallistettu ja tuotu turistien käyttöön?

Rantakohteen evoluutiomalli

Monet turistikohteet ovat kokeneet suuria muutoksia elämänkaarensa eri vaiheissa. Asiakaskunta tai kohteen luonne on saattanut muuttua täysin, tai kohde on voinut muuttua esimerkiksi talvikohteesta kesäkohteeksi. (de Kadt 1979: 22.) Artikkelissaan Beach Resort Evolution (1992) Russell Arthur Smith tarkkailee nykyisten rantakohteiden kehittymistä luonnollisista rannoista kaupungeiksi. Rantojen kaupungistuminen on maailmanlaajuinen ilmiö, joka on alkanut kehittyä toisen maailmansodan jälkeen. Rantakohteen kehitys nähdään kaupungistumisen muotona, joka tuo tullessaan niin positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia. Negatiiviset vaikutukset alkavat näkyä erityisesti kehityksen loppuvaiheilla, jolloin ympäristöllisten,

sosiaalisten, taloudellisten ja poliittisten asioiden hallinta alkaa riistäytyä käsistä ja kohde alkaa ylikuormittua ja saastua. (Smith 1992: 304–305.)

Rantakohteiden kehittymistä on Smithin mukaan tutkittu aiemmin lähinnä tapaustutkimusten valossa (ks. Smith 1992: 305). Yleisen kehitysmallin puuttuessa Smith loi hypoteettisen mallin aiempiin tapaustutkimuksiin sekä omiin havaintoihinsa perustuen. Hypoteettista mallia testatakseen hän valitsi tutkimuskohteekseen Pattayan Thaimaassa. (Smith 1992: 306.) Smithin evoluutiomalli koostuu kahdeksasta eri kehitysvaiheesta, joiden aikana luonnollinen ranta muuttuu turistien suosimaksi kaupungiksi (Smith 1992: 306–308).

Vaihe A: Matkailua kohteeseen ei ole, mutta kohteessa on jonkun verran asutusta.

Vaihe B: Ensimmäiset matkailijat, jotka luokitellaan löytöretkeilijöiksi, saapuvat kohteeseen. Kohde laajenee sen verran, että matkailijat voidaan majoittaa. Matkailijat ovat kiinnostuneita olemaan läheisessä kontaktissa vierailtavan kulttuurin kanssa, ja isäntien ja vieraiden kontakti onkin suurta. Tämä saattaa johtaa negatiiviseen sosiaaliseen vaikutukseen, sillä isäntien asenteet vieraisiin voivat vaihdella apatiasta ärsyyntymiseen. Matkailijoista saadaan kuitenkin myös jonkun verran hyötyä taloudellisesti.

Vaihe C: Kohteen saavutettavuus lisääntyy, mikä parantaa matkailijoiden pääsyä kohteeseen. Ensimmäinen hotelli rakennetaan ja avataan, mistä alkaa laajempi ja järjestetympi matkailu. Matkailijat ovat varakkaita ihmisiä, joiden tarpeet kohtaavat korkealuokkaisessa hotellissa. Myöhemmin kohde keskiluokkaistuu ja varakkaat matkailijat jäävät vähemmistöksi. Kohteeseen aletaan tehdä suuria sijoituksia ulkomailta.

Vaihe D: Ensimmäisen hotellin tuoma suosio kannustaa rakentamaan lisää hotelleja. Kaikki hotellit rakennetaan meren rantaan. Hotellien ulkopuolelle avataan liiketiloja. Niin hotellit kuin muut työt työllistävät paljon paikallisia.

Vaihe E: Koska hotelleja rakennetaan koko ajan lisää, paikallisten on annettava niille tilaa rannan läheisyydestä ja muutettava itse kauemmaksi. Suuri määrä ihmisiä kohteen ulkopuolelta muuttaa kohteeseen asumaan. Kaupankäyntialue laajentuu ja sitä hallitsevat erityisesti matkailijoiden mielenkiinnon kohteet. Rannan ja veden kantopiste saavutetaan ja niiden käyttöä rajoitetaan. Kohteen ilmapiiri alkaa huonontua ja esimerkiksi saasteista tulee ongelma. Paikallinen hallinto perustetaan.

Vaihe F: Rannalle ei ole enää mahdollista rakentaa uusia hotelleja, ja niinpä uudet hotellit eivät ole suorassa yhteydessä siihen. Luonnollinen ympäristö alkaa hukkua keskittyneen kehityksen alle ja esimerkiksi vesielämä vähenee. Rannat alkavat kärsiä eroosiosta tai vesijätöstä. Kohde on täysin suuntautunut matkailuun. Työpaikkojen määrä kasvaa jatkuvasti ja samoin kasvaa uuden asutuksen määrä. Paikallishallinto huomaa menettäneensä hallinnan kehityksen kasvuun, ja esimerkiksi ympäristöllisten ongelmien koetaan uhkaavan kohteen tulevaisuutta. Kohteelle luodaan kehityssuunnitelma.

Vaihe G: Kohteen saavutettavuutta parannetaan entisestään esimerkiksi rakentamalla lisää teitä. Halvat hotellit lisääntyvät. Kohde on nyt kaupungistunut ja alkuperäistä ilmapiiiriä ja luontoa yritetään suojella kriittisillä alueilla. Alkuperäinen matkailijatyyppejä korvautuu pakettimatkailijoilla, ja matkailijan keskimääräinen kulutus laskee. Paikallishallinto ei pääse puuttumaan kohteen kasvuun.

Vaihe H: Kohteesta on tullut suurkaupunki. Vapaa-ajan ja kaupankäynnin alueet ovat jakautuneet selkeästi. Kaupankäynti on lisääntynyt merkittävästi. Kohteen alueiden rajat häilyvät. Ranta on hyvin saastunut ja vähän käytössä. Paikallishallinto epäonnistuu kohteen hallinnossa.

Smith käsittelee evoluutiomallinsa vaihteita niin fyysiseltä, ympäristölliseltä, sosiaaliselta, taloudelliselta kuin poliittiselta kannalta Pattayan tapaustutkimuksessa. Hän toteaa Pattayan käyneen läpi jokaisen vaiheen vuosina 1945–1988 (Smith 1992: 317). Pattayan kehitys ei kuitenkaan etene täysin evoluutiomallin mukaisesti, vaikka ne kohtaavatkin monessa asiassa. Kaikkia mallin vaihteita ei myöskään voitu arvioida kaikista eri näkökulmista käsin puutteellisen informaation vuoksi. Smith päätyy siihen tulokseen, että evoluutiomallia täytyy kehittää vielä ennen kuin sitä voi pitää yleisenä kuvauksena nykypäivän rantakohteiden kehityskaaresta. Evoluutiomallin ja tapaustutkimusten myötä käy kuitenkin ilmi, että kohteiden kehitysprosessit eivät ole yksinkertaisia vaan monimutkaisia ja vaativat lisätutkimuksia. (Smith 1992: 318.)

Smithin evoluutiomallia voi soveltaa ja käyttää apuna oman tutkimuskohteeni, Hurghadan diakronisen kehityksen tutkimiseen. Hurghada on mallin mukaisesti kasvanut pienestä kalastajakylästä turistikeitaaksi. Hurghadan historiaan pitäisi perehtyä yksityiskohtaisemmin voidakseen arvioida sen kehitystä eri näkökulmista, mutta lukemani, kuulemani ja kokemani perusteella voin perustella Hurghadan käyneen läpi

samankaltaisia vaiheita kuin Smithin evoluutiomallissa. Evoluutiomalli on auttanut minua hahmottamaan Hurghadan historiaa ja kehitystä, sekä näyttänyt mahdollisen tavan, miten Hurghadan kehitys saattaa edetä tulevaisuudessa. Siksi olen ottanut kyseisen mallin yhdeksi tutkimustani täydentävistä teorioista. Sovellan Smithin evoluutiomallia Hurghadan kehitykseen tarkemmin luvussa 9.

4. EGYPTIN TURISMIN KEHITYS

Egyptiin on virrannut ihmisiä vieraista kulttuureista kautta aikojen. Monet kansat ovat tulleet valloitusaikeissa, sillä Egypti oli yksi maailman rikkaimmista maista tuhansia vuosia sitten. Nykyään Egypti luokitellaan kehitysmaaksi, mutta edelleen sillä on jotain paljon arvokkaampaa kuin kehittyneillä teollisuusmailla: historian jäljet. Gizan pyramidit, lukuisat temppelit, haudoista löydetyt esineet, hieroglyfit ja myyttinen menneisyys taruineen kiehtovat ja houkuttelevat turisteja ympäri maailmaa matkustamaan Egyptiin. Matkailijoita on käynyt maassa tuhansien vuosien ajan, mutta massaturismin kehitys, sellaisessa merkityksessä, jossa nykyään sen tunnettuus, on alkanut 1800-luvun loppupuolella britti-imperiumin laajetessa käsittämään jopa viidesosan koko maailmasta (Ahtola 1995: 64). Egyptiä voidaan itse asiassa pitää yhtenä vanhimmista ja perinteikkäimmistä matkailukohteista, sillä jo antiikin Roomasta ja Kreikasta tehtiin matkoja Egyptin kulttuuriperintöä katsomaan. Egypti oli myös ensimmäisten kohdemaiden joukossa, kun moderni turismi alkoi. (Ahtola 1999: 7.)

1800-luvun lopulle tultaessa matkustelu ei ollut Britanniassa enää pelkkien yläluokkien etuoikeus, vaan keskiluokkien ryhmämatkailu lisääntyi vauhdilla esimerkiksi Thomas Cook & Son'in sekä muiden matkanjärjestäjien kautta. Varakkaat ihmiset etsivät uusia kohteita heidän aiempien matkakohteidensa alkaessa keskiluokkaistua. Rikkaimmille tarjottiin mahdollisuutta matkata imperiumin siirtomaihin. Egyptin turismi käynnistyi pian Suezin kanavan avaamisen jälkeen 1869, kun ensimmäiset brittiläiset matkanjärjestäjät perustivat toimistonsa maahan. (Ahtola 1995: 64–65.) Näiden matkanjärjestäjien joukossa oli Thomas Cook, joka tajusi Suezin kanavan merkityksen matkailulle heti ja osallistui kanavan avajaisjuhliin matkaseurueineen (Ahtola 1995: 74). Siitä asti briteillä oli kulkuväylä ja parantuneet liikenneyhteydet Egyptiin. Egypti oli varakkaiden keskuudessa suosittu talvilomakohde (Ahtola 1995: 66–67). Britannian ottaessa maan määräysvaltaansa vuonna 1882 brittien kiinnostus Egyptiä kohtaan lisääntyi entisestään. Arkeologiset löydöt ja Egyptistä kirjoitetut kirjat innostivat brittejä matkalle. (Ahtola 1995: 74–75.) Turismia on kuvailtu imperialismien muotona, kuten edellisessä luvussa toin ilmi. Tässä luvussa imperialismi saa kuitenkin konkreettisen ulottuvuuden, ja turismi voidaan nähdä selvästi imperialismien kautta. Egyptin suosio brittien keskuudessa selittyy paljolti sillä, että Egypti oli Britannian siirtomaa.

Matkoihin liittyvät järjestelyt oli luultavasti helppo tehdä oman valtakunnan alaisessa maassa (Ahtola 1995: 67).

Cookin organisoimat pakettimatkat olivat suosittuja. Niitä oli tarjolla paitsi Kairoon pyramideja ja sfinksiä katsomaan, myös Niilin risteilyille. (Ahtola 1995: 76.) Niilillä purjehtineet höyrylaivat olivat ylellisiä luksus-laivoja, joilla tarjoiltiin runsaasti ruokaa ja ohjelmaa (Ahtola 1995: 79). Tämän kuvailun perusteella nykyisin, yli 100 vuotta myöhemmin omien havaintojeni perusteella samanlainen meno jatkuu Niilillä, tosin monta kertaa suurempana. Nykyään Niilillä kulkee kymmeniä turistilaivoja päivittäin saastuttaen pahasti joen ekosysteemiä.

1800-luvun lopun Egyptin matkailijoista oli suurin osa brittejä ja amerikkalaisia, jotka muodostivat noin 90 % kaikista Egyptin huvimatkailijoista. Myös saksalainen yläluokka oli erittäin kiinnostunut Egyptistä. Ensimmäisistä matkailijoista suurin osa oli mitä luultavimmin kulttuurimatkailijoita, jotka halusivat nähdä muinaishistorian jäänteitä ja Niilin. Koska Egypti oli ensin lähinnä varakkaiden matkailijoiden saavutettavissa, Egyptissä käynyt tavoitteli matkallaan yhteisöllistä arvonantoa. Egyptistä tuli myös muodikas matkakohde, ja niinpä osa matkailijoista halusi käydä maassa jo pelkän uutuuden viehätyksen takia. (Ahtola 1995: 75–76.) Niilillä lipuvilla laivoilla saattoi käydä virkistäytymässä Niilin vedestä täytetyissä kylpyammeissa (Ahtola 1995: 79), mutta auringonotto ei ollut muodissa. Kun auringonotto, ruskettuminen ja rantaturismi tulivat muotiin 1900-luvulla (Urry 1990: 37), myös Egyptistä alettiin etsiä sopivia kohteita rantalomailuun. Rantalomabuumissa saivat alkunsa esimerkiksi Hurghadan ja Sharm el Sheikin lomakohteet. Punaisen meren alue, erityisesti Safagasta Hurghadaan kuuluikin valtion ensisijaisiin matkailun kehityskohteisiin 1980-luvulla (Ministry of foreign affairs of Finland 1984: 18). Ensimmäinen lento Suomesta Hurghadaan järjestettiin lokakuussa 1990 (HSN52).

Egyptin turismi on kasvanut vauhdilla viime vuosikymmenien aikana ja siitä on tullut Egyptille elintärkeää. Vuonna 2007 Egyptissä vieraili noin 11,1 miljoonaa turistia (<http://www.oxfordbusinessgroup.com/publication.asp?country=3>). Nykyään Egyptiin tehdään edullisia matkoja esimerkiksi Euroopasta ja Venäjältä, ja paikanpäällä hintataso on alhainen monen turistin kotimaahan verrattuna. Matkojen hinta on laskenut esimerkiksi terrori-iskujen vuoksi. Egyptissä ja muualla maailmassa tapahtuneet terrori-

iskut ovat romahduttaneet Egyptin turismia 1990- ja 2000-luvulla useaan otteeseen. Suurimmat turisteihin kohdistuneet terrori-iskut Egyptissä tapahtuivat vuosina 1996 Kairossa, 1997 Luxorissa ja 2005 Sharm el Sheikhissä. Kuitenkin myös vuoden 2001 terrori-iskut New Yorkissa saivat länsimaalaiset matkailijat välttelemään Egyptiä. (www.verkkouutiset.fi/arkistojuttu.php?id=58981&hakusanat=Matkailuelinkeino.)

Kuten Tilastokeskuksen teettämästä otostutkimuksesta käy ilmi (ks. taulukko 1), suomalaisten Egyptin matkailussa on nähtävissä suuria eroja 2000-luvun alussa. Tilastokeskuksen otostutkimus perustuu 15–74-vuotiaiden suomalaisten vapaa-ajan matkoihin Egyptiin. Luvut ovat siis todellisuudessa jonkun verran suurempia, kun mukaan otetaan alle 15- ja yli 74-vuotiaat henkilöt, sekä muut kuin vapaa-ajan matkoihin luokitellut matkat, kuten työmatkat. Vuosittaisten vaihtelujen syitä ei ole tarkemmin tutkittu, mutta esimerkiksi terrori-iskuilla, matkojen hinnoilla ja tarjonnalla, sekä Egyptistä ja egyptiläisistä mediassa välitetyllä kuvalla voi olla vaikutusta matkojen kysyntään.

TAULUKKO 1. Suomalaisten matkat Egyptiin vuosina 2000-2007.¹

vuosi	suomalaisia matkailijoita (15-74-vuotiaat)
2000	17 000
2001	21 000
2002	18 000
2003	23 000
2004	51 000
2005	34 000
2006	23 000
2007	27 000

¹ Tilastokeskus. Suomalaisten matkat Egyptiin vuosina 2000-2007. Tiedot saatu puhelimitse Tilastokeskuksesta lokakuussa 2008.

Katsaus Hurghadan historiaan – beduiinimajoista luksushotelleihin

Hurghadasta ei löydy muinaisen historian merkkejä kuten monesta muusta paikasta Egyptissä. Hurghada onkin varsin nuori kaupunki, etenkin Egyptin historian mittakaavassa. 1980-luvulle asti, turismin alkamiseen saakka Hurghada oli vain pieni, syrjäinen kylä Punaisen meren rannalla. Hurghadan historiaa on kuitenkin jäljitetty ainakin sata vuotta taaksepäin. Sitä ennen nykyisen kaupungin tilalla oli kenties vain hiekkaa ja vettä.

1900–1920-luvuilla Hurghada oli pysähdyspaikka saudiarabialaisille kalastajille. Vuonna 1908 Hurghadassa tiedetään olleen ainoastaan kuusi yksinkertaista, kamelinnahoista tehtyä majaa. Niitä ilmeisesti käyttivät kalastajat ja muut beduiinit levähdys- ja kaupankäyntitukikohtinaan. Hurghadan varhaisin asutus ei siis ollut pysyvää, vaan alue toimi lähinnä taukopaikkana niin mereltä kalasaaliin kanssa tulleille kuin aavikolta kamelikaravaanein matkustaneille ihmisille. (hurghada-tourism.com1.)

Hurghadan arabiankielinen nimi *Al-Ghardaka* periytyy jo noilta ajoilta. Se tulee puulajista nimeltä Gharkad. Tuo puulaji oli yleinen Saudi-Arabiassa, mutta saudiarabialaiset kalastajat löysivät yhden ison Gharkad-puun myös Hurghadan alueelta. Puu sijaitsi aavikolla ja oli nähtävissä jo pitkän matkan päästä. Kalastajat alkoivat käyttää puuta merkkipaaluna, jonka luona he tapasivat toisensa ennen kotimatkaa lähtöä. Kalastajat käyttivät paikasta nimitystä Al-Gharkad, joka yleistyi muotoon Al-Ghardaka. Tuon kuuluisan puun kasvupaikalle kuningas Farouk (joka hallitsi Egyptiä vuoteen 1952) rakennutti myöhemmin loma-asuntonsa. Nykyään paikalla on vesiurheiluklubi sotilaille, ja vieressä on myös matkailuinformaatiopiste. (hurghada-tourism.com1.)

1930-luvulla Hurghadan alueelta löydettiin öljyä, mikä herätti kiinnostusta alueessa (hurghada-tourism.com1). Kuitenkaan ennen 1980-lukua Hurghadassa ei ollut juuri muuta kuin satama, sairaala, jonkinlainen armeijan tukikohta ja beduiinien majoja ja taloja (HEM32). Eräs haastateltavani (HEM32) arvioi Hurghadassa asuneen 1980-luvun alussa noin 3000 asukasta, jonka jälkeen asukasluku on kasvanut räjähdysmäisesti. Heinäkuussa 2006 Hurghadassa oli asukkaita 86 791 (hurghada-tourism.com2).

Asukasluku on varmasti vielä lisääntynyt tuosta, sillä Hurghadaan rakennetaan koko ajan uusia hotelleja, ja niinpä kaupunki tarvitsee jatkuvasti lisää työvoimaa.

Seuraavien taulukoiden (taulukot 2, 3 & 4) tiedot olen saanut www.hurghada-tourism.com – internetosoitteen ylläpitäjältä käytyjen keskustelujen (24.6.–11.7.2008) aikana. Hurghadaan ja Hurghadan matkailuun liittyvät tilastotiedot ovat yleensä arabiankielisiä, eikä niitä juuri internetsivuilta löydy, joten pyysin apua edellä mainitun verkkosivun ylläpitäjiltä. Minulle käännettiin pyytämäni tiedot arabiasta englanniksi. Alla oleviin taulukoihin olen suomentanut saamani tiedot.

TAULUKKO 2. Hotellikapasiteetti Punaisen meren kuvernoraatissa vuonna 2007.

Kaupunki	Hotellien määrä	Huoneiden määrä	Vuoteiden määrä	Työntekijöiden määrä
Hurghada	141	31953	61675	30022
Safaga	35	9633	17527	9332
Marsa Alam	27	5352	10304	3740
Al Quseir	13	2321	4156	2094
Al Zafarana	1	214	320	32
Yhteensä	217	49473	93982	45220

Taulukosta nähdään, että vuoden 2007 tietojen mukaan Hurghadassa oli 141 hotellia, jotka työllistivät yhteensä noin 30 000 työntekijää. Lisäksi kaupungissa oli omien havaintojeni mukaan vuoden 2007 aikana useita rakenteilla olevia hotelleja. Taulukossa on mainittu myös muita Punaisen meren kuvernoraattiin kuuluvia kaupunkeja, mutta on selvää, että Hurghada on alueen suurin turistipaikka. Kaupungissa vierailien turistien määrä näkyy seuraavassa taulukossa.

TAULUKKO 3. Hurghadaan saapuvien turistien määrä vuosina 2006 ja 2007

Vuosi	2006	2007
Saapumiset lentäen	2 823 782	3 461 516
Yöt	22 767 893	27 757 654
Saapumiset lisääntyneet	22,6%	
Yöpymisten määrä lisääntynyt	21,9%	

Taulukosta huomataan, että niin turistien määrä kuin Hurghadassa vietettyjen öidenkin määrä on lisääntynyt vuonna 2007 edellisvuoteen verrattuna jopa yli viidenneksen.

Taulukossa on otettu huomioon vain Hurghadaan lentäen saapuvat turistit. Kun huomioon otettaisiin muilla kulkuneuvoilla (kuten henkilöautoilla, busseilla tai laivoilla) saapuneet matkailijat, turistien lukumäärä nousisi entisestään. Lentäen saapuneita turisteja on kuitenkin huomattavasti eniten, kun otetaan huomioon suurimpien turistikansalaisuuksien lähtömaa.

TAULUKKO 4. Hurghadaan saapuneet turistit kansalaisuuksittain vuosina 2006 ja 2007

Kansalaisuus	Lukumäärä vuonna 2006	%	Lukumäärä vuonna 2007	%
Venäläiset	569 053	20,2	718 510	20,8
Saksalaiset	503 895	17,8	681 938	19,7
Italialaiset	108 923	3,9	268 395	7,8
Puolalaiset	106 570	3,8	173 099	5,0
Tsekkiläiset	105 408	3,7	138 104	4,0
Ranskalaiset	98 256	3,5	137 545	4,0
Egyptiläiset	147 056	5,2	208 161	6,0
Muut kansalaisuudet	1 184 621	42,0	1 135 764	32,8

Suurin osa Hurghadaan vuosina 2006 ja 2007 tulleista turisteista oli Venäjältä ja Euroopan maista. Etenkin venäläisten ja saksalaisten määrä on suuri verrattuna muihin kansalaisuuksiin. Kaikki taulukossa luetellut suurimmat turistikansalaisuudet kasvattivat osaansa Hurghadan turismissa verrattaessa vuosia 2006 ja 2007. Muiden kansalaisuuksien osuus väheni vuoden sisällä lähes 10 prosenttia.

Taulukon mukaan Hurghadan turismi keskittyy yhä enemmän tietyistä maista tuleviin turisteihin. Noin 40 % Hurghadan turisteista on tilastojen mukaan venäläisiä ja saksalaisia. Olisi mielenkiintoista tutkia, miksi juuri kyseisten kansalaisuuksien keskuudessa Hurghada on suosittu. Nuñez on samoilla jäljillä: miksi eri kansalaisuudet ovat kiinnostuneita eri matkakohteista? Tai miksi turistit yleensäkin tekevät erilaisia valintoja eri lomamatkojen suhteen? Hänen mukaansa vastausta voisi hakea kansojen luonteenpiirteistä ja mieltymyksistä viihteeseen, vapaa-ajan toimintaan, toisiin etnisiin ryhmiin jne. (Nuñez 1989: 272). Entä voisiko matkan hinta olla ratkaiseva tekijä, siis myydäänkö Venäjältä ja Saksasta erityisen edullisia matkoja Hurghadaan. Vai onko kyse todella siitä, että Hurghada vetoaa erityisen paljon juuri venäläisiin ja saksalaisiin? Edelliseen kysymykseen voisi etsiä vastausta toisessa tutkimuksessa, mutta tässä

tutkimuksessa keskityn suomalaisiin turisteihin. Miksi he ovat valinneet matkakohteekseen Hurghadan? Mikä heitä kiinnostaa ja viehättää kaupungissa? Näihin kysymyksiin haen vastauksia luvussa 6.

OSA II: TUTKIMUKSEN AINEISTO JA ANALYYSI

5. AINEISTO JA MENETELMÄT

Kenttätyökokemuksia

Naisena kentällä – matkaseuran vaikutus

Kävin ensimmäisen kerran Egyptissä vuonna 2005. Vietin viikon Niilin risteilyllä ja toisen viikon Hurghadassa. Tuota kahden viikon matkaa en laske kenttätyöjaksoksi, mutta se on hyvä mainita, sillä sen matkan aikana muodostin jo jonkunlaisen käsityksen Egyptistä omien matkakokemusteni ja oppaan puheiden kautta. Kokemuksieni kautta syntyi myös ajatus Egyptin tutkimisesta. Ensimmäinen matkani toimi siis inspiroijana tälle työlle, eikä matkan aiheuttamia tuntemuksia ja ajatuksia voi täysin pitää erillisinä niistä ajatuksista, joita mietin varsinaisten kenttätyöjaksojeni aikana. Tuolla ensimmäisellä matkalla Hurghadassa yövyimme Hilton Hurghada -hotellissa, joka sijaitsi New Hurghadan turisteja varten rakennetulla hotellialueella. Matkaseuranani oli silloinen poikaystäväni. Egyptiläiset kauppiaat ja muut turismin parissa työskentelevät olivat uteliaita, olimmeko naimisissa tai kihloissa, ja saattoivat leikkisästi kysyä, moneenko kameliin poikaystäväni minut vaihtaisi. Myöhempien käyntien myötä tulin huomaamaan, miten suuri vaikutus matkaseuralla oli Egyptin matkoillani.

Ensimmäiselle kenttätyömatkalleni lähdin 9.1.2007. Matkaseuranani oli ystävättäreni, joka oli tukenani monella tapaa kenttätöiden aikana. En halunnut lähteä yksin matkaan, koska edellisestä matkasta oli yli kaksi vuotta, en tuntenut Hurghadaa hyvin, enkä tuntenut oloani tarpeeksi turvalliseksi. Suurin syy turvattomuuteen oli käsitykseni egyptiläisten suhtautumisesta yksin liikkuviin naisiin. Ajattelin, että minua saatettaisiin käyttää hyväksi, huijata tai että minuun ei yksinkertaisesti suhtauduttaisi vakavasti, etenkin tutkijana. Antropologi Peggy Golden toimittamassa teoksessa *Women in the Field – Anthropological Experiences* (1989) on käsitelty naisantropologien kokemuksia kentällä. Eräs asia, jonka Golde tuo esiin on nimenomaan minuakin jo ennen matkalle lähtöä epäilyttänyt turva (protection) tai sen puute. Turvan etsiminen on tyypillistä naisille ja tällaisen käytöksen ydin on ilmeisesti naisen haavoittuvuudessa. Ajatellaan,

että nainen on fyysisesti heikompi ja siksi helpompi seksuaalisen hyökkäyksen kohde kuin mies, sekä neuvottomampi ennennäkemättömissä vaaratilanteissa. Turva on naisen mielessä jo ennen uuteen yhteisöön asettumista niin poliittisista, akateemisista kuin hallinnollisista näkökulmista. Nainen nähdään naiivina, ”viattomana ulkomailla” ja hän voi joutua vaikeuksiin, joista hänellä ei ole taitoa, tietoa tai valtaa päästä pois. Siten hän voi joutua uhriksi niille, jotka ovat valmiita käyttämään hyväkseen naisen kokemattomuutta. (Golde 1989: 5–6.) Mielestäni edellisen kuvauksen voisi ajatella koskevan ketä tahansa ulkopuolista ja kokemattontaa, on hän sitten mies tai nainen, nuori tai vanha, valko- tai tummaihoisen. Vieraassa kulttuurissa ja yhteisössä kuka tahansa yksilö on enemmän tai vähemmän kokematon ja siten haavoittuvainen. Yhdyn silti Golden mielipiteeseen erityisesti naisen haavoittuvuudesta. Ajatus minusta nuorena, kokemattomana naistutkijan alkuna yksin miesvaltaisessa kulttuurissa ei tuntunut hyvältä, ja jos en olisi saanut matkaseuraa, tämä tutkimus olisi luultavasti jäänyt tekemättä.

Golde (1989: 6) kirjoittaa, että ne tekniikat, jotka todella tuovat naiselle turvaa, kuten miesseuralainen, perhe, kollegat tai korkea asema vähentävät naisen saavutettavuutta ja haluttavuutta. Miesseuralainen olisi siis ehkä tuonut minulle enemmän turvaa, kuten edellisellä matkallani, mutta jälkepäin ajateltuna en olisi ehkä saanut niin paljon haastateltavia egyptiläisistä, jotka olivat tutkimuksessani lähinnä turismin parissa työskenteleviä miehiä. Ehkä he olisivat kertoneet minulle asioita eri tavoin, ja minulta olisi luultavasti jäänyt puuttumaan tiettyjä asioita aineistostani (kuten havaintoni seksiturismin laajuudesta). Liikuimme ystävättäreni kanssa kahdestaan ja meitä lähestyttiin välillä hyvinkin innokkaasti ja jopa aggressiivisesti. Meiltä kysyttiin, oliko meillä poikaystäviä, mutta kyllä-vastauksella ei juuri tuntunut olevan merkitystä, koska poikaystävät eivät olleet mukana. Meitä pyydettiin ulos monta kertaa ja meihin kiinnitettiin niin päivällä kuin illalla niin paljon mielenkiintoa, että se alkoi välillä käydä hermoille. Kahden, ilman miehiä liikkuvan naisen oletettiin ilmeisesti automaattisesti hakevan miesseuraa. Tämä tulee ilmi esimerkiksi myös yksin matkalla olleen suomalaisnaisen haastattelusta (HSN20).

Ystävättäreni oli hyvin kiinnostunut tutkimukseni aiheesta, ja niinpä kävimme pitkiä keskusteluja paikallisten ihmisten kanssa muutenkin kuin haastattelunauhurini pyöriessä. Ystäväni kanssa kävin läpi kenttätöiden etenemistä, matkan aikana heränneitä

ajatuksia ja ideoita, ja hän toi esiin omia mielipiteitään synnyttäen yhä enemmän pohdiskeluja aiheesta. Niinpä voin sanoa, että matkaseurani toi minulle suurta tukea, turvaa ja kannustusta. Kahden viikon matkamme aikana sain kerättyä suurimman osan tutkimukseni haastattelumateriaalista, 18 kyselylomaketta turisteilta ja paljon kokemusta ja tietoa osallistuvan havainnoinnin kautta. Hotellimme, Triton Empire Inn sijaitsi El Daharin kaupunginosassa, jossa oli vain muutama iso hotelli, mutta suurin osa Hurghadan paikallisen väestön asuinpaikoista. Edellisellä matkalla kävin vain kerran El Daharin kaupunginosassa, enkä hahmottanut sitä millään lailla. Mutta nyt vietin suurimman osan matkastani siellä, ja se tuli minulle tutummaksi.

Toinen kenttätyömatkani oli vain viikon mittainen, mutta lyhydestään huolimatta ei missään nimessä turha tutkimukseni kannalta. Matka sijoittui ajalle 2.4.–9.4.2007. Edellisestä matkastani oli vain pari kuukautta, joten Hurghada tuntui tutulta paikalta sinne saavuttaessa. Tuollakaan kertaa en ollut matkalla yksin, vaan perheeni (äitini, isäni ja 20-vuotiaan pikkusiskoni) kanssa. Hotellimme oli Marlin Inn, joka sijaitsi New Hurghadan hotellialueella. Nelihenkinen porukka toi paljon turvaa, mutta toisaalta ei sallinut samanlaista joustavuutta kuin edellisellä matkalla ystäväni kanssa. Matka oli siis ehkä enemmänkin perheloma kuin aineistonkeruumatka. Menin perheeni mukana sinne, minne he menivät ja niinpä minulla ei ollut juuri aikaa tutustua paikallisiin ihmisiin tai käydä pitkiä syvällisiä keskusteluja heidän kanssaan. Keskityin täten enemmän kanssamatkustajiin, eli muihin saman matkanjärjestäjän suomalaisturisteihin. Tapasin myös edellisellä matkalla saamiani egyptiläisiä informantteja. Havainnoin Hurghadan turismia enemmänkin turistien itsensä näkökulmasta käsin kuin paikallisten ihmisten, joihin keskityin enemmän ensimmäisellä kenttätyömatkallani. Osallistuin matkailijoiden suosimille retkille snorklaamaan, aavikkosafarille ja kahden päivän matkalle Kairoon ja havainnoin turisteja sen minkä ehdin omilta ihmettelyiltäni. Sain 22 kyselylomaketta ja erään paljontietävän matkaoppaan (HSM51) haastattelun. Tuon oppaan tärkeys omassa tutkimuksessani korostui entisestään, kun myöhemmin kuluvana vuotena hän lupasi auttaa minua aineistonkeruussa jakamalla Hurghadaan tuleville ryhmilleen tekemääni kyselylomaketta. Hän jakoi kyselylomakkeita lokakuusta joulukuuhun 2007, ja siten sain hänen kauttaan 91 täytettyä lomaketta. Aineistoni rajautuu ajallisesti siis vuodelle 2007, jolloin tammi- ja huhtikuussa keräsin itse aineistoa kenttätyömatkoillani, ja loppuvuodesta sain vielä matkaoppaan avulla lisää

aineistoa. Kesäajalta minulla ei ole aineistoa, mutta toisaalta Suomesta ei edes järjestetä Hurghadaan pakettimatkoja kesällä.

Kentällä oloaikani oli yhteensä kolme viikkoa, joiden aikana keräsin kaiken aineistoni lukuun ottamatta suurinta osaa suomalaisilta matkailijoilta saaduista kyselylomakkeista. Kolmessa viikossakin pystyin hahmottamaan tiettyjä säännönmukaisuuksia niin paikallisten kuin turistien käytöksessä, ja omia havaintojani tukevat myös saamani haastattelut eri ihmisryhmiltä. Nuñez kirjoittaa, että seuduilla, jolla turismi on osa teollisuutta ja arkipäivää, turistien ja isäntien vuorovaikutus on rutinoitunut, minkä vuoksi antropologin on mahdollista ymmärtää ja tulkita sitä helpommin ja nopeammin kuin paikoissa, joissa turismi on aivan uusi ilmiö (Nuñez 1989: 270).

Turisti tutkijana vai tutkija turistina

Etnografin ongelma uudella kentällä on hänen roolinsa määrittely. Minkälaisen kuvan antaa itsestään niille ihmisille, joita on tullut tutkimaan? Klassisissa kenttätöissä, jossa tutkija menee yksin vieraan yhteisön pariin, hän on ulkopuolinen yksilö, jonka rooli määrittyy pikkuhiljaa suhteessa isäntäyhteisöön. Turistikohteessa tutkija on myös ulkopuolinen, mutta häntä ei nähdä yksilönä vaan osana turistimassaa, jota luokitellaan ja stereotypisoidaan. Tutkijassa herää usein antituristin piirteitä, koska hän ei halua itseään ajateltavan turistina. (Nuñez 1989: 270.) Voin myöntää myös itsellenikin olleen välillä taipumusta antituristisiin ajatuksiin.

Molemmat kenttätömatkani olivat eri matkanjärjestäjien pakettimatkoja, joihin siis kuului lennot, lentokenttäkuljetukset ja valmiiksi varattu hotelli. Pakkasin mukaan kesäisempää vaatetta, olin rannalla, kävin baareissa, ostin tuliaisia ja otin valokuvia. Päällisin puolin olin siis kuin kuka tahansa turisti. Hurghadan kaduilla kävellessäni vaaleasta ihostani ja hiuksistani huomasin, että olin ulkomaalainen matkailija, joten minua kohdeltiin kuin ketä tahansa turistia. Se oli tietysti hyvä siten, että saatoin kerätä aineistoa tutkimukseeni osallistuvan havainnoinnin menetelmää käyttäen. Voisikin ehkä sanoa, että ulkoisesti olin turisti, joka keräsi matkaltaan erilaisia kokemuksia, mutta jo matkalaukkuni sisältö toi ilmi, että en ollutkaan tavallinen turisti. Toin mukani nauhurin, kasetteja ja muistiinpanovälineet. Mutta matkalaukun sisältö ei näy laukun

läpi muille, eikä siis minunkaan sisäinen tutkijan roolini näkynyt ulospäin, ellen kaivanut kenttätyövälineitäni esiin tai kertonut toisille olevani kenttätyömatkalla.

Osan tutkimukseeni osallistuneista suomalaisturisteista tapasin kasvokkain ja selitin heille tutkimukseni taustaa. Aiheeseeni reagoitiin mielenkiinnolla ja lähes kaikki, joiden kanssa juttelin aiheesta, lupautuivat täyttämään jakamani kyselylomakkeen. En kokenut kenenkään suhtautuvan epäilevästi tai vastahakoisesti tutkimukseeni, kuten esimerkiksi Selänniemi (1996: 28) kertoo aiheeseensa kohdistuneesta huvittuneesta asenteesta kenttätyöjaksonsa alkutaipaleella. Voihan olla, että nykyään ihmiset ymmärtävät matkailun olevan niin suuri osa ihmisen toimintaa, että se hyväksytään helpommin tutkimisen arvoiseksi kuin 1990-luvun alussa, jolloin matkailu oli vielä huomattavasti vähäisempää. Oma aiheeni myös eroaa Selänniemen aiheesta siten, että hän tutki vain suomalaisturisteja eri matkakohteissa, mutta minä keskityn myös paikallisen väestön mielipiteisiin ja selvitän turistien ja paikallisten keskinäisiä suhteita.

Haastattelemanani egyptiläiset suhtautuivat avuliaasti tutkimukseeni, mutta pelkoni oli, että he pitäisivät minua turistina, jota halutaan miellyttää, eikä tutkijana, jolle kerrotaan rehelliset mielipiteet. Kun ulkomaalainen tekee tutkimusta turismista voi olla, että vastauksia hienostellaan, eikä uskalleta sanoa suoraan, vaikka turismi ärsyttäisikin. Epäilykseni kasvoivat, kun suurin osa vastauksista käsitteli turismia hyvin positiivisessa valossa. Mietin, olisivatko vastaukset olleet erilaisia, jos haastattelijana olisi ollut vaikkapa joku paikallinen asukas. Epäilykseni kuitenkin hälvenivät, kun löysin sattumalta tutkimuksen, *Tourism Development in Egypt – The Economical and Social Impacts on Hurghada Local Citizens* (2004), jossa käsitellään turismia Hurghadassa paikallisten asukkaiden näkökulmasta. Myös tämä egyptiläisten tutkijoiden 115 kyselylomakkeella toteutettu tutkimus osoitti paikallisen väestön suhtautuvan turismiin pääosin positiivisesti. (Eraqi 2004.)

Mietin paljon rooliani kentällä. Olinko turisti, joka oli palannut Hurghadaan nähdäkseen tarkemmin kaupungin kehitystä vai tutkija, joka miellettiin turistiksi ainakin päällepäin? Sanoisin, että hetkittäin olin turisti muiden joukossa nauttiessani auringosta, lämmöstä, merestä, maisemista ja ostosten teosta. Kuitenkin noinakin hetkinä tutkija sisälläni heräsi, jos huomasin jotain, mikä voisi olla olennaista tutkimukseni kannalta.

Tutkimusmenetelmät

Kuten aiemmin totesin, antropologialle on tyypillistä holistinen tutkimusote. Siitä syystä yritin kenttätöjaksonei aikana käyttää mahdollisimman montaa eri tutkimusmenetelmää ja saada siten aiheesta kattavamman kuvan. Aikani kentällä oli lyhyt taloudellisista ja ajallisista syistä ja myös sen takia yritin käyttää monenlaisia tutkimusmenetelmiä. Haastattelin suomalaisia turisteja, matkaoppaita ja Hurghadassa asuvia egyptiläisiä. Jaoin itse ja myöhemmin minun puolestani jaettiin kyselylomakkeita Hurghadassa vierailuille suomalaisturisteille. Kirjoitin kenttätöpäiväkirjaa, johon merkkasin havaintojani ja ajatuksiani. Kävin myös epävirallisia, ei-nauhoitettuja keskusteluja haastattelemini henkilöiden, matkaseurani tai satunnaisten ihmisten kanssa. Otin valokuvia ja videomateriaalia. Havainnoin ja osallistuin turistien tyypilliseen toimintaan kuten erilaisille matkanjärjestäjän retkille, rannalla oleiluun ja kaupoissa pyörimiseen. Kuljin turistina turistien joukossa, eikä minua erottanut heistä ulkoisesti mikään. Kenttätömatkojeni jälkeen siirryin purkamaan hankkimaani aineistoa ja hankin tilasto- ja taustatietoja Hurghadan turismista ottamalla yhteyttä Hurghadaan internetin välityksellä.

Haastattelut ja kyselylomakkeet

Haastatteluissa ja kyselylomakkeissa käytin keskenään samanlaisia aiheiteemoja. Niiden ero oli tietysti se, että haastatteluissa kysymyksiä oli mahdollista muokata ja esittää lisäkysymyksiä, kun kyselylomakkeissa ne olivat mustaa valkoisella ja juuri tietyssä muodossa. Lisäksi teemahaastattelurungot ja kyselylomakkeet olivat hieman erilaisia eri ihmisryhmille (paikalliset, oppaat, turistit). (ks. liitteet 3 & 4)

Kaikki egyptiläisiltä saamani aineisto koostuu haastatteluista, jotka tallensin joko nauhurille tai kirjoitin haastattelusta muistiinpanot, jos nauhurin käyttöä ei sallittu. Kaikki haastattelut ovat englanniksi, sillä en osaa arabiaa. Englannin kieli ei ole minun eikä egyptiläisten haastateltavieni äidinkieli, mikä saattoi rajoittaa keskinäistä ymmärrystä, ja välillä huomasinkin, ettei kysymyksiäni ymmärretty tai minun oli vaikea ymmärtää vastausta. Johtui ymmärryksen puute sitten kielitaidosta tai ajattelutavasta,

suurimmaksi osaksi haastattelut kuitenkin onnistuivat hyvin englanniksi. Haastatteluja on yhdeksän, joissa on haastateltu yhteensä 11 ihmistä (20–37-vuotiaita). Lukuun ottamatta yhtä haastattelua, haastattelin lähinnä turismin parissa työskenteleviä egyptiläisiä miehiä (paikalliset kauppiaat, matkaoppaat), mutta en juuri päässyt jututtamaan niitä, jotka ovat ikään kuin passiivisesti yhteydessä turismiin. Tähän ryhmään kuuluvat erityisesti paikalliset naiset ja lapset. Aineistostani ilmenee siis vain niiden näkemys, jotka toimivat aktiivisesti turismin parissa. Egyptiläiset naiset ovat usein kotona lasten kanssa, eikä heitä näkynyt katukuvassa yhtä paljon kuin miehiä. He eivät myöskään usein osaa englantia, joten en saanut heihin juuri kontaktia.

Kahdessa haastattelussa oli samanaikaisesti kaksi haastateltavaa. Toista näistä haastatteluista en voinut nauhoittaa, mikä oli harmi, sillä se oli ainoa haastattelu, jonka sain egyptiläisiltä naisilta. Haastattelussa oli kaksi musliminaista, jotka ilmeisesti vieroksuivat nauhuriani. Niinpä kirjoitin haastattelusta vain muistiinpanot. Yksi haastattelu minulla puolestaan on puoliksi muistiinpanoina ja puoliksi nauhalla. Haastateltava ei ensin halunnut puhettaan nauhoitettavan, mutta paikkaa vaihdettaessa hän salli nauhurin käytön. Edellä mainittu haastattelutilanne tuo mieleeni egyptiläisen ja suomalaisen aikakäsityksen eron. Kyseisen haastattelun tekemiseen meni nimittäin monta tuntia, mutta varsinaista haastattelua tuosta ajasta oli noin puoli tuntia. Egyptiläiset ovat erittäin ystävällisiä ja heillä tuntuu olevan aina aikaa juttelulle. Niinpä esimerkiksi kaupankäynti yhdestä tavarasta voi kestää tunteja. Välillä neuvotellaan hinnasta, mutta kun sopua ei synny, puhutaan muista asioista, juodaan teetä ja poltetaan vesipiippua, kunnes palataan taas kaupankäyntiin. Tämä prosessi voi jatkua kauan, eikä kauppaan siis kannata mennä kiireessä. Suomessa taas on totuttu kiinteisiin hintoihin ja lyhyeen ja ytimekkääseen palveluun. Tämä ajankäytön ero voi tuntua suomalaisturisteista hermostuttavalta, niin kuin käy ilmi myöhemmissä luvuissa. Sama asia kävi ilmi myös haastattelutilanteissani. Ensimmäin juteltiin muuta, joskus välissäkin juteltiin muuta ja jälkeempään juteltiin muuta. Pari haastattelua keskeytyi välillä, kun haastateltavan kavereita tuli paikalle, ja kuulumisia piti vaihtaa. Välillä minusta myös tuntui, etteivät kaikki haastateltavani ihan ymmärtäneet joitakin yksittäisiä kysymyksiä, haastattelun luonnetta tai tutkimuksen tarkoitusta. Luulen, että he näkivät minut tavallisena turistina siihen asti kun kaivoin nauhurin laukustani, vaikka olin jo sitä ennen kertonut tekeväni tutkimusta. Siinä vaiheessa he halusivat tarkasti tietää, mihin haastattelu oli tulossa ja joitakin heistä tilanne alkoi jännittää.

Haastattelut saattoivat siis kestää todella kauan. Yhdessä haastattelussa olimme ensin kahvilassa, josta menimme haastateltavan kotiin, josta menimme toiseen kahvilaan. Haastattelun jälkeen menimme vielä yhdessä syömään. Haastatteluun meni noin puoli päivää. Vaikka edellä mainitun kaltainen hitaus raastoikin välillä vähän hermoja, kun suunnitelmia piti muuttaa monta kertaa, toisaalta juuri tällaisten muiden kuin tutkimukseeni liittyvien juttutuokioiden vuoksi matka antoi paljon ja opin myös paljon egyptiläisten tavoista, uskomuksista ja ajatuksista.

Haastattelin yhteensä viittä suomalaista matkaopasta tai entistä matkaopasta. Lisäksi yksi matkaopas vastasi kysymyksiini kyselylomakkeella. Tammikuun kenttätyömatkallani haastattelin kolmea saman matkanjärjestäjän (Hispania) miespuolista matkaopasta ja yhtä suomalaista naista, joka oli asunut haastatteluhetkellä neljä vuotta Hurghadassa. Hän oli ennen muuttoaan toiminut matkaoppaana, myös Hurghadassa. Huhtikuun matkallani sain haastattelun toisen matkanjärjestäjän (Aurinkomatkat) miesoppaalta. Lisäksi yksi miespuolinen matkaopas (Finnmatkat) vastasi kyselylomakkeeseeni sähköpostitse. Matkaoppaat ovat hyviä tietopankkeja, sillä he ovat lukeneet ja opiskelleet paljon Egyptin historiaa ja kulttuuria, he ovat asuneet paikanpäällä, ja siten heillä on myös omakohtaista kokemusta siitä, millainen Hurghada on. Lisäksi he tuovat vertailevaa näkökulmaa suomalaisen ja egyptiläisen kulttuurin eroihin.

Ennen ensimmäistä kenttätyömatkaani laadin kyselylomakkeen Hurghadan turisteille niin suomeksi kuin englanniksi, sillä vielä ensimmäisen kenttätyömatkan ajan ajattelin kelpuuttaa vastaajiksi kaikenmaalaisia turisteja. Kuitenkin ensimmäisen kenttätyömatkan jälkeen rajasin aiheitani ja päätin ottaa tarkasteluun ainoastaan suomalaiset turistit, sillä on helpompi keskittyä vain yhden kansan mentaliteettiin. Ihmiset katsovat maailmaa oman kulttuurinsa kautta, ja kulttuureja on monenlaisia. Siten suomalaiset saattavat kokea Egyptin ja egyptiläiset hyvinkin eri valossa kuin vaikkapa italialaiset kokevat heidät. Valitsin kohteekseni suomalaiset turistit, koska heitä tapasin helpoiten kentällä: niin lentokoneessa, retkillä, hotellilla yms. Olen myös itse suomalainen, joten puhuin samaa äidinkieltä ja olin jo valmiiksi tutkittavieni ryhmän sisällä.

Suomalaiset turistit täyttivät kyselylomakkeistani siihen malliin, että sain niitä täytettynä takaisin kaiken kaikkiaan 131 kappaletta. Kyselylomakkeita täyttivät tammikuussa, huhtikuussa ja loka-joulukuussa 2007 Hurghadaan matkustaneet turistit. Lisäksi haastattelin kahta suomalaisturistia kasvokkain tammikuun kenttätyömatkallani. Muutamassa kyselylomakkeessa mainittiin vastaajia olevan enemmän kuin yksi, esimerkiksi pariskunta saattoi täyttää yhteisen lomakkeen. En kuitenkaan laske saamiani vastauksia vastanneiden henkilöiden mukaan vaan kyselylomakkeiden määrän mukaan, sillä yhteisen lomakkeen täyttäneistä tulee ilmi vain yksi yhteinen mielipide. Nuorin vastaaja oli 8-vuotias ja vanhin 85-vuotias, mikä tekee ikäjakaumasta hyvin laajan. Joukossa oli monenlaista matkailijaa ja niinpä puitteet erilaisille matkakokemuksille olivat laajat. Mielipiteitä on monia ja niitä voisi kerätä varmaan loputtomiin jakamalla lomaketta aina uusille vastaajille. Tietyt asiat kuitenkin toistuvat vastauksissa ja siksi lomakkeiden määrä on mielestäni tarpeeksi suuri tuomaan luotettavaa tietoa suomalaisturistien matkailusta Hurghadassa. Kysymykset olivat avoimia. Jokaisessa kyselylomakkeessa ei ole vastattu kaikkiin kysymyksiin, toisinaan taas yhdessä lomakkeessa on yhteen kysymykseen monta eri vastausta. Siksi vastausten kokonaismäärät vaihtelevat kysymyksen mukaan.

Antropologiassa suositaan etnografista kenttätyötettä, johon kuuluvat kvalitatiiviset eli laadulliset tutkimusmenetelmät kuten haastattelu ja havainnointi. Turismin tutkimuksessa puolestaan käytetään paljon kvantitatiivisia tiedonhankintakeinoja, kuten erilaisia kyselylomakkeita, joilla voidaan mitata monien ihmisten mielipiteitä ja saattaa vastaukset tilastolliseen muotoon (Veal 1997: 72). Oma tutkimukseni on sekä antropologiaa että turismin tutkintaa, minkä vuoksi olen käyttänyt tutkimusta tehdessäni niin kvalitatiivisia kuin kvantitatiivisia metodeja. Strukturoitujen kyselylomakkeiden sijaan omassa tutkimuksessani päädyin kuitenkin käyttämään avoimia kysymyksiä, jolloin vastaajilla oli vapaus kertoa aiheesta mitä vain. Tämä oli sekä etu että haitta. Koska en antanut valmiita vastausvaihtoehtoja, saatoin saada vastauksia, joita en olisi itse tullut ajatelleeksi. Tämä tietysti tekee aineistostani monipuolisemman ja rikkaamman. Toisaalta, kun vastausvaihtoehtoja ei ollut, ihmisten piti itse miettiä asioita. Jos kysymykset koettiin vaikeiksi, asiaa ei ehkä jaksettu miettiä ja kysymykseen jätettiin vastaamatta.

Monet informanttini (egyptiläiset, sekä Hurghadassa asuvat suomalaiset) antoivat haastattelun minulle töidensä lomassa (PK: 33). Olin erittäin kiitollinen heidän avustaan ja ajastaan, ja mietinkin, miten voisin korvata heille heidän vaivannäkönsä. Golde kirjoittaa etnografian ja tutkittavan yhteisön vastavuoroisuudesta. Etnografi miettii, kuinka hän voi maksaa takaisin ihmisille, jotka ovat antaneet hänelle paljon. Vastavuoroisuus jossakin muodossa voi olla antropologin keino osoittaa arvonsa tai tärkeytensä, jäsenyytensä yhteisössä ja ehkäistä oman erilaisuutensa negatiivisia vaikutuksia. Golden toimittamassa kirjassa tutkijat opettivat englantia, tekivät palveluksia tai antoivat ruokaa, juomaa, lääkkeitä tai tavaroita. (Golde 1989: 10.) Monet minun informanteistani olivat kauppiaita tai yrittäjiä, joten minä korvauksena heidän ajastaan vaihdoin roolini tutkijasta asiakkaaksi ja ostin heidän tuotteitaan tai palvelujaan. Folkloristi Edward Ivesin mukaan kukaan ei ryhdy tutkijan informantiksi, ellei hän itse saa siitä jotakin (Jackson 1987: 71). Haastateltava suostuu haastateltavaksi, koska hänelle maksetaan, hän on palveluksen velkaa, hänelle kelpaa seura tai hän ajattelee tutkimuksen auttavan häntä tai asiaa, jota hän haluaa tukea (Jackson 1987: 90). Haastattelemani kauppiat näkivät minut luultavasti mahdollisina asiakkaina, matkaoppaat ehkä ajattelivat haastattelun antamisen asiakaspalveluksi ja osaksi työnkuvaa. Lähes kaikkien haastateltujen kanssa vietin aikaa myös muulloin kuin haastattelutilanteissa siksi, että mielestäni olisi ollut epäkohteliasta poistua heti haastattelujen saamisen jälkeen. Toisaalta monet informanttini olivat myös kiinnostavia ihmisiä muutenkin kuin haastattelua varten, ja minusta oli mukava oppia tuntemaan heitä.

Viitatessani tutkimuksessani haastatteluihin käytän lyhenteitä, esimerkiksi HEM24 tai HSN52. H-kirjain tulee sanasta haastattelu. Seuraava kirjain eli E tai S ilmaisee vastaajan kansalaisuuden ollen egyptiläinen tai suomalainen. Kolmas kirjain on M tai N riippuen siitä, onko haastateltava mies vai nainen. Numero kertoo haastateltavan iän. Kyselylomakkeisiin viitatessani käytän lyhennettä, josta selviää vastaajan sukupuoli ja ikä, siis esimerkiksi M36 tai N50. Kun lähde on kenttätyöpäiväkirjani, se tulee ilmi lyhenteestä PK ja sen sivunumerosta.

Osallistuva havainnointi, kenttätyöpäiväkirjat ja valokuvaus – tutkimuksen subjektiivinen näkökulma

Kirjoitin kenttätyöpäiväkirjaa molemmilla kenttätyömatkoillani. Kirjoitin ylös tutkimukseni onnistumisen kannalta olennaisia saavutuksia kuten haastattelujen onnistumisia, kyselylomakkeiden palautuksia ja uusiin ihmisiin tutustumisia. Lisäksi kirjoitin omia havaintojani, kokemuksiani ja tuntemuksiani. Opin paljon egyptiläisistä elämäntavoista, uskomuksista ja muuta Egyptiin liittyvää hyvien keskustelujen myötä. Tämän tutkimuksen kannalta hyödyllistä aineistoa keräsin paitsi haastatteluin myös havainnoin, joita kirjoitin päiväkirjaani. Kelles panee merkille, että tutkiessaan vierasta kulttuuria antropologi ei ole ainoastaan osallistuva havainnoitsija, vaan myös osallistuva tulkitsija. Kenttätyön aineisto ei siis synny vain havaituista esiintyvistä ilmiöistä, vaan myös ilmiöille annettavista tulkinnoista. (Kelles 1984: 216.) Siten siis omat tulkintani näkyvät tämän tutkimuksen tuloksissa, jotka voisivat olla erilaisia jonkun toisen tulkitsemina.

Sanotaan, että yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. En voi täysin soveltaa tätä sanontaa tutkimukseeni, mutta olen sitä mieltä, että valokuvat auttavat havainnollistamaan ja tukemaan tekstiäni. Kuvien tarkoitus on tuoda visuaalista mielikuvaa Hurghadasta ympäristönä ja auttaa lukijaa hahmottamaan tekstini takana piilevää maisemaa. Kuvat eivät siis itsessään ole analyysin aiheina. Yritin kenttätyömatkojeni aikana ottaa paljon valokuvia, jotka voisivat antaa Hurghadasta edes jonkinlaisen kuvan lukijalle, joka ei ole koskaan käynyt paikan päällä. Tutkimuskäyttöön soveltuvia kuvia kertyikin yli 200, joista olen valinnut vain muutaman esille tähän työhön (ks. liite 2). Otin kuvia eri kaupunginosista, koska halusin kertoa niin sanoin kuin kuvinkin, miten Hurghadan eri kaupunginosat eroavat toisistaan. Valokuvasin myös merta ja aavikkoa, joihin molempiin tehdään turistiretkiä. Paikkojen lisäksi kuvasin ihmisiä, niin paikallisia kuin turisteja. Jackson kehottaa tiedettä tekevän kenttätyöläisen käyttämään valokuvia informaation lähteinä tekstille, ei itsenäisinä esityksinä (Jackson 1987: 194). Hän myös korostaa sitä, että tosiasian tallennettavuus ei ole sama asia kuin kauniiden kuvien ottaminen. Jos kauniiden kuvien ottamisesta tulee päämäärä, ja faktallinen konsepti jää sivuosaan, ei kyseessä ole enää antropologinen tutkimus (Jackson 1987: 195). Olen yrittänyt häivyttää itseni kuvista siten, että ne eivät ilmentäisi niinkään omaa kokemustani kuin ulkopuolisen tarkkailijan katsetta.

Tällaiseen objektiivisuuteen on kuitenkin vaikea, ellei mahdoton pyrkiä, sillä jokainen ihminen katsoo maailmaa väkisinkin subjektiivisesti, ja se välittyy myös kameran läpi.

Luvussa 5. olen tuonut esiin paljon omia kokemuksiani ja tuntemuksiani kentällä. Antropologisissa tutkimuksissa tutkijan rooli korostuukin kaikessa, jo ennen kentälle menoa, siellä ollessa ja kentältä palaamisen jälkeen. Saatuun aineistoon vaikuttavat kentällä paitsi haastattelu- ja havainnointitilanteet sekä tutkijan ja tutkittavien reaktiot niihin myös tutkijan ja tutkittavan sukupuoli, ikä, kulttuuritausta, varallisuus, luonteenpiirteet ja jopa ulkonäkö (Kelles 1984: 211–212). Kaikki tässä luvussa kertamani on loppujen lopuksi osoitus siitä, että antropologisen tutkimuksen teko on erittäin subjektiivista: miten asiat koetaan, millaisia tilanteita kohdataan ja mitä merkityksiä eri asioille annetaan sekä mitkä seikat vaikuttivat juuri tämän tutkimuksen syntyyn.

6. HURGHADAN SUOMALAISTURISTIT

Mitä tapahtuu kun omaan tilavaan reviiiriin tottunut suomalainen matkustaa Hurghadaan ja on siellä tekemisissä innokkaiden ja puhelioiden egyptiläisten kanssa? Miten asialliseen ja tehokkaaseen palveluun tottunut suomalainen kokee egyptiläisen kaupankäyntikulttuurin tinkimisineen ja aikaavievine kaupanhierontoineen? Tutkimukseni tulokset viittaavat siihen, että kyseessä on suuri kulttuurinen yhteentörmäys, jonka jokainen tietysti kokee yksilönä omalla tavallaan, mutta havaittavissa on myös yhteisöllisiä samankaltaisuuksia. Tämä luku on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa (”Suomalaisten lomailua Hurghadassa”) keskityn suomalaisturistien toimintaan lomalla. Monennettako kertaa he olivat Hurghadassa, miksi he menivät sinne, mitä he tekivät lomansa aikana ja vaikuttivatko maan uskonto ja kulttuuri heidän lomaansa jollain tavalla? Toisessa osassa (”Suomalaisturistien suhteista, ajatuksista ja asenteista egyptiläisiä kohtaan”) tuon esiin suomalaisturistien asenteita egyptiläisiä ja Egyptiä kohtaan, matkalla luotua vuorovaikutusta ja suhteita egyptiläisiin ja Egyptiin, sekä matkalla heränneitä ajatuksia.

Suomalaisten lomailua Hurghadassa

Hurghada – uusi matkakohde

TAULUKKO 5. **Monesko kerta Hurghadassa**

Monesko kerta Hurghadassa?	vastauksia (kpl)	prosenttia
1. kerta	119	89
2. kerta	12	9
3. kerta	1	1
4. kerta	1	1
yhteensä	133	100

Heti ensimmäisestä kysymyksestä selviää, että suurin osa vastaajista oli ensimmäisellä matkallaan Hurghadassa. Kuten historia-kappaleessa kävi ilmi, Hurghada on etenkin

suomalaisten keskuudessa melko uusi lomakohde verrattuna esimerkiksi Espanjaan, jonne on järjestetty charterlentoja jo 1960-luvulta alkaen (Korpela 1995: 178). Hurghadaan lennettiin Suomesta ensimmäisen kerran vuonna 1990 (HSN52), ja silloin matkustajamäärät olivat vielä pieniä verrattuna tähän päivään. Nyt jo useampi matkanjärjestäjä tarjoaa lomalentoja Suomesta Hurghadaan. Minun kyselylomakkeeni jaettiin lähinnä Aurinkomatkojen ja Hispanian asiakkaille, sillä matkustin itse Hurghadaan niiden kautta ja siten saatoin yhteisten aikataulujen, retkien ja kuljetusten myötä jakaa lomaketta saman ryhmän turisteille. Lisäksi matkaopas, joka jakoi kyselylomaketta puolestani turisteille loka-joulukuussa, oli Aurinkomatkojen opas.

Kyselylomakkeen vastauksista voisi päätellä, että ihmisiä kiinnostaa matkustaa uuteen kohteeseen viettämään lomaa, koska 89 % vastanneista oli siellä ensimmäistä kertaa. Jää nähtäväksi, kehittyykö Hurghadasta samanlainen ”etelä” (ks. Selänniemi 1996) suomalaisille kuin esimerkiksi Kanariasta. Siis palaavatko ihmiset Hurghadaan yhä uudelleen, vai onko kohde niin sanotusti kerralla nähty? Tällaiseen kysymykseen voisi etsiä vastausta jatkotutkimuksessa esimerkiksi 5-10 vuoden päästä.

Hurghadaan matkustamisen syyt

TAULUKKO 6. Hurghadaan matkustamisen syyt

Miksi Hurghada?	vastauksia (kpl)	prosenttia 133 vastaajasta
rantaloma	100	75
kiinnostus Egyptiin	57	43
sopiva lentopäivä / lentämisaika / hinta	17	13
vaihtelun / uutuuden viehätys	9	7
matkaseuralaisen valinta	7	5
muu	15	11
yhteensä	205	

Monissa lomakkeissa mainittiin enemmän kuin yksi syy. Kaikki vastaukset on laskettu taulukkoon ja siksi vastausten määrä ylittää vastaajien määrän. Avointen kysymysten ongelma on kuitenkin se, että koska yhteen kysymykseen voi antaa enemmän kuin yhden vastauksen, vastaajan ensisijaista mielipidettä ei voi erotella muiden vastausten joukosta. Kyselylomakkeessa kysymykseen ”Miksi tulitte Hurghadaan?” saattoi vastata vapaasti, omin sanoin. Vastauksia tuli monenlaisia, mutta selkeyden saavuttamiseksi vastaukset on järjestetty kuuteen eri ryhmään. ”Rantaloma” pitää sisällään vastaukset auringosta, lämmöstä, rentoutumisesta ja merestä. Jopa 29 lomakkeessa oli vastattu Hurghadaan tuloon syyksi vain ”loma” tai ”lomamatka”. Myös nämä vastaukset olen luokitellut kohtaan ”rantaloma” sen perusteella, että vastaajat kertoivat viettäneensä aikaa rannalla, aurinkoa ottaen jne. Täten 75 prosentin vastaajista voi laskea tulleen Hurghadaan nauttimaan rantalomasta.

43 prosenttia kaikista matkustajista vastasi Egyptin kiinnostaneen heitä. Tämä vastausryhmä pitää sisällään kiinnostuksen Egyptin historiaa, kulttuuria ja nähtävyyksiä kohtaan. Jotkut mainitsivat Egyptin matkan olleen jopa pitkäaikainen haave. Moni mainitsi Hurghadasta olevan hyvät retkimahdollisuudet eri puolelle Egyptiä, mikä on totta. Suomalaiset matkanjärjestäjät tarjoavat lisämaksullisia retkiä etenkin Kairoon ja Luxoriin. Vaikka vain viikon lomalla ehtii halutessaan nähdä niin Gizan pyramidit Kairossa kuin Kuninkaan laakson Luxorissa, ja aikaa jää vielä Hurghadaankin.

13 prosenttia vastaajista kertoi tulleensa Hurghadaan siksi, että halusi matkalle johonkin (lämpimään) ja Hurghadan lennoilla oli tilaa, lennot olivat sopivina päivinä tai matkustamisaika (n. 5 h) tuntui sopivan pituiselta. Tähän ryhmään kuuluivat esimerkiksi äkkilähdöt. Seitsemän prosenttia vastaajista kertoi tulleensa Hurghadaan siksi, että he eivät olleet aiemmin käyneet siellä ja he halusivat nähdä jotain uutta. Viidelle prosentille vastanneista Hurghada ei ollut oma valinta, vaan joku muu oli tehnyt matkakohdepäätöksen heidän puolestaan. Valinta saattoi olla esimerkiksi perheenjäsenen tai yhdistyksen, jonka jäsenenä henkilö lähti matkalle.

11 prosenttia vastanneista mainitsi Hurghadaan tulolleen (lisäksi) jonkun muun syyn, mitä ei ole ryhmitelty erikseen. Esimerkiksi edullinen hintataso ja aktiviteettimahdollisuudet nähtiin syinä Hurghadan valinnalle. Kaupunkia pidettiin myös sopivana perhelomakohteena ja (poliittisesti) turvallisena kohteena. Myös

vastaajan oma aiempi positiivinen kokemus Egyptistä tai tuttavan suositus saattoi johtaa Hurghadan valintaan.

Smith on jakanut turismin viiteen eri tyyppiin sen mukaan, mitä turistit tekevät eri kohteissa: etniseen, kulttuuriseen, historialliseen, ympäristölliseen ja virkistykseen turismiin. Hurghadan turismin ydinelementti on meri ja sen ympärille kehittyneenä Hurghadan turismi on virkistysturismia eli kauniita maisemia, rentoutumista, urheiluaktiviteetteja, hyvästä ruoasta nauttimista ja viihdettä (ks. Smith 1989: 5–6). Moni suomalainen mainitsikin viettäneensä aikaa Hurghadassa juuri edellä mainituin tavoin. Toisaalta Egyptiä pidetään nimenomaan historiallisen turismin kohteena, jossa on tyypillistä tutustua maan loistokkaaseen historiaan kierrellen museoissa ja nähtävyyksillä, usein opastetuilla kierroksilla (Smith 1989: 5). Aineistoni viittaa siihen, että suuri osa suomalaisista lomailijoista kävi ainakin yhdellä retkellä Hurghadan ulkopuolella juuri historiaa nähdäkseen. Tällöin hän ilmensi virkistysturismin sijaan historiallista turismia. On tärkeä ymmärtää, että yksi ihminen voi ulkomaanmatkallaan ilmentää enemmän kuin yhtä turismin tyyppiä, mistä omakin aineistoni on hyvä todiste. Vaikka Hurghada on rantalomakohde, Hurghadaan tuleva lomailija ei välttämättä tule vain rentoutumaan ja löhöämään hotellin rannalle, vaan hän voi olla myös erittäin kiinnostunut kuulemaan ja oppimaan Egyptin historiasta ja kulttuurista.

Selvästi yleisimmät syyt Hurghadaan tuloon olivatkin rantaloma ja kiinnostus Egyptiin. Erittäin moni itse asiassa mainitsi tulonsa syyksi sekä rantaloman että kiinnostuksen maata kohtaan. Hyvistä retkimahdollisuuksista kirjoitti niin moni, että halusin selvittää, kuinka moni vastaajista oli todella käynyt matkansa aikana Hurghadan ulkopuolella. Yli 70 % lomakkeen täyttäneistä ja haastatelluista kertoi käyneensä jossakin Egyptin toisessa kaupungissa saman matkan aikana (etenkin Kairossa ja/tai Luxorissa). Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä suhtautua aineistooni hieman kriittisessä valossa, sillä lomakkeiden jaossa on käytetty eri tapoja niin, että aineistooni on sattunut paljon retkillä käyneitä ihmisiä. Tammikuun kenttätyömatkallani jaoin kyselylomakkeet hotellihuoneisiin, jolloin vastaajien joukossa saattoi olla niitä, jotka vain löhöilivät hotellilla sekä niitä, jotka tekivät retkiä eri puolille Egyptiä. Huhtikuussa jaoin lomakkeita hotellin aulassa, jolloin porukassa oli varmasti myös monenlaisia lomailijoita. Loka-joulukuussa kerätyt lomakkeet puolestaan jakoi matkaopas, joka käytti hyödykseen pitkiä bussimatkoja. Bussissa istuessaan ihmisillä ei varmaan ollut

mitään erityistä tekemistä, lomakkeentäyttäjiä sai siis helposti kokoon. Kuitenkin ne ihmiset, jotka olivat pitkällä bussimatkoilla, olivat nimenomaan niitä, jotka reissasivat jostakin Egyptin kaupungista toiseen, ja niinpä he muodostavat ison osan aineistostani. En siis väitä, että 70 prosenttia kaikista Hurghadan suomalaisturisteista käy matkansa aikana Hurghadan ulkopuolella, mutta en myöskään epäile retkien suosiota Hurghadasta Egyptin muihin kaupunkeihin.

Yksi keino yrittää selvittää todellisempaa määrää Hurghadan ulkopuolella käyvistä suomalaisturisteista on ottaa tarkkailuun vain tammi- ja huhtikuussa hotelleilla jaetut kyselylomakkeet (40 kpl), jolloin vastaajien joukossa saattoi olla niitä, jotka nauttivat vain rantalomasta sekä niitä, jotka kävivät myös tutustumassa Egyptin nähtävyyksiin muissa kaupungeissa. Tällä tavalla laskettuna Hurghadan ulkopuolella käyneiden määrä on silti suuri, 60 prosenttia.

Edelliset tulokset synnyttävät kysymyksen, tullaanko Hurghadaan kaupungin itsensä takia, vai onko se vain sopivalla paikalla sijaitseva tukikohta, josta tehdään matkoja muualle Egyptiin. Tullaanko Hurghadaan vain siksi, että halutaan matkustaa jonnekin (lämpimään)? Siis kiinnostaako suomalaisturisteja Hurghada itsessään paikkana?

Ajankäyttö

TAULUKKO 7. Ajankäyttö Hurghadassa

Ajankäyttö	vastauksia (kpl)	prosenttia 131 vastaajasta
rentoutuminen	116	88
retket Hurghadan alueella	53	40
ostokset	49	37
ympäristöön tutustuminen	49	37
urheilu ja aktiviteetit	37	28
muu	22	17
yhteensä	322	

Kysymykseen ”Miten olette käyttänyt aikaanne Hurghadassa?” saattoi vastata haluamallaan sanoilla ja moni luettelikin useampia asioita ajankäytöstään. Kuten edellisessä alaluvussa, myös tämän kysymyksen vastaukset on luokiteltu tiettyihin vastausryhmiin. Suurin osa, jopa 88 prosenttia vastaajista mainitsi viettäneensä aikaa aurinkoa ottaen, altaassa tai meressä uiden tai leväten. Monelle se ei ollut kuitenkaan ainoa ajanviettotapa. Retkille (niin Hurghadan sisäisille, kuin muihin kaupunkiin suuntautuneille) mainitsi lähteneensä usea vastanneista. Edellisessä alaluvussa selvitin muissa kaupungeissa käyneiden määrää. Tämän luvun taulukossa vastausryhmä ”retket Hurghadan alueella” tarkoittaa kuitenkin Hurghadassa järjestettyjä retkiä, kuten aavikkosafaria, snorklaus- ja meriretkeä sekä kaupunkikierrosta. Useat tutustuivat kaupunkiin (myös) omatoimisesti (37 %). Ympäristöön saatettiin tehdä kävelyretkiä, liikkua eri kaupunginosissa, käydä paikallisissa ravintoloissa, kahviloissa, kaupoissa ja basaareilla. Jotkut mainitsivat tutustuneensa myös paikallisiin ihmisiin. 37 prosenttia vastanneista kertoi tehneensä ostoksia. 28 prosenttia kokeili tai harrasti jotain urheilulajia matkansa aikana. Suurin osa liittyi vesiurheiluun kuten sukeltamiseen, uintiin ja snorklaamiseen. Myös esimerkiksi kuntosali ja kävely mainittiin. Ryhmä ”muu” koostuu enimmäkseen vastauksista, jotka liittyivät hyvin syömiseen ja herkutteluun. Jopa 19 lomakkeessa mainittiin erikseen syöminen (ja juominen) loman ajanviettotapana.

Etukäteistiedon etsiminen Hurghadasta

TAULUKKO 8. **Etukäteistiedon etsiminen Hurghadasta**

lähde	vastauksia (kpl)	prosenttia 133 vastaajasta
internet	83	62
matkaesitteet, -oppaat ja kirjat	60	45
aiemmin käyneet tuttavat	14	10,5
matkatoimisto	2	1,5
ei tiedonhakua	16	12
yhteensä	175	

Noin 88 prosenttia kaikista vastaajista etsi tietoa Hurghadasta ennen matkalle lähtöä. Yli puolet käytti tiedon etsimiseen internetiä. Jotkut tarkensivat vastauksissaan, mistä internetissä he olivat etsineet tietoa. Matkanjärjestäjien sivut, matkakertomukset ja keskustelupalstat keräsivät katselijoita. Hurghadasta katseltiin myös kuvia esimerkiksi Google Earthin avulla. Lähes puolet vastaajista luki (internetin lisäksi) matkanjärjestäjien esitteitä ja/tai lomaoppaita, opaskirjoja tai muuta kirjallisuutta. Joidenkin vastaajien tuttavat kuten kaverit tai perheenjäsenet olivat käyneet Hurghadassa aiemmin, ja heiltä oli hyvä kysellä tietoja kohteesta ennen omaa matkaa. Matkatoimistot tiedonlähteenä mainitsi ainoastaan kaksi vastaajaa. Tosin matkatoimiston esitteitä oli selaillut useampi vastaaja. (Kyseiset vastaukset on luokiteltu matkaesitteet-kohtaan.) Vastaajissa oli myös niitä, jotka eivät olleet etsineet tietoa Hurghadasta etukäteen. Jotkut heistä perustelivat jo aiemmin käyneensä Hurghadassa, minkä vuoksi kohde oli tuttu, eikä tietoa enää tarvinnut erikseen hakea. Joku puolestaan kertoi etsineensä tietoa Egyptistä kokonaisuudessaan, ei erityisesti Hurghadasta. Pari vastaajaa ei nähnyt tarpeelliseksi etsiä itse tietoa, koska matkan järjesti joku muu tai Hurghada oli vain yksi osa matkan monia kaupunkeja.

Islamin vaikutus lomaan

”Vaikuttaa jossakin määrin esim. pukeutumiseen, mutten koe sitä rajoittavana. Ehkä heikko tuntemus islamilaisuudesta tekee hieman varovaiseksi. En kuitenkaan halua loukata sopimattomalla käytöksellä. Tämä on heidän kulttuuriaan, minä olen vieras.” (M53.)

”Väkisin tulen vertailemaan kristittyjen ja muslimien arvomaailmaa, käyttäytymistä ja elämän periaatteita. Muslimimaassa naisen liikkuminen yksin on epämukavaa.” (N42.)

”Tietysti Egyptissä niin kuin muuallakin maailmassa täytyy turistina elää ajatuksella: maassa maan tavalla” (M36).

Saamissani vastauksissa paistaa halu käyttäytyä kunnioittavasti isäntäkulttuuria kohtaan. Tämä tulee ilmi esimerkiksi pukeutumisessa. Monesti rantalomalle otetaan kesävaatteita, mutta Egyptiin tulleet matkailijat ovat selvästi miettineet pakatessaan,

minkäläistä vaatetta ottaa mukaan. Etenkin monet naiset ilmoittivat pukeutuvansa peittävämmiin kuin yleensä rantalomalla. Laukkuun oli pakattu lyhyiden hameiden sijasta pitkiä hameita (N32), sekä huiveja (joilla peittää hiukset) temppeливierailuja varten (N28). Bikineissä kulkeminen rajoittui vain rannalle (N20) ja yläosattomissa ei otettu aurinkoa (N35).

Moni kertoi käyttäneensä alkoholia maltillisesti. Tämä johtui osalta paikallisen kulttuurin kunnioittamisen halusta. Toisaalta alkoholin saanti koettiin muutenkin melko hankalaksi, mutta kukaan ei maininnut sen häirinneen lomaa, jopa päinvastoin. *”Ei ole tullut juotua yhtään alkoholia, kun sitä ei kaupoissa ole tarjolla. Emme kyllä yleensäkään kuluta lomaa ryyppäen, lähinnä muutaman voisi ottaa.”* (M25.) Hurghadassa on virallisesti vain yksi kauppa, jossa myydään alkoholia; Hurghadan verovapaamyymälä. Alkoholin saaminen ei ravintoloissakaan ole itsestäänselvyys (etenkään Ramadan-paaston aikaan), vaikka monet suurimpien katujen varsilla olevat ravintolat ja tietysti hotellit tarjoilevat alkoholia. Jotkut toivat esille myös maltillisesti juhlimisen. *”Jos istuu iltaa, istuu kaveriporukalla hotellihuoneessa”* (N36). Hurghadassa on tosin monia baareja ja yökerhoja, joissa käy niin turisteja kuin paikallisia. Hurghadaa myös mainostetaan hyvänä paikkana yöelämästä pitävälle (ks. esim. www.tripadvisor.com/Travel-g297549-s402/Hurghada:Egypt:Nightlife.html). Aineistossani kuitenkin vain harva mainitsee käyneensä yökerhossa tai viettäneensä aikaa yöelämässä.

Yksi asia, johon lomalaiset kiinnittivät huomiota, olivat minareeteista kuuluvat rukoushuudot. Hurskaiden muslimien arkipäivään kuuluu rukoilu viidesti päivässä. Auringon sarastaessa, keskipäivällä, ennen auringonlaskua, iltaruskon aikaan ja pimeyden laskeuduttua (Hjärpe 1980: 76), ja jokaisen rukoiluhetken alkaessa moskeijasta kantautuu Koraanin sanoja kuin rituaalisen laulun muodossa. Jotkut vastaajat kertoivat heränneensä rukouskutsuihin, mutta siltikään niitä ei koettu häiritseviksi (N40). Muslimien elämä ja siihen liittyvät rutiinit ja tavat nähtiin enemmän positiivisessa kuin negatiivisessa valossa. *”Kiva nähdä muslimeja omassa kulttuurissaan. Suomessa ovat kuitenkin vähemmistönä.”* (N28.) Islamin ja esimerkiksi siihen liittyvien rukouskutsujen ajateltiin tuovan matkaan oman eksotiikkansa ja herättävän paljon kysymyksiä (N51). Jotkut olivat pohdiskelleet jo ennen matkaa, millainen suhtautuminen paikallisilla ihmisillä olisi länsimaalaisiin turisteihin (M47) tai

erityisesti naisiin (N28). Joillakin oli epäilyksensä myös paikan turvallisuudesta. Niinpä he kertoivat olleensa hieman varautuneita tai ”vaivaantuneempia kuin ei-muslimimaissa” (N31). Tämä puolestaan rajoitti heidän omatoimisuuttaan matkan aikana. Lähes kaikki edellisen kaltaisista vastauksista olivat naisten kirjoittamia. Eräs naisvastaaja (N45) ihmetteli myös miesten valtaa naisiin. Yksi nainen puolestaan epäili, että naisporukalla liikkuesssa sai ehkä huonompaa palvelua kuin jos seurassa olisi ollut mies (N25).

Vastaajat haluavat kunnioittaa maan tapoja ja kulttuuria esimerkiksi pukeutumalla julkisilla paikoilla peittävästi tai käyttäen maltillisesti alkoholia. Tässä mielessä Hurghadaan matkustavat suomalaisturistit eroavat esimerkiksi 1970-luvulla Espanjaan lähtevistä suomalaisista, jotka olivat tunnettuja ryypäämisestä ja rellestämisestä (Korpela 1995: 183, 185). Vaikka sekä Hurghada että Espanja ovat rantalomakohteita, niitä ei ilmeisesti nähdä samanlaisena ”etelänä”. Tähän näyttäisi olevan yhtenä syynä muslimikulttuuri ja halu sen kunnioittamiseen. Toisaalta osa vastaajista mainitsee Egyptin ja egyptiläisten olevan joustavia ja suvaitsevia turistien pukeutumisen ja muiden käytöstapojen suhteen.

Suomalaisturistien ajatuksista, suhteista ja asenteista egyptiläisiä kohtaan

Kohtaamistilanteita

Lähes kaikki vastanneista mainitsivat olleensa tekemisissä paikallisten kanssa ainakin vähän, yleensä asiakaspalveluhenkilöiden kanssa esimerkiksi hotellilla, ravintoloissa, retkillä, takseissa ja kaupantekotilanteissa. Asiakaspalvelutilanteet koettiin vähemmän muodollisiksi kuin kotimaassa, koska niissä juteltiin palveluhenkilön kanssa kotimaasta, perheestä jne. (N51).

Muutama kyselylomakkeen täyttänyt suomalainen kertoi olleensa tekemisissä egyptiläisten kanssa myös muuten kuin asiakaspalveluun liittyvissä tilanteissa. Jotkut olivat käyneet ulkona paikallisten kanssa, tavanneet aiemmilla matkoilla hankittuja tuttuja tai pysähtyneet juttelemaan esimerkiksi kadulla, yökerhossa tai rannalla. Jotkut olivat sitä mieltä, että kaduilla ei edes voi kävellä pitkää matkaa ilman, että joku tulee

pyytämään vierailulle kauppaansa (N21). Eräs miesporukka kertoi ystäväystyneensä matkansa aikana paikallisten asukkaiden kanssa: *”Myöhemmin tutustuttiin veljeksiin Rody ja Said. Heidän kanssa joimme teetä ja juttelimme joka päivä. Saidin kanssa kävimme Kairossa ja siellä hänen veljensä luona kylässä, jossa söimme paikallista kotiruokaa.”* (M43,18,17,16.)

Suomalaisten turistien ja egyptiläisten kommunikointikieli on yleensä englanti, joka ei ole kummankaan ryhmän äidinkieli. Tämä voi tuottaa ongelmia keskinäisessä ymmärtämisessä. Huono englanninkielen sanavarasto tai outo aksentti saattavat tuottaa väärinkäsityksiä. Mielenpitoet egyptiläisten kielitaidosta olivat jakautuneita suomalaismatkailijoiden keskuudessa. Joidenkin mielestä he puhuivat hyvin, toisten mielestä surkeasti. Kuitenkin esimerkiksi hotellihenkilökunnan, muiden asiakaspalvelutehtävissä työskentelevien ja nuorten englanninkielen taitoa pidettiin hyvänä. Joidenkin egyptiläisten mainittiin osanneen myös joitain sanoja suomea (HSM60, HSN20). Jos ymmärtämisvaikeuksia ilmaantui, monet kertoivat turvautuneensa elekieleen, piirroksiin ja laskimeen.

Emanuel de Kadt tuo esiin kolme tavallista kohtaamiskontekstia turistien ja isäntien välillä. Ensimmäisenä hän mainitsee tavaran oston tai muun palvelutilanteen. Jos turistin ja isännän suhde rajoittuu tähän, turistit pitävät isäntiä uteliaisuuden kohteina ja eksoottisina. (de Kadt 1979: 50.) Koska en tiedä tarkkaan, millaisissa tilanteissa kyselylomakkeisiin vastanneet turistit ovat olleet ja mistä he ovat tarkalleen ottaen puhuneet paikallisten kanssa, on vaikea antaa tarkkoja lukuja siitä, kuka vastaajista on vaihtanut ajatuksia enemmän ja kuka vähemmän. Seuraavat arvioni perustuvat siis vastaajien omiin kommentteihin. Niiden perusteella olen päätellyt, että suurin osa kyselylomakkeisiin vastanneista suomalaisturisteista oli ollut tekemisissä egyptiläisten kanssa vain asiakaspalveluun liittyvissä tilanteissa, joissa oli puhuttu vain palveluun liittyvistä asioista, kuten hinnoista tai ruoan tilauksesta. Jotkut olivat saattaneet puhua myös muusta (kuulumisten vaihto, nimen ja kotimaan kertominen yms.), kuitenkin keskustelun jäädessä pinnalliseksi ”small talkiksi”. Tällaisesta turismista de Kadt käyttää myös nimitystä ”resort tourism”. Siinä tavoite ei ole tutustua paikallisiin, vaan lomalla etsitään samoja mukavuuksia kuin kotona ja kontakti paikallisiin rajoittuu palvelutilanteisiin. (de Kadt 1979: 13.) Isännän ja vieraan suhde perustuu täten kaupankäyntiin.

Toinen turistin ja isännän kohtaamistilanne, joka on myös tyypillinen resort turismille, on tapaaminen yökerhossa tai rannalla (de Kadt 1979: 50). Tähän ryhmään voidaan lukea osa aineistoni suomalaisista. Jotkut kertoivat jääneensä juttelemaan kadulla, rannalla tai yökerhossa. Kolmantena kohtaamismuotona de Kadt mainitsee turistin ja isännän keskinäisen tiedon ja ajatusten vaihdon. Jos turismista puhutaan kansainvälisen ymmärryksen kasvattajana, viitataan yleensä juuri tähän kolmanteen tilannetyyppiin. (de Kadt 1979: 50.) Vastausten perusteella harva lomakkeisiini vastanneista turisteista saavutti tällaisen yhteyden, mutta koska palvelutilanteissakin saatettiin keskustella yksityiselämästä, uskonnosta, kulttuurista jne. vertaillen Suomea ja Egyptiä, kansainvälistä yhteisymmärrystä tapahtui luultavasti enemmän tai vähemmän. ”Usein niistä tilanteista [kaupanteon yhteydessä] syntyy lämpöiset ystävyysuhteet egyptiläisiin” (N34).

Lothar Nettekoven huomauttaa, että ulkomaalaisilla turisteilla on luultua vähemmän ja harvemmin intensiivisiä kohtaamisia paikallisten kanssa. Yleensä vain pieni osa kohdemaasta ja sen paikallisesta väestöstä liittyy turismiin. Varsinkin kolmannen maailman maissa turistialueet on rakennettu monesti puolieristetyiksi ghetoiksi. Tämä rajoittaa kansainvälisiä kohtaamisia. Niinpä turistien kanssa vuorovaikutuksessa ovat lähinnä turismin parissa työskentelevät sekä aivan turistialueiden läheisyydessä asuvat ihmiset. (Nettekoven 1979: 135–136.) Edellä mainittu näkyy myös Hurghadassa. New Hurghadan hotellialueella ei ole lainkaan paikallista asutusta, eikä juuri muutakaan paikallista elämää. Turistit voivat viettää vaikka koko lomansa poistumatta hotelliltaan, jolla on oma ranta ja omat kaupat. Itse asiassa tällainen tapaus löytyykin aineistostani (N43). Jotkut vastaajista mainitsivat olleensa egyptiläisten naisten kanssa tekemisissä huomattavasti vähemmän tai ei ollenkaan, mikä ei ole ihme, sillä suurin osa turismin parissa työskentelevistä ihmisistä Hurghadassa (kauppiaat, hotellihenkilökunta, kuskit, oppaat) on omien havaintojeni mukaan miehiä, eikä naisia näy paljoa turistialueilla (PK: 14). Myös Huit raportoi Tunisiassa vallinneen samankaltaisen kontaktin puuttumisen turistien ja paikallisten naisten välillä. Hänen mukaansa paikalliset naiset eivät halua näyttäytyä (etenkään miespuolisten) turistien kanssa, ja niinpä jo puhumista naisille pidetään sopimattomana. (Huit 1979: 301.)

Suomalaisten ajatuksia egyptiläisistä

Vastaajat kuvailivat egyptiläisiä hyvin monin sanoin. Joukossa riitti positiivisia ja negatiivisia ajatuksia. Kiitosta saivat egyptiläisten ystävällisyys, välittömyys, avuliaisuus, avoimuus ja kohteliaisuus. *”Aivan ihania ihmisiä. Itselläni on monia egyptiläisiä ystäviä. Hirvittävän kohteliaita ja iloisia. Yhteisöllisyys näkyy monessa asiassa.”* (N18.) Jotkut vastaajista arvostivat ja ihmettelivät ystävällisyyttä, koska ympärillä näkyi köyhyyttä ja kurjuutta. *”Selviytyjiä. Köyhemmistä oloista huolimatta tuntuvat iloitsevan elämästä.”* (N22.) *”...Toiset jaksavat hymyillä ja olla ystävällisiä vaikka elämä on kurjaa”* (N36). Toiset epäröivät ystävällisyyden johtuvan siitä, että turismi on Hurgadassa tärkeä elinkeino. *”Turismi on pääelinkeino. Sen mukaan he joutuvat kohtaamaan turisteja. Monet yrittävät parhaansa.”* (N43.) *”Ystävällisiä, mutta luulen, että siksi kun haluavat rahaa”* (N40). Joidenkin mielestä kohteliaisuus ja ystävällisyys menivät välillä jopa liiallisuuksiin niin, että egyptiläiset nähtiin *”liiankin imelinä”* (N35), *”liian ystävällisinä suomalaisen makuun”* (M60) tai *”tyrkkyinä”*(M32).

Kaikilla ei ollut (pelkkää) positiivista sanottavaa. Egyptiläisten ajateltiin olevan epärehellisiä, aggressiivisia, rasittavia, huijareita ja liian päällekkäviä. Pari naista mainitsi osakseen saaman huomion ja perään huutelut häiritsevinä (N23,HSN20). Epärehellisyys tuli ilmi etenkin tilanteissa, jossa käsiteltiin rahaa. *”...Oltava tarkka ostostilanteissa. Rahoista ei saa aina takaisin oikeaa summaa.”* (M38.) Suurin osa negatiivisista kokemuksista ja ajatuksista kohdistuikin vain yhteen ammattikuntaan: kauppiaisiin. Useissa vastauksissa todettiin egyptiläisten olevan muuten mukavia, mutta kauppiaiden ahdistavan.

”Paikallinen kaupankäynti kylläkin on todella rasittavaa ja näin väkisinkin tulee ”kusetus-fiilis”. Myöskään törkeyksien huutelu (jos ei mene/osta) perään on hävytöntä.” (N28.)

”Kauppiaat niin innokkaita, että haittaa inhimillistä vuorovaikutusta. Harmittaa, koska haluaisi tutustua paremmin maan omaan kulttuuriin.” (N48.)

”Tuputtavat rihkamaa, taxikuskit yrittää vedättää, yksi yritti rahanvaihtohuijausta, oli nolona kun en mennyt retkuun. Ärsyttää tuo niiden toimintatapa, se kääntyy vielä niitä itseään vastaan.” (M47.)

”Ihmettelen, miksi kaikki myyvät samaa krääsää, eivätkä yritä erikoistua” (N21).

Kauppiaille tuntuu oleva loputtomasti ovelia keinoja saada asiakas kauppaansa sisään, katselemaan tuotteitaan ja ostamaan häneltä jotain. Noita keinoja listasin ylös päiväkirjaani omien kokemuksieni perusteella. ”Täällä kaikki kauppiaat tulee ohikulkevien turistien luo juttelemaan ja johdattelemaan kauppajensa sisälle. Jotkut pyytävät heti ihan suoraan, että tulisi vilkaisemaan, toiset tulevat ensin kysymään, että ”how are you, where are you from, terve terve, nokia nokia, mitä kuuluu”. Sitten halutaan tietää nimi ja kotikaupunki, kätellään, ”nice to meet you”. Jotkut sanoo haluavansa tietää, miten sanotaan joku asia suomeksi ja pyytävät kirjoittamaan sen heille paperille – tietysti kaupan sisällä. Meitä on esimerkiksi pyydetty kirjoittamaan synttärkortti suomalaiselle ystävälle suomeksi ja ”hämäläinen”, koska kaupan nimi halutaan kuulemma muuttaa sellaiseksi. Moni sanoo, että on Suomessa ystävä, tuttu tai sukulainen. Eri tarinoita, kekseliäitä sellaisia on paljon, mutta kaikilla on sama tavoite: saada myytyä tuotteitaan turisteille. Monet vieläpä sanovat, että ei tarvitse ostaa mitään, mutta kummasti siinä puheet ajautuvat kaupankäyntiin. Sisällä pyydetään istumaan, eikä saa olla rauhassa ennen kuin tosiaan istuutuu. Jokainen myöntymisen myyjän kehotuksiin on askel lähemmäs ostopäätöstä. Kauppiaille on myös tapansa saada asiakkaat palaamaan ja mainostamaan muille kauppaansa. Tietysti ”halvempi hinta kuin muilla” on yksi houkute. Eräs kauppias sanoi meille, että haluaa antaa ilmaisen lahjan, mutta se siis saataisiin sitten kun palattaisiin kauppaan.” (PK: 10–11.)

Muita keinoja asiakkaiden saamiseksi on esimerkiksi jakaa käyntikortteja ohikulkeville turisteille, tosin usein nekin pitäisi turistin tulla hakemaan kaupan sisältä (PK: 29). Joillakin kauppiaille on vieraskirja kaupassaan esillä. Siellä on erimaalaisten turistien kirjoituksia kyseisestä kaupasta ja kauppiasta positiivisessa sävyssä. Se on hyvää mainosta, sillä jos esimerkiksi uusi suomalainen asiakas lukee toisen suomalaisen kirjoittaman kehuva arvon, luultavasti kauppiaseen syntyy luottavainen ja positiivinen vaikutelma. (PK: 32.) Jotkut kauppiaat ovat myös huomanneet turistien ärsyyntyvän tuputtamisesta ja tinkimisestä. Niinpä heillä saattaa olla kaupan ovesa

kyltti ”no hassle”, jolla he tarkoittavat, ettei kaupassa tarvitse tinkiä ja että siellä ei tyrkytetä. Joissain kaupoissa onkin kiinteät hinnat. (PK: 31.)

Kyselylomakkeiden ja haastatteluvastausten perusteella kauppiaiden koettiin tuputtavan, tyrkyttävän ja myyvän tuotteitaan puoliväkisin. Heiltä ei myöskään saanut rauhaa kadulla kävellessä. Monet kokivat tämän ärsyttäväksi ja ahdistavaksi. Nettekovenin mukaan turistit hakevat lomaltaan nautintoa ja yrittävät välttää kaikenlaisia ongelmia, jotka saattaisivat häiritä heidän lomaansa (Nettekoven 1979: 136). Innokkaat kauppiaat, jotka yrittävät keinolla millä hyvänsä saada asiakkaita kauppoihinsa, rikkovat turistin rauhan ja saattavat aiheuttaa turistille turhaa stressiä. Selitystä voi hakea myös suomalaisen ja egyptiläisen (kaupankäynti)kulttuurin eroista, sekä jopa kahden kansan välisistä luonne-eroista. Vaikka ärsyyntymistä olikin ilmapiirissä, jotkut yrittivät olla ymmärtäväisiä. *”Todella erilainen kulttuuri kuin meillä. Vaikka tavaroiden ja palveluiden tuputtaminen ärsyttää, täytyy yrittää ymmärtää.”* (N21.)

”Taitavat pitää meitä omituisina” - Epäilyjä egyptiläisten suhtautumisesta turismiin ja turisteihin

Vaikka kauppiaiden käytös ärsytti monia vastaajia, suomalaisten mielipiteet egyptiläisistä yleensä olivat suurimmalta osin positiivisia. Mutta mitä suomalaiset luulivat egyptiläisten ajattelevan heistä? Suurin osa vastanneista epäili, että turisteista pidetään, koska he ovat paikallisille elinkeino ja rahanlähde. Monia askarruttikin, oliko heidän kokemansa ystävällisyys aitoa vai vain ”bisnes-keino”. Jotkut ajattelivat, että turismi nähdään egyptiläisten keskuudessa ”välttämättömänä pahana” (N60) ja että turistit nähdään rikkaina, ylpeinä ja tyhminä rahasampoina. Toiset ajattelivat egyptiläisten pitävän turisteista, tuovan piristystä arkeen ja olevan yhteys ulkomaailmaan.

”Ystävällisyyteen vastataan ystävällisyydellä” (N49).

”Ehkä he näkevät meidät enemmänkin markkinatalouden ilmentyminä kuin ihmisinä. Tosin muutamit ovat olleet aidosti kiinnostuneita.” (M38.)

Jotkut ajattelivat asiaa eri ihmisryhmien kannalta. Turismin parissa työskentelevien kuviteltiin ajattelevan melko positiivisesti turisteista elinkeinonsa vuoksi. Nuorille tilanteen pohdiskeltiin olevan ristiriitainen kahden kulttuurin ja erilaisten ajatusmaailmojen välissä (N51). Egyptiläisten arveltiin tuntevan turisteja kohtaan esimerkiksi uteliaisuutta, kateutta ja kyllästymistä. ”Asia on kaksijakoinen. Toisaalta pohdin, miltä heistä tuntuu länsimaisen rikkauten ilmentyminen, ”turismin kaupunginvaltaus”. Toisaalta matkailun tuoma valuutta ja matkailun kehittäminen lienee elintärkeää.” (N28.)

Eri kansalaisuuksia kommentoineet mainitsivat, että suomalaisista pidetään ja heillä on hyvä maine paikallisten keskuudessa. Suomalaisia egyptiläisten ajateltiin pitävän luotettavina ja ”ujoina mutta ystävällisinä” (N24). Venäläisistä paikalliset eivät yleisen käsityksen mukaan pidä.

”Suomalaiset tuntuivat olevan kovasti paikallisten suosiossa, kun taas venäläisistä ei pidetä” (N28).

”Suomalaisten kurssi korkealla” (N40).

Ennakkoluulot ja -odotukset

Kysyin suomalaisilta matkailijoilta, oliko heillä ollut ennen matkalle lähtöä ennakkoluuloja Egyptistä tai egyptiläisistä ja olivatko ennakkoluulot muuttuneet matkan aikana. Jotkut jättivät vastaamatta, toisilla ei ollut sanomansa mukaan ennakkoodotuksia tai heidän ennakkoodotuksensa eivät olleet muuttuneet matkan aikana. Niistä, jotka kommentoivat asiaa, suurempi osa oli positiivisesti kuin negatiivisesti yllättynyt. Vastauksia oli kuitenkin hyvin monenlaisia, monet jopa täysin vastakkaisia. Ihmisiä yllätti Egyptin köyhyys ja likaisuus. Maa oli kuviteltu vauraammaksi, vehreämmäksi ja kehittyneemmäksi.

”Luulin, että Egypti olisi varakkaampi maa ja tavarat kalliimpia” (N12).

”Oletin maan olevan modernimpi ja maallistuneempi. Bussin ikkunasta näkyvän elämänmenon perinteisyys yllätti.” (N51.)

”Luulin ainoastaan, että olisi siistimpää, likaisuus hirvittävää kaduilla” (N54).

Ei ole ihme, että Euroopasta tulevat matkailijat pettyvät näkemäänsä, sillä monet ovat saattaneet muodostaa ennakkokäsityksen Egyptistä matkaesitteiden kautta. Tunisian turismia tutkinut Groupe Huit toteaa, että turisteilla ei usein ole paljoa etukäteistietoa Tunisiasta, vaan ainoana tietolähteenä ennen matkaa ovat toimineet matkaesitteet, jotka ovat täynnä stereotyyppisiä ja kuvia valkoisesta hiekasta, sinisestä taivaasta ja ruskettuneista vartaloista. Noilla kuvauksilla ei ole minkäänlaista opettavaista ulottuvuutta, ja turisteilla on paikalle saapuessaan hyvin kapea kuva kohteesta. (Huit 1979: 299–300.) Matkaesitteiden antama kuva voi johtaa harhaan. Kuten edellä mainittu, jotkut olivat yllättyneitä maan kehittymättömyydestä. Toisaalta pettymys saattoi olla myös Hurghadan hotellialueen näyttäminen ”surkealta massaturismin kohteelta” (N42). Egyptiläisten ihmisten suhteen sen sijaan monet yllättyivät positiivisesti, mutta joukkoon mahtui myös pettymystä. Positiivisesti yllättyneet mainitsivat erityisesti egyptiläisten ystävällisyyden. Pettymystä tuottivat erityisesti kaupankäyntiin liittyvät tilanteet.

”Naisena pelkäsin, että egyptiläiset köyhyyden vuoksi olisivat taipuvaisia varasteluun, minkä vuoksi emme ottaneet edes kihlasormuksia mukaan. Olimme kuitenkin täysin väärässä. Egyptiläiset ovat rehellistä kansaa. Kuitenkin kaupankäynnissä täytyy olla tarkkana.” (N21.)

”Egyptiläiset yllättivät positiivisesti, eivät tiukkapipoja, ystävällisiä” (N50).

”Odotimme tyrkkyjä ihmisiä ja niitä myös saimme” (N16).

”Ostoksia olisin mielelläni tehnyt enemmän, mutta aika ja pinna ei riitä” (N28).

”Luultuamme enemmän rahan perään ja yllättävän rasittavia kaupпамiehiä” (M&N23).

Joidenkin ennakko-odotukset liittyivät erityisesti uskontoon.

”Luulin islamilaisuuden vaikuttavan vielä enemmän turistien pukeutumiskulttuuriin”
(N60).

”Egypti on osoittautunut ennakkoluuloja vapaammaksi muslimimaaksi” (M62).

”Maa vaikuttaa olevan uskonnollisesti Marokkoa ja Tunisiaa konservatiivisempi”
(N25).

Vastaajilla oli hyvin monenlaisia ennakkokäsityksiä Egyptistä. Kunkin henkilön käsityksiin vaikuttivat luultavasti iän ja sukupuolen lisäksi muun muassa aiempi matkustuskokemus, uskontojen, politiikan, talouden tuntemus, matkaoppaiden antama kuva ja kuulopuheet.

”No että asiat on mulla aika hyvin vaikka en saiskaan BMX:ää” - Maailmankatsomuksen muuttuminen Egyptin matkan jälkeen

Kysyttäessä, oliko matka Egyptiin muuttanut vastaajien maailmankatsomusta jollain tavalla, jotkut eivät vastanneet tai eivät osanneet sanoa (11). Joidenkin maailmankatsomusta matka ei muuttanut (32). Ihmisten esimerkiksi ajateltiin olevan suhteellisen samanlaisia ympäri maailmaa (M77) tai Egyptiin oltiin tultu vain aurinko- ja rantalomalle (N44), jolloin oman maailmankatsomuksen ei nähty muuttuneen. Loput vastaajista (90) mainitsivat matkansa Egyptiin herättäneen erilaisia ajatuksia ja ”avanneen silmät tietyllä tavalla” (N28). Etenkin historiasta oli opittu uutta. Historia myös herätti monet pohtimaan elämän perusasioita ja arvoja sekä vertailemaan nykyä ja menneisyyttä. Historian suuruus sai osan miettimään ihmisen pienuutta.

”Tarinat faaraoitten ajan ajatusmaailmasta pistävät pohtimaan elämäntarkoitusta nykyajan ihmisen näkökulmasta” (N61).

”Vanha kulttuuri on nostanut uudelleen mietittäväksi tärkeitä kysymyksiä: ajat – ajattomuus, rajat – rajattomuus, kaipuut – ahneudet, ihmisen samuus – erilaisuus, vallan ja vapauden kysymykset, sivistyksen monisyisyys” (N51).

”Sisäiset arvot tärkeämpiä kuin materia. Vois elää vähän rennomminkin.” (N40.)

”Länsimaisen kulttuurin juuret ovat Egyptissä” (N44).

Myös uskonnosta (islam), Egyptistä, kulttuureista ja ihmisten erilaisuudesta moni vastaaja mainitsi oppineensa jotain uutta ja alkanut ymmärtää niitä eri tavalla kuin ennen. Monet osasivat matkansa jälkeen arvostaa Suomea kotimaana enemmän nähtyään Egyptissä köyhyyttä ja kurjuutta. Vastaajat olivat iloisia esimerkiksi Suomen jätehuollosta, puhtaasta vedestä ja ilmasta sekä hyvinvoinnista.

”Ehkä pienet murheet tuntuvat nyt typeriltä, asioiden priorisointi – Taitaa edelleenkin olla lottovoitto syntyä Suomeen.” (N50.)

”Osaa arvostaa suomalaisuutta enemmän ja nauttia kotimaan rauhallisesta ilmapiiristä. Toisaalta kunnioittaa egyptiläisten yritteliäisyyttä saada elantonsa turismista.” (M32.)

”No että asiat on mulla aika hyvin vaikka en saiskaan BMX:ää” (M14).

”Kotona kierrätys- ja jätehuoltoasiat ansaitsevat tähän verrattuna lähes kympin. Onneksi jossain on vielä puhdasta merivettä...” (N50.)

Vaikka vastaajat näkivät Egyptissä köyhyyttä, jotkut heistä kiinnittivät huomiota ihmisten ystävällisyyteen ja elämän asenteeseen kurjista elinoloista huolimatta.

”Ihmisten ystävällisyys ja avoimuus. Materiaali ei ole näillä ihmisillä ykkössijalla vaan elämä.” (N54.)

”Elämä eri paikoissa kovempaa, mutta jotenkin he selviävät aina. Ymmärrän ehkä paremmin, miksi asiat toimii toisissa paikoissa näin, miksi uskonto on tärkeä.” (M39.)

”Ympäristön puhtaus. Taloudellinen tilanne. Ihmiset asuvat todella huonoissa oloissa, missä puhtaanapito ei ole mahdollista. Ihmisten hymyilevät kasvot.” (M38.)

7. SUOMALAISET MATKAOPPAAT TURISTIEN JA PAIKALLISTEN VÄLIKÄSINÄ

Matkaoppaat kulttuurin välittäjinä

Matkaoppaat voidaan nähdä turistien ja paikallisten asukkaiden välikäsinä. Esimerkiksi haastattelemani suomalaiset matkaoppaat asuivat ja työskentelivät Egyptissä, mikä erottaa heidät turisteista. He ovat Egyptissä oleskellessaan oppineet kansan historiasta, kulttuurista ja elämäntavoista siten, että he voivat jossain määrin selittää niitä vierailulle tuleville suomalaisille. Koska matkaoppaat tuntevat sekä suomalaista että egyptiläistä elämää, he voivat edesauttaa kahden kansan välistä yhteisymmärrystä ja ehkäistä väärinkäsityksiä. Käytännössä matkaoppaat ovat turisteille paitsi tietopankkeja, myös tuki ja turva matkan aikana. Etenkin pakettimatkoilla oppaiden merkitys voi olla suuri. Opas hakee ryhmänsä lentokentältä, vie hotelliin ja avustaa huoneiden vastaanotossa, kertoo tervetulo-tilaisuudessa matkanjärjestäjän lisäretkistä ja ohjelmasta, on mukana näillä retkillä ja päivystää ympäri vuorokauden puhelinta. Matkan päätteeksi hän saattaa ryhmänsä lentokentälle. Matkaopas luo siis turvaa ja häneen luotetaan. Toisaalta matkaoppaisiin luotetaan myös paikallisen väestön taholta.

Matkaoppaiden roolista kahden kulttuurin välikäsinä voidaan käyttää käsitettä kulttuurinvälittäjä (culture broker). Valene L. Smithin mukaan kulttuurinvälittäjät ovat neuvottelijoita vieraiden ja isäntien välillä, päätöksentekijöitä ja vastuussa siitä, mitä kulttuurin piirteitä kerrotaan ulkopuolisille. Etenkin ennen massaturismin alkua kulttuurinvälittäjiä kutsuttiin marginaalimiehiksi tai -naisiksi (marginal men). Tällä käsitteellä Smith tarkoittaa yksilöitä, jotka ovat tottuneet elämään kahden kulttuurin välissä, tietäen molempien kulttuurien elämäntapoja ja pystyen siksi selittämään kulttuureista ymmärrettävästi vierailijoille. Yleensä nämä yksilöt ovat olleet kaksikielisiä ja toimineet länsimaalaisen kulttuurin ja kohdemaan alkuperäiskulttuurin välittäjinä. Heistä on neuvottelutaitojensa vuoksi saattanut tulla myös esimerkiksi poliittisesti tärkeitä henkilöitä. (Smith 2001: 276.)

Nykyään oppaita, niin paikallisoppaita kuin ulkomaalaisia matkaoppaita voidaan pitää kulttuurinvälittäjinä. He oppivat tietonsa usein koulun penkillä, heidät koulutetaan tehtävänsä ja heidät pitää hyväksyä ammattilaisiksi ennen työlupaa (Smith 2001: 282).

Oppaat toimivat lähinnä paikallisella tasolla. Turismin kasvaessa liiketoiminnasta teollisuudeksi kulttuurinvälittäjiksi ovat tulleet myös isommat tahot kuten matkanjärjestäjät, kansainväliset järjestöt ja hallitukset. (Smith 2001: 276.) Hallitukset toimivat kulttuurinvälittäjinä kansallisella tasolla, sillä vain hallituksilla on lailliset oikeudet kontrolloida maan rajojensa ylittämistä. Hallitukset voivat päättää milloin, miten ja kenen kanssa he haluavat kehittää turismiaan. (Smith 2001: 279.) Egypti on selkeästi hyväksynyt turismin yhdeksi pääelinkeinokseen. Joskus turistien tarpeet laitetaan jopa etusijalle paikallisiin asukkaisiin nähden, ja turistien suosiminen aiheuttaakin hieman närää paikallisten asukkaiden keskuudessa. Esimerkiksi Hurghadassa turistien alkoholin käyttöä, kadulla juontia ja humalassa riehumista katsotaan sormien läpi, mutta paikallisille on tiukemmat säännöt (HEM21a). Eri kulttuureista tulevat ihmiset ovat tottuneet käyttäytymään eri tavoin eri tilanteissa. Kahden kulttuurin tapojen törmätessä esimerkiksi turistin käytös saattaa loukata isäntää. Matkaoppaiden rooli kulttuurinvälittäjinä onkin tärkeä, sillä opas voi kertoa kohteen kulttuurin piirteistä ja paikallisista käytöstavoista ja siten auttaa ennaltaehkäisemään väärinkäsityksiä ja epämiellyttäviä tilanteita isäntien ja vieraiden välillä.

Haastattelemani suomalaiset matkaoppaat toimivat kulttuurinvälittäjinä suomalaisten ja egyptiläisten välillä. He eivät kuitenkaan olleet tottuneet elämään kahden kulttuurin välissä aivan marginaalimpien tavoin, sillä he eivät olleet kaksikielisiä. He eivät osanneet arabian kieltä, vaan kommunikointikieli egyptiläisten kanssa oli yleensä englanti. Moni haastattelemistani matkaoppaista (HSM22, HSM24, HSM26, HSM29) ei myöskään ollut asunut Egyptissä haastatteluhetkellä kuin muutaman kuukauden. Heidän tietonsa perustui siis lähinnä opiskeltuun tietoon, ei niinkään omaan kokemukseen egyptiläisestä elämästä. Näistä seikoista huolimatta sain sellaisen kuvan, että matkaoppaat hoitivat tehtävänsä kulttuurinvälittäjinä niin hyvin kuin mahdollista. Matkanjärjestäjät tarjosivat tietoa Egyptistä ja egyptiläisistä niin hotellin aulasta löytyvissä infokansioissa, tervetuloilaisuudessa kuin opastetuilla retkillä. He antoivat myös vinkkejä, jonka mukaan suomalaisilla turisteilla oli eväitä paikalliseen kaupankäyntiin ja muihin käyttäytymistapoihin kuten pukeutumiseen ja eri kulkuvälineillä liikkumiseen.

Turistien suhtautuminen Egyptin historiaan, kulttuuriin ja isäntäväestöön

Haastattelemanani matkaoppaat olivat sitä mieltä, että osa Hurghadaan tulevista turisteista on kiinnostunut Egyptin historiasta ja kulttuurista. ”*Kyl he kulttuurista on kiinnostunu, varmaan puolet, jotka tänne tulee. Toinen puoli on sitten kiinnostunu merestä ja ihan tavallisesta rantaelämästä, jostain Kanarian meiningistä.*” (HSM51.) Ne, jotka tulevat rantalomalle tai sukeltamaan, eivät siis välttämättä ole kiinnostuneita historiasta, mutta monet myös yhdistävät rantalomaansa retken Luxoriin ja/tai Kairoon (HSM26). Turistien kiinnostus Egyptiä kohtaan näkyy esimerkiksi oppaille esitetyissä kysymyksissä ja ennakkotiedoissa historiasta (HSM24). Kiinnostuksesta kertoo myös se, että Hurghadasta lähtee joka aamu suuri määrä turistibusseja poliisisaattueen mukana kohti Luxoria ja Kairoa. Yksi haastattelemistani oppaista arvioi 50–100 linja-auton eli noin 2000 ihmisen lähtevän Hurghadasta Luxoriin päivittäin. Kairoonkin kulkee poliisisaattueita päivittäin, mukanaan noin 20–40 isoa bussillista turisteja. (HSM51.)

Matkaoppaiden mielestä turistit suhtautuvat paikallisiin ihmisiin hyvin monella tapaa, niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Joidenkin oppaiden mielestä eri suhtautumistavat riippuvat esimerkiksi turistien kansallisuudesta. Suomalaisten kohdalla oppailla oli kuitenkin eriäviä mielipiteitä. Erään oppaan mielestä suomalaiset suhtautuvat paikallisiin pääosin hyvin myönteisesti ja kunnioittavat maan tapoja, vaikka ne välillä hämmästyttävät ja jopa raivostuttavat (HSM51). Toisen oppaan mielestä skandinaavit tulevat paikallisten kanssa huonommin toimeen verrattuna esimerkiksi italialaisiin ja venäläisiin (HSM24). Positiivista palautetta matkaoppaat olivat kuulleet suomalaisilta turisteilta hotellihenkilökunnasta ja hotellipalveluista sekä ihmisten ystävällisyydestä, kohteliaisuudesta ja iloisuudesta (HSM26, HSN52). Negatiivinen palaute koski lähinnä kaupankäyntiin liittyviä asioita kuten tinkimistä, tyrkyttämistä, hinnoissa huijaamista ja sitä, ettei kadulla saa kävellä rauhassa.

”Esim. tossa kun kävelee kadulla niin sieltä tulee koko ajan hihasta vetämään joku ja pyytämään sinne basaarille, että tuu kattomaan mua. Kaikista kaupoista löytyy aina samat, joten se alkaa jossain määrin ärsyttää kun sieltä tulee aina samat huudot perään. Ja jos ei sinne tuu, niin sitten ne huutelee sieltä, ei nyt sinänsä törkeyksiä, mutta

kyllä sieltä jotain vihjauksia tulee. Ja varsinkin jos sinne menee tyttö ja poika yhdessä, niin kamelia tarjotaan vaimosta ja sun muuta. Ja ne on aina miehet, jotka siellä huutelee, koska naisia tuolla kadulla ei näy. Mut sitten kun menee sivukaduille niin siellä saa olla sit vähän rauhemmassa. Eli kaikki noi pääkadun ja basaarialueet niin siellä saa joka kerta kyllä huutoa. Pikkuhiljaa niihin alkaa tottua ja sitten kävelee ihan sokeena ja kuurona sieltä niitten ohi. Ja sitten kun käy kaupoissa niin monia ihmetyttää se, että miks pitää aina tinkiä, miksei ne voi kerran vaan sanoo sitä oikeeta hintaa. Eli kaupoissa kun ei oo hintoja niin sitten alkaa tinkimään ja tinkimään ja se ärsyttää suomalaisia. Ja monta kertaa yritetään tuputtaa niin paljon, että se ärsyttää monia ihmisiä tosi paljon... Monet sanoo aina sen, että jos ne sais rauhassa kattoo, ja sit sanois sen oikeen hinnan niin ne vois ostaakin jotain, mutta monta kertaa ne ei halua ostaa mitään koska niitä ärsyttää semmonen tuputtaminen ja niskaan hengittäminen.” (HSM26.)

”...Ettei pahakaan rauhaa saa ihminen kadulla, kun torvet soi joka paikassa, aina pyydetään taksiin tai jallaan tai kamelilla ratsastaan, kävellä ei saa missään. Aina pyydetään kauppoihin, aina pitäis ihmisen ostaa. Se varmaan on se, mistä me ei pidetä.” (HSM51.)

”Tänä päivänä on sitten se suurin ongelma, että taksimiehet on pahimpia ja bussikuljettajat pahimpia huijareita turisteja kohtaan, että niihin turistit täällä ensimmäisenä hermostuu” (HSN52).

Kaikki haastateltavani nimesivät edellä mainitut asiat Hurghadan negatiivisiksi puoliksi. Jotkut kuitenkin ajattelivat, että muutosta asioihin on turha odottaa ja että ne kuuluvat Hurghadaan (HSM22, HSM51). Toisaalta nykyään turistien huijaamisesta ollaan tietoisia ja matkaoppaat ovat perehtyneet ongelmaan neuvoen turisteja sopimaan hinnoista ennen palvelun ostoa ja pitämään rahoistaan hyvää huolta (HSN52).

Käyttäytymisneuvoja Egyptiin matkaavalle

Egypti on muslimimaa ja islamin usko näkyy myös Hurghadassa. Vaikuttaako se jotenkin turistin lomaan? Kaikki haastateltavani mainitsivat huomion kiinnittämisen pukeutumiseen. Julkisilla paikoilla ei tulisi käyttää paljastavia vaatteita. Polvet ja olkapäät tulisi peittää. Sovelias pukeutuminen oli Egyptin matkailijalle ainoa neuvo, jonka kaikki matkaoppaat mainitsivat. Heidän mielestään sitä rikkomalla osoittaa epäkunnioitusta paikallista kulttuuria kohtaan (HSM51).

Haastateltavieni mukaan suomalaiset matkailijat kunnioittavat pukeutumissuosituksia, mutta erityisesti venäläisten naisten mainittiin käyttäytyvän epäkunnioittavasti, pukeutuen minihameisiin ja bikineihin kaduilla. Paljastava pukeutuminen kääntää katseita ja herättää paljon huomiota paikallisten keskuudessa. Katset voivat olla paheksuvia. *”...He [venäläiset] hyvin paljastavissa asuissa kulkee, joka on muslimimiehille aivan niinku kauhistus. Ja naisetkin hyvin hämillään katsoo sitä, että miten joku voi kulkea pakarat paljaana ja melkein rinnatkin paljaana illalla ulkona.”* (HSN52.) Joidenkin matkaoppaiden mielestä Hurghadassa on kuitenkin totuttu turistien paljastavaan pukeutumiseen, eikä sitä katsota pahalla. Mutta kaupungeissa, joissa ei ole turismia, paljastavaa pukeutumista saatetaan katsoa hyvinkin pahalla. (HSM22.) Haastateltavani pohdiskelivat venäläisten naisten käyttäytymistä. Eivätkö he tiedä vai eivätkö he vain välitä, mikä on ja mikä ei ole soveliaista pukeutumista muslimimaassa. Toisaalta, ehkä pukeutumisella on tarkoituskin kiinnittää miesten huomio, sillä haastateltavieni mielestä monet Hurghadaan tulevat venäläisnaiset hakevat matkaltaan lemmen seikkailuja (HSM51, HSM29). Ja niitä he myös helposti saavat.

”...Saattaa olla, että jollakin näillä naisilla on lomallansa joku lemмен seikkailu mielessänsä ja hyvin äkkiä ne saa miesseuraa täällä kyllä jos haluaa. Ja taas sitten miehet mielellään ottaa tämmösiä naisia oikein läheisiksi, intiimiksi ystäviksi, koska ne saa tehdä näitten länsimaisten naisten kanssa ihan mitä tahansa, se ei ole koraanin sanan vastasta. Kyllä se tietenkin jossakin määrin on, liikaa ei sais ainakaan hyötyä, mutta saa suudella länsimaista naista ja nukkuakin vaikka hänen kanssansa, mutta egyptiläisen, islamilaisen naisen kanssa hän ei saa näin tehdä ennekun hän on naimisissa. Siinä on just tää meidän tavallaan semmonen jonkinasteinen hyväksikäyttö,

että he ei tavallaan sielulleen sitä vahinkoa tee. Mutta sitten taas mitä mä tiedän oikein tosi uskavaisia, tosimuslimeja niin ne kieltää senkin, että sitäkään ei saisi tehdä, ees katsoa länsimaista naista, joka on vähissä vaatteissa.” (HSM51.)

Paikallisten suhtautuminen turisteihin

Kaikki haastateltavani arvelivat egyptiläisten pitävän turisteja rahasampoina tai muuten hyödyn lähteinä. Turisteista pidetään hyvää huolta, koska he tuovat rahaa maalle ja vaikka heistä ei tykättäisikään, heidät toivotetaan mielellään tervetulleiksi raha mielessä. Suomalaiset matkaoppaat ovat saaneet sellaisen kuvan, että venäläisistä turisteista pidetään vähiten paikallisten keskuudessa, sillä he käyttäytyvät röyhkeästi, mutta toisaalta he ovat suurin turistikansallisuus Hurghadassa (ks. taulukko 4) ja siten he tuovat myös eniten rahaa. Turismi tuo kaupungille jopa 95 prosenttia tuloista, joten turismia arvostetaan myös siksi, että ilman sitä Hurghada olisi edelleen vain pieni kalastajakylä. (HSM26.) ”...dollarin kuvat silmissä, turisti on paras kaveri silloin. Ja kyllä heiltä hyvää palvelua saa ja juttukavereita. Mut tää on vähän semmonen kulttuuri, et kaikki maksaa. Eli jos haluat kaverin mukaan auttamaan, näyttämään kaupunkia niin kyllä se varmasti haluaa siitä sitten jotain pientä rahallista tai sitten ehkä jonkun suhteen, ja pakotien siinä samalla Eurooppaan.” (HSM24.)

Toki jotkut ihmiset saattavat olla vilpittömästäkin kiinnostuneita matkailijoista, mutta matkaoppaiden mukaan tällainen kiinnostus on paljon vähäisempää kuin hyötymisyrietykset ja taka-ajatukset. Taka-ajatukset ja huijaaminen mainittiin erityisesti puhuttaessa myyjistä ja muista turismin parissa työskentelevistä ihmisistä. (HSM22.) Kuitenkin eräs matkaopas oli myös sitä mieltä, että kaikissa tilanteissa ulkomaalaisista ei yritetä hyötyä. Jos joku on esimerkiksi eksynyt, sairastunut tai muuten hädässä, häntä autetaan ilman vastapalvelusten odotusta. (HSM51.)

”Mutta täällä musta se on aika aitoa monenkin kohdalla se ystävällinen suhtautuminen ja auttaminen, jos turisti on jossakin vatsakivussa tai hukannu jotakin tai ei löydä hotellia tai jotakin ongelmaa, eksynyt. Niin nää on aina auttamassa, eikä ne välttämättä, kun ihminen on hädässä ja todella tarttee apua, niin ei ne silloin rahaa pyydä. Mutta

muutenhan ne suhtautuu meihin kun ihan avoimeen riistaan. Jos sä tossa terveenä ihmisenä ja hymyilevänä meet ja rahakkaana niin kyllä susta koitetaan hyötyä, ei sua ryövätä, ei sun kaikkia rahoja viedä, mutta niin paljon kun mahdollista.” (HSM51.)

Kommunikaatio ulkomaalaisten ja egyptiläisten välillä

Ulkomaalaisten on matkaoppaiden mukaan todella helppoa tutustua egyptiläisiin. Heihin ei tarvitse kuin luoda katse ja he tulevat jo juttelemaan (HSM51, HSM24). Tai ei välttämättä tarvitse kuin kävellä kadulla ja joku luultavasti tulee silloinkin juttelemaan (HSM26). Tätä tapahtuu oman kokemukseni mukaan erityisesti kaduilla, joilla on turisteille tarkoitettuja kauppoja, ravintoloita ja muita palveluja. Kun egyptiläinen tulee juttelemaan ulkomaalaiselle tällaisissa paikoissa, keskustelu voi alkaa esimerkiksi nimen, kotimaan tai kuulumisten kysymisellä, mutta johtaa lähes aina kaupankäyntiin liittyvään keskusteluun. (PK: 10–11.)

Yksi oppaista oli sitä mieltä, että vaikka egyptiläisen kanssa on helppo tutustua ja jutustella, on läheisen ystävyysuhteen luominen vaikeaa, sillä muslimin sydämeen ei mahdu kukaan yhtäläillä kuin Allah. Niin puoliso, perhe kuin ystävätkin tulevat vasta kakkossijalla. (HSM51.) Luulen, että edellä mainittu arvio voi pitää paikkansa joidenkin muslimien kohdalla, mutta monessa tapauksessa ulkomaalaisen ja egyptiläisen välisen ystävyysuhteen solmimista vaikeuttaa erityisesti esimerkiksi eri kulttuuripiireistä tuleminen, yhteisen kielen puuttuminen ja erilainen taloudellinen asema. Seitsemän talvea Egyptissä oppaana toiminut mies kertoikin, että ulkomaalaiseen matkaoppaaseen tutustuessa turismin parissa työskentelevillä egyptiläisillä saattaa herätä kiinnostus matkaoppaan isoja turistiryhmiä kohtaan ja täten oppaan hyväksikäyttö oman talouden ylläpitämisessä. Oppaaseen halutaan tutustua, jotta hän toisi turistiryhmät ostoksille. (HSM51.) Etenkin miesoppaiden tuntemat henkilöt ovat lähinnä turismin parissa työskenteleviä miehiä, joihin on tutustuttu lähinnä töiden kautta. Heidän kanssaan ollaan tekemisissä myös vapaa-ajalla, ja heidän puoleensa käännytään ongelmatilanteissa (HSM26). Egyptiläisiin naisiin on (miesten) vaikea tutustua, sillä heitä ei juuri työskentele turismin parissa. Musliminaisilla on myös tiettyjä rajoitteita vieraiden miesten suhteen. Naisen ei tulisi tavata (perheen ulkopuolista) miestä kahden

kesken, vaan mukana täytyy aina olla sukulaismies esiliinana. (HSM51.) Miehen on myös vaikea saada katsekontaktia naiseen, sillä etenkin naimisissa olevien naisten tulisi välttää katsomasta muita miehiä silmiin. Kristityillä naisilla ei ole samanlaisia tiukkoja sääntöjä, mutta heitä ei näy katukuvassakaan paljon, sillä vain noin 8 prosenttia Egyptin väestöstä on kristittyjä. (HSM24.) Haastateltavieni joukossa oli yksi suomalainen nainen, entinen matkaopas, nykyinen yrittäjä, joka on egyptiläisen miehen kanssa naimisissa. Hänkään ei kuitenkaan ollut saanut syvempää yhteyttä egyptiläisiin naisiin (HSN52).

Matkaoppaiden tutustumista muihin kuin turismin parissa työskenteleviin egyptiläisiin rajoittavat myös kieliongelmat. Vähäinen arabian kielen taito ei riitä syvemmin tutustumaan egyptiläisten elämään ja kulttuuriin (HSM51). Toisaalta myös egyptiläisten englanninkielen taidon mainittiin välillä tuottavan ongelmia. Jotkut lauseet osataan sujuvasti, mutta pidemmät ja tarkemmat selitykset eivät aina mene perille (HSM22). Egyptiläiset paikallisoppaat osaavat hyvin englantia (HSM26). Kieliongelmat mainittiin myös turistien ja paikallisten kommunikointiongelmaksi. Paikalliset osaavat joitakin sanoja tai lauseita monilla eri kielillä. Suomeksi esimerkiksi ”mitä kuuluu”, ”nokia nokia” jne., mutta useimmilla juttelu suomeksi tyssää siihen. Koska venäläisiä turisteja tulee Hurgadaan nykyään paljon, monet nuoret turismin parissa työskentelevät miehet ovat opetelleet venäjän kieltä ja osaavat sitä sujuvasti. On tavallista, että venäjää aletaan puhua vähänkin venäläisen näköiselle ihmiselle. Tämä koettiin ärsyttävänä (HSN52).

Egyptissä työskentelyn vaikutus omaan ajattelutapaan

Jokainen matkaopas pohti Egyptissä työskentelyn jotenkin muuttaneen omaa ajattelutapaansa omasta ja / tai muiden elämästä. Egyptiläistä elämäntapaa pohdittiin, ja sen todettiin olevan melko erilainen suomalaiseseen verrattuna (HSM26), mutta toisaalta ihmisen ajateltiin olevan pohjimmiltaan ja perustarpeiltaan samanlainen kaikkialla kulttuurista huolimatta (HSM51). Kehitysmaassa työskentely sai muistamaan ja arvostamaan omaa kotimaata ja omia hyviä oloja (HSM24). Länsimaisen sivistyksen huomattiin olevan monelta osin peräisin Egyptin historiasta, mytologiasta, kansanperinteestä sekä muinaisista tarinoista ja ajatuksista. Egyptissä oleskelu sai myös

pohtimaan omaa elämää, minäkuva ja ihmisen syvintä olemusta. (HSM29.) Egyptissä näkyvä köyhyys sai huomaamaan, että ihminen tulee toimeen hyvin vähällä. Opas huomasi itsekin pärjäävänsä vähällä, koska hänellä oli mukanaan vain matkalaukullinen omaisuuttaan, muun omaisuuden odottaessa kotona Suomessa. Hänellä oli silti ristiriitaisia tunteita vapaudesta ja sitoutumisesta, sekä matkalaukkuelämästä ja aloilleen asettautumisesta. (HSM51.) Oppaat olivat myös omaksuneet egyptiläistä elämäntapaa omaankin elämäänsä. Egyptiläiset eivät ole pikkutarkkoja asioista, vaan asioihin suhtaudutaan joustavasti, eikä niitä jännitetä liikaa. Esimerkiksi egyptiläinen aikakäsitys on joustavampi kuin Suomessa. (HSM26.) Egyptiläiset elävät tässä hetkessä, eivätkä niinkään suunnittele tulevaisuutta. Kaikki ei tapahdu niin päivän päälle, eikä tuloksenkaan tarvitse olla kovin tarkka. (HSN51.) Jos joku asia ei mene ihan niin kuin pitäisi, ei siitä oteta suuria paineita (HSM26).

8. PUHEENVUORO PAIKALLISILLE ASUKKAILLE

Turismia on tutkittu paljon länsimaalaisten tutkijoiden havainnoineilla siitä, miten turismi vaikuttaa paikalliskulttuureihin ja toisaalta analysoitu turistien käytöstä erilaisin teorioin (siirtymäriittinä, leikkinä yms.). Mutta miten paikalliset itse kokevat turistik? Miten paikalliset kokevat sen kun ”toiseus” tulee heidän kotiinsa? Ero isäntien ja vieraiden välillä on kuitenkin se, että turistit lähtevät vapaaehtoisesti kotoaan katsomaan ja kohtaamaan ”toiseuden” palaten sitten omaan kotiinsa omiensa pariin. Isännät puolestaan kohtaavat ”toiseuden” omassa kotonaan. Miten se koetaan?

Elämää Hurghadassa

Kahdeksan yhdestätoista haastateltavastani oli syntynyt muualla kuin Hurghadassa. He olivat muuttaneet Hurghadaan vasta aikuisiällä töiden takia. He eivät lukeneet itseään Hurghadan paikallisiksi asukkaiksi ilmeisesti juuri tämän vuoksi. Tässä kuitenkin nimitän kaikkia haastattelemaniä egyptiläisiä paikallisiksi asukkaiksi sillä perusteella, että he kaikki asuivat haastatteluhetkellä Hurghadassa. Kaikki haastateltavani, jotka olivat kotoisin muualta kuin Hurghadasta, tulivat Ylä-Egyptistä: neljä Luxorista, kolme Qenasta ja yksi Assuanista. (ks. liite 1. Egyptin kartta.) Hurghadaan tuleekin paljon nuoria miehiä nimenomaan Ylä-Egyptin suunnalta töiden perässä (HSN52). Tämän huomasin nopeasti myös omien havaintojeni perusteella. Haastattelemani egyptiläisten lisäksi kyselin monilta muilta, kuten taxi-kuskeilta, ravintolatyöntekijöiltä ja kauppiailta heidän kotikaupunkiaan ja suurin osa kertoi tulleensa Ylä-Egyptistä samoista kaupungeista kuin haastateltavani. Syy kotikaupungista lähtemiseen on yksimielisesti työ. *”The business here is better”* (HEM32).

Koska moni oli aloittanut uuden elämän Hurghadassa, kysyin heiltä, oliko heidän elämäntyyliinsä jotenkin muuttunut Hurghadassa asuessa. Viittasin tällä esimerkiksi uskonnon harjoittamiseen. Jotkut vastasivat, ettei Hurghadaan muutto muuttanut mitään. He rukoilivat viisi kertaa päivässä niin kuin ennenkin ja lukivat Koraania. Aikaa jäi myös turistien kanssa työskentelyyn. Muiden auttaminen koettiin tärkeäksi, sillä jonain päivänä on itse avun tarpeessa. (HEM27.) Rukoilla voitiin kotona ja töissä, mutta

moskeijassa rukoilu koettiin rauhoittavammaksi (HEM21b). Rukoilu antaa hyvän ja puhtaan mielen (HEM21a). Pari haastateltavistani kertoi tapojensa muuttuneen Hurghadassa asuessa. Uskonnon harjoittaminen jatkui yhtä suuressa määrin kuin ennenkin, viisi kertaa päivässä rukoillen, paastoten ja hartaan muslimin tavoin, mutta muu käytös muuttui. *"In my village I was more polite than here. In my village I couldn't walk with a girl, love story or something like this, but here I do everything, that's the problem."* (HEM23b.) Yhden haastateltavani mielestä Hurghadassa moni muslimi tekee uskontonsa vastaisia asioita kuten käyttää alkoholia ja harrastaa irtosuhteita. Hän myönsi itsekin kuuluvansa tähän ryhmään, mutta piti sitä nolona, eikä halunnut kertoa enempää asiasta. (HEM32.)

Yksi egyptiläisistä haastateltavistani toteaa Hurghadan olevan houkutusten kaupunki (HEM23a). Kaupungin egyptiläisväestö on miesvaltaista, sillä lähes kaikki siirtotyöntekijät ovat miehiä. He ovat jättäneet lapsuuden kotinsa ja perheensä toiseen kaupunkiin, jonne he lähettävät rahaa ja jossa käyvät lomalla silloin tällöin. Suuri osa näistä miehistä on nuoria poikamiehiä, jotka ovat "perheenperustamisiässä" ja niinpä puolison etsintä on luonnollista. Yksi haastateltavistani matkappaista kertoi egyptiläisen kollegansa sanoneen, että kunnollinen musliminainen ei voi asua Hurghadassa, ja siksi hän etsii sieltä mieluummin länsimaalaista vaimoa (HSM29).

Elämä Hurghadassa koettiin kiireiseksi ja työntäyteiseksi, eikä aikaa jäänyt juuri muuhun (HEM27). Kaksi haastateltavaani (HEM30, HEM23b) kertoi tarkemmin normaalista päivästänsä. He asuivat kauppansa yläpuolella olevassa asunnossa. Heidän matkamuistoliikkeensä oli avoinna 16 tuntia päivässä, aamukahdeksasta puolille öin, seitsemän päivää viikossa. Myös eräs paikallisopas ja hotellin vastaanottovirkailija kertoivat minulle työskentelevänsä pitkiä päiviä ilman vapaapäiviä noin kahden tai kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen pitävänsä noin kahden viikon loman. Loman aikana työntekijät lähtevät katsomaan perhettään kotikaupunkiinsa. (PK: 32.) Saamani käsityksen mukaan tällainen työskentely oli tavallista monille turismin parissa työskenteleville. Ei siis ihme, että Hurghada koettiin egyptiläisten keskuudessa nimenomaan työn kautta.

Kommunikointi turistien kanssa

Suurin osa haastateltavistani oli turismin parissa työskenteleviä henkilöitä (kauppiaita ja oppaita), joten he olivat turistien kanssa tekemisissä päivittäin. Heidän keskuudessaan lingvistinen akkulturaatio tuli konkreettisesti esille. Monikaan turisti ei osaa arabiaa, mutta monet Hurghadassa asuvat egyptiläiset osaavat sanoja, lauseita tai sujuvampaakin puhetta usealla eri kielellä. Englanti on luultavasti puhutuin ja osatuin kieli turistien ja paikallisten välillä. Itse en ainakaan törmännyt yhteenkään matkailun parissa työskentelevään egyptiläiseen, joka ei olisi osannut puhua edes vähän englantia. Jotkut haastateltavani mainitsivat englannin lisäksi osaavansa esimerkiksi venäjää, puolaa, tsekkiä, slovakiaa ja vähän hollantia (HEM21a), sekä italiaa, saksaa ja ranskaa (HEM24). Usea osasi suomeksikin joitain sanoja, kuten ”tervetuloa, mitä kuuluu, kiitos hyvää, kippis” (HEM32) tai ”rauha” (HEM21b). Kaduilla ja kaupoissa kuuli myös erikoisempia suomenkielisiä sanoja kuten ”hämäläinen” tai ”lihapulla” (PK: 10). Osatessaan sanoja monella eri kielellä, voi kiinnittää monen erimaalaisen matkailijan huomion. Huomion kiinnittäminen, katsekontaktin saaminen ja puheyhteyden avaaminen ovat ensimmäisiä askelia esimerkiksi asiakaspalvelutilanteessa. Monen eri kielen osaaminen on varmasti etu asiakaspalvelussa, mutta jos esimerkiksi jokainen kauppias huutelee suomeksi vain ”nokia nokia” ja ”mitä kuuluu”, se saattaa jopa kääntyä heille tappioksi, sillä turisti kyllästyy tällaiseen (M60).

Haastateltavani kertoivat puhuvansa turistien kanssa niin kaupankäynnistä kuin muustakin, esimerkiksi elämästä Egyptissä. Jotkut ottivat jopa tehtäväkseen kertoa matkailijoille Egyptistä ja islamista. Matkailijat eivät välttämättä tiedä juuri mitään niistä tullessaan ensimmäistä kertaa Egyptiin, tai heillä on niistä vääristynyt kuva esimerkiksi median takia. Siksi on tärkeää kertoa heille, miten asiat oikeasti ovat. (HEM23a, HEM21b.) On myös tärkeää kertoa Egyptistä hyviä asioita, jotta matkailijat haluaisivat tulla takaisin (HEM37).

“I want all people in Europe to talk about Egypt in a good way, good people. I want really help tourists, but also same time make business... But I don't push anybody to do anything if you don't want. I don't cheat anybody. I just want to make business and help

tourists because if people in Europe think that Egyptian people are good people, they will come again. And they make good propaganda for us in Europe.” (HEM30.)

Jotkut sanoivat puhuvansa matkailijoiden kanssa enimmäkseen kaupankäynnistä, mutta asiakkaan halutessa tietää lisää tai jos asiakkaan kanssa ystävystytään, ollaan valmiita käymään pidempiä ja syvempiä keskusteluja (HEM32, HEM21b). Yhden informanttini kuvaus kommunikoinnista turistin kanssa kuvaa mielestäni hyvin tyypillistä tilannetta, jossa paikallinen kauppias ja turisti kohtaavat. Mielestäni kuvaus on kuin yleinen kaava, jonka mukaan monet kohtaamiset tapahtuvat. Tavallista on ensin kysyä esimerkiksi turistin kotimaata, monennettako kertaa hän on Hurghadassa, mikä hänen nimensä on ja kauanko hän viipyy matkallaan. Sen jälkeen aletaan hieroa kauppia.

”When I talk with tourists, I ask them about their country, his first time or second time in Hurghada. If he wants to buy something, I invite him to see my shop. If he likes something, he can buy it. If he doesn’t like it, I give him my business card to send his friends to my shop and to listen to my good prices and compare outside prices. If he finds my prices good, he can come back to make business. If he finds outside cheaper, he has freedom to make business outside. That’s what I talk with tourists about, just business.” (HEM30.)

Erään kaupan myyjät, joita molempia haastattelin, olivat puolestaan sitä mieltä, että hyvä kaupankäynti saadaan aikaan vasta sen jälkeen, kun ensin on keskusteltu muista asioista, kuten vertailtu elämää Egyptissä ja Euroopassa (HEM21a). Tällaisten keskustelujen vuoksi heillä oli myös paljon ystäviä monista maista (HEM37). Myös haastattelemani naiset olivat keskustelleet turistien kanssa islamista ja kulttuurista. Heillä oli kuitenkin ollut puheenaiheena myös esimerkiksi koulutus ja naisen asema (HEN23, HEN25). Vain yksi haastateltavistani sanoi, ettei hän halunnut puhua turistien kanssa esimerkiksi uskonnosta tai seksistä (HEM24).

Turismi on myös kovaa kilpailua paikallisten välillä. Kauppiaille on monia keinoja saada turistit omaan kauppaansa. Joidenkin haastateltavieni mielestä myös uskonnosta tehdään kaupankäyntiväline. He mainitsivat egyptiläisten kristittyjen havittelevan turistien luottamusta vetoamalla siihen, että niin kauppias kuin turisti on kristitty.

Tämän lisäksi muslimeista kerrotaan turistille huonoja asioita, jotta turistit eivät luottaisi muslimeihin, eivätkä ostaisi heidän kaupoistaan. (HEM21a, HEM21b.)

Mielipiteitä turismista ja turisteista

Haastateltavieni mielestä turismi on hyvä asia, ja heidän mielestään turistit ovat tervetulleita Egyptiin. He olivat iloisia, että Egyptiin halutaan tulla ja että matkakohteeksi on valittu juuri heidän maansa. Turismin suurin hyöty on rahan tulo maalle ja sitä kautta esimerkiksi uudet rakennukset ja uusi teknologia. Huonoksi puoleksi nimettiin välinpitämättömät turistit. (HEM24.) Kuitenkin joka puolella todettiin olevan niin hyviä kuin pahojakin ihmisiä ja jokaisessa henkilössä niin hyvä kuin huono puolensa. Joillekin oli muodostunut tietynlainen kuva eri kansallisuuksista. Selkein yleinen mielipide oli venäläisistä, joista monet eivät pitäneet. Venäläisten ajateltiin tulevan Hurghadaan vain ryyppäämään, hajottamaan ja varastamaan (HEM37). Heitä pidettiin epäkohteliaina. Erityisesti venäläisten naisten ajateltiin tulevan Hurghadaan vain etsimään egyptiläistä miesseuraa. (HEM23b.) Venäläisten ei myöskään ajateltu osoittavan mitään kunnioitusta egyptiläisiä kohtaan. Ongelmaksi koettiin myös se, että venäläisten rellestämiselle ei pystytty tekemään mitään, koska he olivat suurin turistiryhmä Hurghadassa ja heitä piti kunnioittaa, koska he olivat vieraina Egyptissä. (HEM21b.)

Muista turistikansallisuuksista oli mielipide-eroja, mutta esimerkiksi pohjoismaalaisista pidettiin, samoin hollantilaisista ja italialaisista (HEM23b, HEM21b). Toisaalta yksi haastateltavistani piti suomalaisia oudoimpana kansallisuutena. Hän arveli suomalaisten olevan pelokkaita, koska Egypti on heille kaukainen Lähi-idän maa. (HEM23a.) Suomalaisten pelokkuudesta sain kuulla kaduillakin egyptiläisiltä. Kävellessäni kadulla, en aina jaksanut kuunnella tyrkyttäviä kauppiaita, jotka juoksivat eteeni, kutsuivat kauppaansa ja yrittivät saada minut pysähtymään. He kysyivät lähes aina, mistä olen kotoisin, monettako kertaa Egyptissä jne. Yritin vältellä heidän katseitaan ja kysymyksiään päästäkseni nopeammin eteenpäin. Joskus saatoin vastaila lyhyesti tai sanoa vain, etten ollut kiinnostunut. Silloin tällöin kauppiaat kysyivät tällaisissa

tilanteissa, miksi pelkään heitä ja totesivat, että suomalaiset ovat aina niin peloissaan. (PK: 31.)

Minä en ollut peloissani, eivätkä välttämättä muutkaan suomalaiset, mutta kenties tapamme yrittää päästä pois tilanteesta tulkittiin pelokkuudeksi. Joillekin oli näin muodostunut kuva suomalaisista pelokkaina tai outoina, toisille luotettavina ja sympaattisina. Yksi haastateltavani kuvaili montaa eri kansalaisuutta yksittäisillä adjektiiveilla. Hollantilaiset turistit olivat hänen mielestään ystävällisimpiä, italialaiset hauskipia, saksalaiset ylimielisimpiä ja englantilaiset avoimimpia (HEM23a). Eri turistikansalaisuuksista onkin kehittynyt tiettyjä kuvia, stereotypioita. Paikallisella väestöllä on niitä matkailijoista ja matkailijoilla on niitä paikallisista. Stereotypioita syntyy, kun turistit ja paikalliset ovat vain pinnallisesti vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Usein tätä tapahtuu kohteissa, jossa turistien määrä on suuri, mutta yksittäisen turistin oleskeluaika lyhyt. Massasta ei erotuta yksilöinä vaan tyyppinä, jotka luokitellaan tiettyyn kategoriaan esimerkiksi kansalaisuuden mukaan. Joitakin piirteitä valitaan kuvaamaan eri ihmisryhmiä ja piirteiden toistuessa eri yksilöitä tavatessa, myös stereotypia vahvistuu. Monesti negatiiviset ominaisuudet korostuvat stereotyypeissä. (Pi-Sunyer 1989: 195.) Kuten aiemmin todettu, suurin turistiryhmä Hurghadassa on venäläiset. He eivät varmasti kaikki ole epäkohteliaita, mutta en juuri kuullut hyvää sanaa heistä egyptiläisiltä. Venäläisiä ei siis nähdä yksilöinä vaan yhtenä massana, jonka negatiivisia ominaisuuksia korostetaan.

Turistien etuoikeuksista

Monen haastateltavani mielestä turistien ei tarvitse ottaa lomallaan huomioon islamin uskoa ja paikallista kulttuuria omassa käytöksessään. Moni sanoi, ettei koe häiritsevänä turistien alkoholin käyttöä julkisilla paikoilla tai naisten pukeutumista pieniin, paljastaviin vaatteisiin. Turistien ei tarvitse muuttaa elämäntapojansa lomaviikon ajaksi, vaikka he tulevatkin vieraaseen kulttuuriin (HEM23b). *“They come to enjoy and take all freedom and they have to treat with their culture, not our culture. Why she would wear like a Muslim girl or don’t drink. No. He enjoys his time, takes all freedom, it’s not a problem for me. They don’t break any rules because he’s not a Muslim. If a Muslim*

makes something bad, then he breaks the rules. But the tourist is not Muslim.” (HEM30.) Turistin ei siis koettu voivan rikkoa muslimikulttuurin periaatteita, jos hän ei itse ole muslimi (HEM27). Yksi haastateltavani oli sitä mieltä, että turismin ja turistien ei voi sanoa tuoneen naisten puolialastonta pukeutumista Egyptiin, vaan se on tullut egyptiläisen median ja muodin myötä jo vuosikymmeniä sitten (HEM23a).

Jotkut olivat kuitenkin eri mieltä. Vaikka turistien ei oletettu käyttäytyvän kuin paikallisten, turisteilta odotettiin kuitenkin kunnioittavaa käytöstä paikallisia ihmisiä, maan kulttuuria ja uskontoa kohtaan. Eräs haastateltavani kertoi, että häntä itseään ei häiritse esimerkiksi bikineihin pukeutuneet naiset kaduilla, mutta joidenkin mielestä se ei ole sopivaa, vaan hävettävää käytöstä. ” *I accept it all, some people accept it, there are some people who don't accept it. They say shame on you and they cover their eyes.*” (HEM32.) Myös laki tekee turistien kohdalla poikkeuksen. Turisti voi esimerkiksi juoda kadulla alkoholia tai käyttäytyä muuten huonosti joutumatta kärsimään seurauksia käytöksestään. Egyptiläinen joutuisi samanlaisesta käytöksestä vankilaan. (HEM21a.) Hallitus suosii ja auttaa turistia, mutta pitää omat kansalaiset tiukasti kurissa. Jos Euroopan ja Egyptin välille tulisi selkkauksia, turisteja ei enää tulisi Egyptiin ja sitä myötä monet jäisivät ilman elantoa. (HEM21b.) Turismi on niin tärkeää Egyptille, että turistien kanssa voidaan joustaa. Turistit eivät välttämättä huomaa vikaa omassa käytöksessään, mutta he eivät aina käyttäydy kunnioittavasti (HEM24). Tällaisissa tilanteissa paikalliset voivat yrittää huomauttaa turistin käytöksestä (HEM21a).

Edelliset haastatteluvastaukset tukevat Dennison Nashin kirjoituksia turistin ”etuoikeuksista”. Hän kirjoittaa, että usein turistien ei odoteta sopeutuvan isäntäyhteisöön, vaan ennemminkin isäntien odotetaan sopeutuvan vieraisiin tilanteisiin turistien kanssa. Monesti isännät näin tekevätkin. Turismin laajetessa paikalliset joutuvat tekemään monia kompromisseja omissa elämäntavoissaan. (Nash 1989: 46.)

Arveluja turistien matkustusmotiiveista ja asenteista paikallisia kohtaan

Haastateltavillani oli sellainen kuva, että turistit tulevat Hurghadaan lomalle rentoutumaan ja nauttimaan etenkin lämpimästä ja aurinkoisesta ilmastosta sekä merestä

(ks. esim. HEM37). Joidenkin turistien arveltiin tulevan seksilomalle (HEM23a). Neljän ässän teoria (SSSS) tuntui siis olevan käytännöstä tuttu haastateltavilleni. Neljän ässän lisäksi arveltiin, että ne, jotka ovat kiinnostuneita Egyptin historiasta tekevät retkiä Kairoon ja Luxoriin (HEM24). Joidenkin oletetaan tulevan siksi, että he ovat saaneet matkan halvalla ja paikan päälläkin hinnat ovat alhaiset. (ks. esim. HEM23a.)

Haastateltavani arvelivat monien turistien pitävän egyptiläisiä ystävällisinä ja kunnioittavan heitä (HEM30). Toisaalta monet olivat myös havainneet turistien epäluottamuksen egyptiläisten ystävällisyyttä kohtaan. Turistit luulevat paikallisten olevan ystävällisiä vain kaupankäynnin vuoksi (HEM23a) ja luulevat kauppiaiden varastavan heidän rahansa (HEM30). Jotkut matkailijat ovat myös vakavia, varautuneita tai pelokkaita egyptiläisten lähestyessä heitä. *”Some people are surprised when you meet them on the street and say Hi, my friend. Some of them get surprised and say I’m not your friend, but they don’t know exactly our traditions. Some ask how do you know me to be your friend. Some accept it.”* (HEM23b.) Harva turisti kuitenkaan todella oppii tuntemaan egyptiläisiä ihmisiä, eikä matka turistikaupunkiin muuta heidän ajatuksiaan, kun he menevät takaisin kotimaahansa (HEM23a). Kauppiaista ja siitä, mitä egyptiläiset juttelevat turisteille kaduilla, on tullut joitakin valituksia:

”Here, some people stay outside and tell you good morning and if you would like to take idea or come to look to my shop. Some people don’t like it. But most of the people think that Muslim people more friendly. And this is what I see also, Egyptian people are more friendly than European, because I went to Europe and I know this. I was in Denmark and Sweden. Everybody in a rush and in a hurry. Even sometimes here, if we met now and we met after one hour still we stop and say hello and speak about something. But there the people, everybody in a hurry. Like hi, how are you doing and then leave.” (HEM32.)

Turismin vaikutus maailmankuvaan

Kansainvälisessä ympäristössä elämisellä ja toimimisella oli vaikutusta jokaisen haastateltavani elämään. Hurghadaan muutto ja turistien kanssa kommunikointi on

lisännyt tietoa ulkomaailmasta ja erilaisista elämäntavoista. Muutto Hurghadaan sai näkemään asioita uudella tavalla ja huomaamaan eroja paitsi egyptiläisten ja turistien välillä, myös egyptiläisten keskinäisiä eroja ja miten egyptiläisissä eri kaupungeissa elämä tuntui erilaiselta (HEM37). Pari haastateltavaani kiinnitti huomiota Hurghadan ”bisneslähtöisyyteen” ja rahakeskeisyyteen. *”Everything’s about price and money. And every tourist place will be more expensive than any place of normal life. Everything is coming too expensive.”* (HEM27.) Hurghadasta on siis tulossa kallis paikka elää egyptiläiselle. Niinpä Hurghadassa asuvien egyptiläisten keskinäinen kilpailu tulee entistä kovemaksi koko ajan, sillä jokaisen on saatava tienattua rahaa, jolla elättää itsensä ja perheensä. Monilla hurghadalaisilla onkin mielessä vain ”bisnes” (HEM21a). Egyptiläisten kova keskinäinen kilpailu rahan tienamisesta tulee esiin innokkaina ja jopa aggressiivisina kaupankäyntiyrityksinä turistien kanssa. Rahaa yritetään tienata esimerkiksi pyytämällä moninkertaista hintaa tuotteista tai palveluista ja välittämällä asiakkaita kaupasta toiseen (HEM21a).

Raha on egyptiläiselle ehkä perimmäinen syy Hurghadaan tulemiseen ja matkailijoiden kanssa kommunikointiin, mutta tuosta vuorovaikutussuhteesta on ollut myös paljon muuta hyötyä elämässä. Haastateltavani ovat oppineet puhumaan eri kieliä ja tutustumaan eri kulttuureihin turistien kanssa jutellessa. *”I can’t go to Finland but I can ask you about Finland. Give me some books like this, this is about Estonia [esittelee saamaansa kirjaa]. I know Tallinn, I know Tarto. President changed one month ago. President Bush has been in Estonia etc. I get information from tourists. I can’t go to Finland but I know.”* (HEM30.)

Paitsi muista kulttuureista, maista ja ihmisistä, myös itsestä ja omasta elämästä opittiin paljon Hurghadaan muuton yhteydessä. Joillakin muuttuivat ajatusmaailman lisäksi elämäntavat, minkä seurauksena esimerkiksi yksi haastateltavani mielsi itsensä aivan eri ihmiseksi kuin ennen Hurghadaan muuttoa (HEM32). Turistien kanssa kommunikoinnin ajateltiin laajentaneen omaa tietoutta asioista ja tuoneen paljon lisää kokemuksia elämään. Tuota ilmiötä yksi haastateltavani kutsui hyväksi globalisaatioksi: *”You know us and we know you”* (HEN23). Oppimisen kautta tultiin myös kriittisiksi uudelle tiedolle. *”I have to respect you but it doesn’t mean that I have to accept you. And that’s completely different. To respect you, your point of view and your freedom or whatever you call it in Europe... for me that’s really nice and I respect those people.*

But it doesn't mean that I have to accept them, as a way of life of mine. They have theirs, and I have mine.” (HEM23a.)

9. HURGHADA KULTTUURIEN KOHTAAMISPAIKKANA

Hurghada on turistikaupunki. Se on rakennettu turismin vuoksi, eikä se luultavasti muuten olisi edes kasvanut – ainakaan nykyisen näköiseksi ja kaltaiseksi. Kaduilla kulkee ympäri vuoden niin turisteja kuin (Hurghadaan muuttaneita) egyptiläisiä ja tämä kulttuurien yhteentörmäys on luonut Hurghadaan oman ilmeensä niin katukuvassa kuin elämäntavoissa. Hurghadassa sekoittuvat eri puolilta Egyptiä tulleiden ihmisten sekä eurooppalaisten tavat. Näin kuvailee Hurghadaa eräs haastateltavani: *“You can see people from Alexandria, Luxor, Assuan, Cairo, other cities around Egypt. Those people they do different things, they have different habits. So when you mix all those habits together, it’s like that. Plus the European cultures, and it’s different too from country to country. I mean what you see here in Hurghada is not the Egyptian culture, it’s mixed.”* (HEM32.) Edellisen lainauksen myötä Hurghada tuntuu varsin kosmopoliittiselta kaupungilta. Siellä eri kulttuureista tulevat ihmiset tutustuvat toisiinsa, elävät sovussa ja kunnioittavat toistensa tapoja, pitäen toisaalta kiinni omasta alkuperästään ja toisaalta omaksuen uusia tapoja.

Hurghadan kaupunginosat kuin eri maailmoista

Hurghadan jakaa kukin tavallaan eri kaupunginosiin, joten jonkun mielestä Hurghadassa on vain kaksi kaupunginosaa, kun joku toinen voisi puhua useammasta. Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että Hurghadassa ovat El Daharin (Downtown) ja Sakkalan (Sekala) kaupunginosat. Jotkut lukevat yhdeksi kaupunginosaksi myös El Gounan, joka sijaitsee noin 25 kilometrin päässä Hurghadasta, mutta kuuluu Hurghadan hallintoalueeseen. Toiset pitävät Hurghadan ja El Gounan väliin jäävää, hotelleista täyttyvää rannikkoaluetta myös yhtenä kaupunginosaana (esim. hurghada-tourism.com³). Omassa tutkimuksessani en kuitenkaan käsittele kahta viimeksi mainittua aluetta, sillä en itse viettänyt aikaa niissä, eikä haastatteluissa ja kyselylomakkeissa monikaan maininnut niitä kaupunginosiksi. Sen sijaan Daharin ja Sakkalan lisäksi mainittiin monesti Hurghadan eteläosa, jota kutsutaan esimerkiksi New Hurghadaksi tai hotellialueeksi. Siellä ei ole juurikaan paikallista asutusta, vaan luksushotelleja vier

vieressä. Jokaisella alueella on erikoispiirteensä ja joidenkin mielestä ne ovat niin erilaisia, että ne ovat kuin yö ja päivä (N49).

Daharia pidetään Hurghadan (vanhana) keskustana, josta tulee nimitys Downtown (hurghada-tourism.com³). Se on Hurghadan vanhinta aluetta, sillä siellä arvellaan sijainneen pienen sataman jo faaraoiden aikaan, tuhansia vuosia sitten. Tuolloin sataman ympärillä ei luultavasti ollut kuitenkaan kaupunkia tai ainakaan suurempaa asutusta (HSM51). Daharissa asusteli vuosikymmeniä sitten beduiineja, sekä muita eri puolilta Egyptiä tulleita ihmisiä (HEM32). Nykyään Dahar on Hurghadan alueista paikallisen hallinnon keskus. Siellä on myös esimerkiksi bussiasema, valtion sairaaloita sekä poliisin ja armeijan päämajat. Myös suurin moskeija ja koptikirkko löytyvät Daharista. Suuri osa Hurghadan egyptiläisistä asukkaista asuu Daharissa, sillä siellä vuokrat ovat halvimpia (HSM51). Yhden matkaoppaan mukaan Daharissa on jonkin verran ”perusegyptiläisen” näköisiä taloja, mutta ne eivät ole perinteisiä savitiilitaloja, vaan rakennusaineina on käytetty muun muassa betonia ja poltettua tiiltä. (HSM51.) Kyselylomakkeisiin vastanneet matkailijat kuvailivat Daharia vanhaksi kaupungiksi ja aidoimmin egyptiläisen oloiseksi Hurghadan alueeksi, jossa näkyi eniten paikallisia ja värikkäintä elämänmenoa ja vähemmän turisteja kuin muilla alueilla. Ehkä näistä syistä Dahar tuntuikin erään haastattelemani turistin mielestä ”tavalliselta” kaupungilta (N42). Muihin kaupunginosaan verrattuna Dahar näytti jopa vähän kurjalta suomalaismatkailijan silmään. ”*Ei nää ehkä ite ihmiset ajattele, että se on kurjaa, mut on se mun mielestä vähän kurjan näköstä, että on keskeneräisiä rakennuksia ja ei oo siivottu rakennusjätteitä tuolta. Että ihan hotellin vierestäkin löytyy semmosia tosi rumia rakennuksia, mitkä on kesken ja kyllä täällä joku muutama kulkukissa ja koirakin on menny ja jätehuolto on aika olematonta näillä... On toi nyt vähän kurjan näköstä, että maali rapisee siellä sun täällä ja on noi autotkin aika huonokuntoisia.*” (HSN20.)

Sakkalaa pidetään Hurghadan uutena ja modernina keskustana ja keskuksena. Sakkalassa on monia hotelleja, kauppoja, kauppakeskuksia, ravintoloita, kahviloita, elokuvateatteri, baareja jne. Palvelut on suunnattu erityisesti turisteille, ja he niitä käyttävätkin enimmäkseen, mutta kaduilla näkee niin paikallisia kuin ulkomaalaisia. (hurghada-tourism.com³.) Suuri osa Hurghadaan muuttaneista ulkomaalaisista kuten oppaat asuvat Sakkalassa (HSM26). Sakkalassa elämä keskittyy erityisesti pääkadulle, Sheraton Roadille ja sen lähiympäristöön. Sheraton Road on noin kaksi kilometriä pitkä

katu, jonka varrella on arviolta pari sataa myymälää, joista suurin osa on matkailijoille suunnattuja matkamuistomyymälöitä. Sakkalassa sijaitsevat hotellit ovat perustasoisia majoituspaikkoja, luksushotellit sijaitsevat muualla. Sakkala on viihde-elämän keskus, joka ei mihinkään vuorokauden aikaan täysin hiljene. (HSM51.) Matkailijat kuvailivat kyselylomakkeissa Sakkalaa vauhdikkaaksi, vilkkaaksi, jopa kaoottiseksi kaupunginosaksi. Huomiota kiinnitettiin myös sotkuisuuteen, kauppojen paljouteen ja meluisuuteen. Sakkalaa luonnehdittiin moderniksi, turisteja viliseväksi kauppakeskukseksi, jossa kuitenkin näkyi myös paikallista elämää.

New Hurghadaksi kutsuttu alue on nimensä mukaisesti kaupungin uutta aluetta. Alueella ei ole paikallista asutusta, vaan matkailijoille tarkoitettuja hienoja hotelleja vehreine puutarhoineen ja hiekkarantoineen. Aluetta pidetään erittäin siistinä turisteja varten (HSM26). Pääkadulla on ravintoloita, kahviloita, matkamuistomyymälöitä ja länsimaisia maailmanlaajuisesti tunnettuja pikaruokapaikkoja ja merkkivaateliikkeitä. Hintataso on hieman kalliimpi kuin muualla. Kyselylomakkeiden kuvailujen perusteella hotellialue miellettiin turisteja varten rakennetuksi, varakkaaksi, siistiksi ja rauhalliseksi alueeksi. Jotkut kokivat ylellisyyden ja rauhallisuuden miellyttävänä, toisten mielestä hotellialue oli surkea massaturismin kohde, jollaisia löytyy mistä tahansa turistikohteesta.

TAULUKKO 9. Hurghadan kaupunginosien vertailua

kaupunginosa	Dahar	Sakkala	New Hurghada
varakkuus ja hintataso	köyhin ja halvin		varakkain ja kallein
siisteys	likaisin		siistein
paikallisten ja turistien määrä	eniten paikallisia, vähiten turisteja		eniten turisteja, vähiten paikallisia
rauhallisuus		vilkkein ja meluisin	rauhallisin
keskus	paikallisen elämän keskus	kaupan ja viihteen keskus	turismin keskus
ikä	vanhin		uusin

Taulukkoon 9 on listattu Hurghadan eri kaupunginosien eroja haastattelujen, kyselylomakkeiden ja omien havaintojeni perusteella. Suurimmat erot näyttäisivät olevan Daharin ja hotellialueen välillä. Dahar on kaikin tavoin Hurgadan egyptiläisin osa (niin ihmismäärältään, palveluiltaan kuin ulkonäöltään), hotellialueen ollessa kaikkein turistisin ja länsimaalaisin alue. Sakkala on siis periaatteessa eniten paikallisten ja turistien yhteistä aluetta, jossa sekoittuvat niin egyptiläinen elämä kuin turismin tuoma kauppa ja viihde. Turisti saattaa kokea olonsa ulkopuoliseksi paikallisten keskellä Daharissa, kun hotellialueella hän on turvassa hienojen länsimaisten standardien täyttämässä hotelleissa muiden turistien keskellä. Paikallinen voi puolestaan tuntea olonsa ulkopuoliseksi hotellialueella. Sakkala on hotellialueen ja Daharin välissä niin maantieteellisesti kuin kulttuuristen kohtaamisten kannalta. Se on kuin paikallisten ja turistien yhteinen paikka, jossa molemmat ryhmät ovat edustettuina. Siten vilkkaalla pääkadulla tapahtuu luultavasti eniten paikallisten ja ulkomaalaisten kohtaamisia.

Hurghada muihin Egyptin kaupunkeihin verrattuna

Kyselylomakkeisiin vastanneet suomalaiset matkailijat vertasivat Hurghadaa etenkin Kairoon ja Luxoriin. Joitakin mainintoja löytyi myös Sharm el Sheikhistä. Hurghada nähtiin siistimpänä kuin Kairo ja Luxor; rantalomakohteena, turistikohteena ja historiattomana. Hurghada miellettiin turisteille rakennetuksi kohteeksi, joka nähdään tavallaan epäaitona egyptiläisenä kaupunkina. Silti se nähtiin paikallisempänä kuin esimerkiksi Sharm el Sheikh. Luxor, Assuan ja lähikaupungit miellettiin aidoiksi, historiallisiksi kohteiksi, jossa näkyy köyhyyttä, likaisuutta jne. Kairossa oli käynyt suurin osa vastaajista. Se miellettiin suureksi, saasteiseksi, mutta toisaalta historiallisesti näyttäväksi.

Moni egyptiläinen haastateltavaani oli kotoisin Luxorista. Luxorista mainittiin erityisesti Niili ja sen tuoma vihreys, temppelit ja hyvät ihmiset (HEM21a, HEM37). Hyvillä ihmisillä tarkoitettiin ilmeisesti ihmisten välisiä suhteita ja kohtelua. Erään haastateltavani mielestä egyptiläiset olivat Hurghadassa tyykeämpiä toisiaan kohtaan kuin hänen kotikaupungissaan Luxorissa. Luxorissa naapurit välittivät toisistaan ja

kyselivät toistensa perään päivittäin, suhteita pidettiin vahvoina. Nuoret ihmiset kunnioittivat vanhempia. Hurghadassa vanhoja ei kunnioiteta samalla tavalla, ihmiset eivät välitä niinkään toisistaan kuin itsestään. (HEM32.) Yksi turismin huomattavammista vaikutuksista onkin sosiaalisten suhteiden astuminen talouden kiemuroihin. Ihmissuhteista tulee osa elämänansion tekemistä ja suhteet kaupallistuvat. (de Kadt 1979: 61.) Tämä on hyvin ymmärrettävää matkailijoiden ja isäntien välisissä kohtaamisissa, sillä monet kohtaamiset ovat pinnallisia asiakaspalvelutilanteita. Haastateltavieni puheiden perusteella suhteiden kaupallistuminen vaikuttaa kuitenkin myös paikallisten ihmisten välisiin suhteisiin. Monet ovat tulleet Hurghadaan nimenomaan töihin ja ansaitsemaan elantoa. Kun kilpailu kaupankäynnistä on kovaa kauppiaiden välillä, jokainen haluaa oman yrityksensä menestyvän. Huoli omasta menestyksestä kasvaa suuremmaksi kuin huolehtiminen naapureista.

Eroja Hurghadan ja Qenan välillä kaksi haastateltavaani sanoi olevan kaikessa. Hinnat ovat Hurghadassa korkeammat turismin vuoksi, mutta se ei ole ainoa asia, jonka turismi on tuonut tullessaan. Turistien myötä myös arkipäiväiset tavat ja perinteet ovat muuttuneet, kuten pukeutuminen ja miehen ja naisen välinen suhde. *”You can never wear shorts in my town. I can’t walk with a girl hand in hand on the street. I can’t live with a girl in a flat without real marriage. But here you can.”* (HEM23b.)

Suomalaisten matkaoppaiden keskuudessa Hurghadaa verrattiin erityisesti Kairoon ja Luxoriin. Hurghadassa turismi näkyy katukuvassa eniten. Luxor nähtiin historiarikkaana maalaiskaupunkina, jonka katukuvassa näkyy sekaisin niin ihmisiä, eläimiä kuin autojakin (HSM26). Siellä maaseudun elämäntapa elää vahvana (HSN52). Kairoa pidettiin kiireisenä, hektisenä miljoonakaupunkina. Hurghadan ero Luxoriin ja Kairoon verrattuna on erityisesti se, että kahdessa viimeksi mainitussa on elämää ilman turismiakin. Hurghada puolestaan elää nimenomaan turismista. Jos sinne ei tule matkailijoita, siellä ei tapahdu juuri mitään. (HSM51.)

Tämä seikka asettaakin kiintoisan kysymyksen Hurghadan tulevaisuudesta. Jos Hurghadan kehitys etenee Smithin evoluutiomallin mukaisesti, turismi kääntyy jossain vaiheessa laskuun ja lopulta kohde hylätään saastuneena. Jääkö kaupunkiin mitään elämää turismin kaikkottua?

Muutos – kalastajakylästä turistikeitaaksi

Luvussa 3.2 esitellyn Smithin evoluutiomallin mukaan sanoisin Hurghadan käyneen läpi mallin vaiheet A-D ja aineistonkeruuhetkellä, vuonna 2007 vastanneen eniten vaihetta E. Kuitenkaan Hurghadan kehitys ei noudata täysin evoluutiomallin vaiheita, vaan vuonna 2007 havaittavissa oli myös piirteitä vaiheista F ja G.

Ennen turismin saapumista Hurghadassa oli kalastajien satama, beduiineja ja muuta vähäistä asutusta. Vuonna 1908 Hurghadassa oli vain muutama maja (hurghada-tourism.com1). (vaihe A.) Kun Hurghadaan saapui ulkomaalaisia reppuretkelijöitä 1970–1980-luvun vaihteessa, sana alkoi nopeasti levitä Hurghadan mahtavasta merenalaisesta maailmasta, pitkistä hiekkarannoista ja ympärivuotisesta hyvästä ilmastosta (<http://travel.mapsofworld.com/hurghada/information.html>). Hurghadaan alkoi saapua sukeltajia eri puolilta maailmaa. (vaihe B.) Matkailu kehittyi ja Hurghadasta tuli matkakohde varakkaille länsieurooppalaisille matkailijoille. Ensimmäinen hotelli avattiin, se sijaitsi merenrannalla. Osa entisestä armeijan lentokentästä kunnostettiin ja liitettiin osaksi uutta lentokenttää, mikä helpotti ulkomaalaisten matkailijoiden pääsyä paikanpäälle 1980-luvulla (hurghada-tourism.com4). (vaihe C.) Hotelleja rakennettiin lisää ja parhaat rantapaikat menivät hotellien yksityiskäyttöön. Ulkomaalaiset sijoittajat huomasivat Hurghadan potentiaalinen lomakohteena ja Hurghadaan alkoi ilmestyä kansainvälisiä hotelliketjuja, kauppia ja ravintoloita. (vaihe D.)

Lisääntyvä hotelli- ja kauppatoiminta vaatii koko ajan enemmän työvoimaa. Eri puolilta Egyptiä, erityisesti Ylä-Egyptistä on saapunut Hurghadaan paljon ihmisiä, etenkin miehiä työn perässä. He työllistyvät turismiin liittyviin töihin kuten hotelleihin, matkamustomyymälöihin ja liikenteeseen. Hurghadaan rakennetaan uutta hotellialuetta, jota kutsutaan nykyään New Hurghadaksi. Kaupankäynnistä on tullut suuri ilmiö, ja kilpailu on kovaa esimerkiksi useiden matkamustomyymälöiden välillä. Jatkuva laivaliikenne ja suuret määrät sukeltajia ja snorklaajia ovat kuormittaneet vedenalaista maailmaa, ja esimerkiksi korallit ovat olleet vaarassa tuhoutua välinpitämättömien turistien vuoksi (http://www.egyptvoyager.com/redsea_formation_diving.htm). (vaihe E.)

Muista vaiheista Hurghadan tilanteeseen sopivat kuvaukset kohteen suuntautuneisuudesta ja jopa riippuvaisuudesta turismiin (vaihe F), alkuperäisen matkailijatyypin (reppureikeilijät, sukeltajat, varakkaat länsieurooppalaiset) korvautuminen pakettimatkailijoilla (itäeurooppalaisten turistien lisääntyminen), sekä turistien keskimääräisen kulutuksen laskeminen (vaihe G).

Hurghadan kasvua ja muutosta ovat olleet todistamassa niin siellä asuvat egyptiläiset kuin paikanpäällä useita kertoja vierailleet ulkomaalaiset. Kysyttäessä haastatteluissa, miten Hurghada on muuttunut vuosien varrella, monet vastaajat mainitsivat muutoksen piirteitä, joita Smith luokittelisi fyysisiksi muutoksiksi. Tällaisia piirteitä ovat esimerkiksi hotellien ja muiden rakennusten lisääntyminen, teiden parantuminen, katujen siisteys ja valaistus sekä ihmismäärän kasvaminen. Erityisesti kyselylomakkeisiin vastanneet, aiemmin Hurghadassa käyneet matkailijat mainitsivat vastauksissaan rakennusmaiden paljouden. Kohteen fyysiset muutokset mainittiin usein ehkä siksi, että ne ovat havaittavissa katsomalla, vaikkapa bussin ikkunasta, toisin kuin taloudelliset ja sosiaaliset muutokset, jotka huomatakseen täytyy paneutua tarkemmin paikalliseen elämään. Fyysisiä muutoksia tapahtuu luultavasti myös nopeammalla tahdilla kuin sosiaalisia muutoksia.

Pidempään Hurghadan tunteneet tai Hurghadassa asuneet haastateltavat huomasivat kaupungissa muutoksia paitsi fyysiseltä, myös sosiaaliselta, poliittiselta ja taloudelliselta kannalta. Eräs kauppias kertoi asiakaskunnan muuttuneen ja kaupankäynnin huonontuneen. Hänen mukaansa hyvät ajat olivat ennen vuotta 2005, jolloin kaupassa kävi paljon turisteja ja päivässä saattoi tienata 500 Egyptin puntaa. Nykyään asiakkaina oli lähinnä venäläisiä ja itäeurooppalaisia, jotka eivät tehneet paljon ostoksia ja niinpä päivän tulot saattoivat jäädä 10 puntaan. (HEM21a.) Kyseisellä kauppialla oli liike Daharin kaupunginosassa. Sakkalassa kauppaansa pitänyt haastateltavani oli puolestaan tyytyväinen kaupankäyntiin. Hän myös huomautti, että ennen Dahar oli kaupan keskus, mutta nykyään se on Sakkala. Sakkalassa on enemmän kauppiaita ja enemmän kilpailua kuin Daharissa, minkä vuoksi siellä on myös enemmän asiakkaita. (HEM30.)

Yksi haastateltavistani (HSN52) oli käynyt Hurghadassa kaupungin kehityksen alkumetreillä. Vuonna 1990 Suomesta lennettiin ensimmäistä kertaa Hurghadaan ja tuolloin haastateltavani oli mukana oppaana. Hurghadassa toimi tuolloin vain kaksi hotellia, Sheraton ja ystävyyskylä Friendship. Tuohon aikaan Hurghadalla ei ollut matkailijalle oikeastaan muuta tarjottavaa kuin hotelli ja uimaranta. Hotellien, sataman ja vanhankaupungin välissä oli vain hiekkaa ja erämaata. Vuonna 1997 Luxorissa tapahtuneen terrori-iskun vuoksi matkailu Egyptiin romahti. Myös Hurghadassa kehitys pysähtyi tuolloin. 2000-luvun alussa kasvu ja kehitys kuitenkin kiihtyivät. Rakennuksia nousee jatkuvasti lisää, uutta liiketoimintaa perustetaan, ja sen perässä Hurghadaan muuttaa niin egyptiläisiä kuin ulkomaalaisia. Ulkomaalaisten asukkaiden lisääntyessä monikulttuuriset avioliitot ja perheet ovat lisääntyneet. (HSN52.)

Hurghadaan tarvitaan jatkuvasti lisää työvoimaa kaupungin kasvaessa, ja kaupungista onkin tullut suuri työnantaja eri puolilta Egyptiä tuleville ihmisille. Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut se, että yhä useammilla ei ole mitään koulutusta. Köyhissä suvuissa työpaikka Hurghadassa nähdään porttina parempaan elämään. Hurghadaan tullaan tekemään rahaa tai kenties etsimään mahdollisuutta löytää eurooppalainen vaimo ja sitä kautta ovi ulkomaailmaan. (HSN52.)

Jotkut egyptiläisistä haastateltavistani olivat asuneet Hurghadassa 10 vuotta tai vähän alle. He olivat nähneet Hurghadan muutoksen ja kasvun tarkasti. He kertoivat Hurghadan olleen vielä 10 vuotta sitten pieni paikka, jossa oli vain muutamia hotelleja ja paljon ympäröivää aavikkoa. Silloin myös ihmisiä oli huomattavasti vähemmän. (ks. esim. HEM23b.) Nykyään ihmisiä virtaa Hurghadaan Egyptin muista kaupungeista työn perässä (HEM32). Hurghadaan on kehittynyt yhteisö, jollaisesta ei vielä 20 vuotta sitten voinut puhua. Nykyään rakennetaan esimerkiksi kouluja ja sairaaloita yhteisöä varten. (HEM23a.) Poliittista hallintoa pidetään vahvana (HEM21a).

Hurghadan kasvun ei koettu pysähtyneen nykypäivään mennessä, vaan joidenkin mielestä joka päivä toi jotain uutta Hurghadaan: uusia rakennuksia, uutta kaupankäyntiä ja työtä sekä uusia ihmisiä niin Egyptistä kuin sen ulkopuoleltakin. Hurghada koettiin siis alati muuttuvaksi kaupungiksi ja siksi eräs haastateltavani totesikin minulle: *"I don't know how I can say, but every day we have new Hurghada"* (HEM27).

Islamin ja kristinuskon, arabikulttuurin ja länsimaalaisuuden kohtauskenttä

Länsimaalaistuva Hurghada

Hurghada on egyptiläinen kaupunki, ainakin kartalla. Luvun 9 alkukappaleessa kirjoitin, kuinka haastateltavani ajatteli, että Hurghada ei ole aitoa Egyptiä, vaan turisteille rakennettu kaupunki, jossa sekoittuvat eri kulttuurit ja elämäntavat. Ajatukseen siitä, että Hurghada ei ole täysin egyptiläinen kaupunki, yhtyvät myös jotkut muut haastateltavani. Länsimaalaisen kulttuurin vaikutus Hurghadaan on yksi niistä asioista, joka saa kaupungin tuntumaan epäaidolta egyptiläiseltä kaupungilta. Miten länsimaalaisuus sitten näkyy Hurghadassa?

Kysyin suomalaisilta matkailijoilta ja matkaoppailta, näkyykö länsimaalaisuus Hurghadassa ja jos kyllä, niin miten. Suurin osa kyselylomakkeisiin vastanneista oli sitä mieltä, että länsimaalaisuus näkyy ainakin vähän. Länsimaalaisuuden ilmentymiksi he mainitsivat useimmiten tavara- ja palvelutarjonnan, sekä siisteyden ja hyvän hygieniatason. Kaupoista saa länsimaisia tuotteita ja palvelua saa monella eri kielellä. Esimerkiksi hotellialueella on vaatekauppoja, jotka myyvät Levistä, Adidasta, Nikea, Pumaa ym. kansainvälisesti tunnettuja merkkejä. Pikaruokapaikkoja, kuten McDonald's, Kentucky Fried Chicken ja Burger King, löytyy myös niin hotellialueelta kuin Sakkalasta. Egyptin hienoimmat autot ja moottoripyörät löytyvät Hurghadan alueelta (HSM51). Hotellialueella on myös Hard Rock Cafe. Muutenkin baarit, yökerhot ja klubikulttuuri liitettiin länsimaalaiseen kulttuuriin. Yhden matkaoppaan mukaan Hurghadassa on joitakin yökerhoja kuten Havana Club, jonne tavallisella egyptiläisellä ei ole asiaa, ellei hän ole turistin tai matkaoppaan seurassa (HSM24). Alkoholin käyttö, huumeet ja irtosuhteet ovat myös tulleet Hurghadaan tursimin myötä.

Joidenkin mielestä länsimaalaistumista on jo se, että matkailijat hyväksytään alueella ja että heidät otetaan huomioon eri asioissa (M42). Esimerkiksi hotellien rannat ovat täynnä uima-asuisia auringonottajia. Vaikka yläosattomissa auringonotto on kielletty, oman kokemukseni mukaan tätä sääntöä jatkuvasti rikotaan. Yleensä tällaisissa tilanteissa hotellihenkilökunta puuttuu asiaan menemällä huomauttamaan asiasta auringonottajalle. Rannat eivät ole pelkästään länsimaalaisten turistien suosimia. Näin

omilla matkoillani hotellin rannalla myös hotellissa asuvia musliminaisia lapsineen. Naiset tosin olivat yhtä hunnutettuja kuin kadulla kävellessään, ja he jopa kävivät uimassa hunnut päällään.

Yksi asia, joka usein yhdistetään länsimaalaisuuteen, on kaupankäynti ja siihen liittyvä kilpailu, siis markkinakulttuuri ja kapitalismi. Hyödykkeitä yritetään myydä mahdollisimman paljon matkailijoille ja saada matkailusta kaikki taloudellinen hyöty irti. Kaikki myynnissä oleva tavara ei ole aitoa, vaikka niin saatetaan sanoa. Papyrus on tehty monesti banaaninlehdistä ja alabasterikivi onkin vain halpa jäljennös. Pääasiana on tuottaa ja myydä mahdollisimman paljon, mahdollisimman korkeaan hintaan. Matkamuistoista tulee massatuotantoa. Tällaista matkamunistotavaraa on antropologisissa tutkimuksissa kutsuttu ”lentokenttätaiteeksi” (McKean 1989: 129). Kapitalistisesta ajattelutavasta on seurannut myös individualismin korostuminen, ainakin Hurghadassa. Monet nuoret miehet tulevat Hurghadaan nimenomaan töiden vuoksi ja rahaa tehdäkseen, ilman perhettään, joka jää toiseen kaupunkiin. Niinpä kotiin jää myös se yhteisöllisyyden tunne, joka kotikylässä vallitsee. Hurghada täyttyy siten ”bisnestä” tekemään tulleista yksilöistä.

Monet miehet etsivät itselleen eurooppalaista vaimoa, tai ainakin lyhyempää romanssia. Toisaalta ilmeisesti myös yhä useampi naismatkailija tulee Hurghadaan etsimään seuraa lomansa ajaksi tai pitemmäksi aikaa. Jotkut ulkomaalaiset jäävät tällä tavoin asumaan ja työskentelemään Egyptiin. Eräs haastateltavani (HEM23b) mainitsi tämän tuottavan ikävää jännitettä egyptiläisten ja ulkomaalaisten välille, sillä ulkomaalaiset työntekijät saavat huomattavasti korkeampaa palkkaa kuin egyptiläiset, koulutetutkin työntekijät.

Hotellialueella ja muualla Hurghadassa länsimaalaisuus näkyy ennen kaikkea ihmisissä. Ulkomaalaisten naisten ja hunnutettujen musliminaisten pukeutuminen on varsin erilaista. Kuitenkin monet, etenkin nuoret musliminaiset ovat saaneet vaikutteita länsimaalaisesta tyylistä. Hunnut saattavat olla merkkituotteita ja jalassa voidaan pitää farkkuja (N24). Hurghadassa asuvat miehet puolestaan ovat omaksuneet ulkomaalaisten matkailijoiden tavan pukeutua vielä perusteellisemmin. Perinteiset egyptiläiset galabeijat ovat vaihtuneet housuihin ja paitoihin, lippalakkeihin ja aurinkolaseihin. Muutos ei ole kuitenkaan ainoastaan ulkoinen. Ilmeisesti eurooppalainen tapa elää on

tavoiteltua joidenkin Hurghadassa asuvien egyptiläisten keskuudessa ja sen jäljittely ilmenee demonstraatioefektin tavoin, käyttäytymällä mahdollisimman samalla tavoin kuin matkailijat. Pukeutumistyyli, kännyköiden käyttö, baareissa käynti, alkoholin käyttö ja irtosuhteet ovat monelle nuorelle miehelle kuin eurooppalaista muotia, jota halutaan seurata. Länsimaalaisuus näkyy siis pintaa ja ulkokuorta syvemmillä, arvoissa ja asenteissa. Eurooppalainen elämäntapa on niin ihannoitua, että sitä jäljitellään ja matkitaan. Toisaalta Hurghadasta löytyy varmaan myös niitä, jotka eivät pidä länsimaalaisuudesta ja länsimaalaisista ihmisistä (HSM29). Tällöin omasta kulttuurista ja elämäntavoista pidetään kiinni ehkä vieläkin tiukemmin kuin ennen (HSN20).

Yksi haastateltavani kertoo eurooppalaista elämäntyyliä jäljittelevien egyptiläisten pitävän itseään tyylikkäänä ihmisinä. Hän epäilee eurooppalaisuuden jäljittelyn johtuvan siitä, että egyptiläiset haluavat olla mukana muuttuvassa maailmassa siinä missä muutkin. Hänen mielestään jäljittely ei siinä suhteessa ole onnistunut, että huonoja tapoja on omaksuttu paljon, hyviä ei ole vielä osattu seurata. (HEM32.) Mitä nämä huonot ja hyvät tavat sitten ovat, jää osittain tulkinnan varaan. Aiemmin haastattelussa sama informantti kuitenkin viittasi alkoholin käyttöön, juhlimiseen ja irtosuhteisiin huonoina tapoina, jotka hän oli omaksunut muuttaessaan Hurghadaan asumaan.

Hurghada – islamilainen matkakohde?

Egyptiläisistä n. 90 % on muslimeja (<http://looklex.com/e.o/egypt.religions.htm>). Voidaan olettaa, että suunnilleen samassa suhteessa Hurghadassa asuvat egyptiläiset ovat muslimeja. Hurghada on siis selkeästi muslimikaupunki, mutta sitä ei mainosteta islamilaisena lomakohteena, vaan hienojen hotellien, kameliratsastuksen ja Red Sea Rivieran kuvailuin (HSM51). Miten islamin usko näkyy ulkomaalaiselle Hurghadan matkan aikana? Kyselylomakkeisiin vastanneet suomalaismatkailijat ja matkaoppaat kiinnittivät huomiota erityisesti kaupungin miesvaltaisuuteen ja naisten näkymättömyyteen katukuvassa. Turismiin liittyvät työt, kuten hotelli- ja ravintola-alan työt, liikenne, kauppa jne. ovat kirjaimellisesti miehitettyjä. Siksi etenkin kaupungin turistikimmilla alueilla, kuten hotellialueella ja Sakkalassa ei naisia näy yhtä paljon kuin miehiä. Vuoden 2006 tilastotietojen mukaan miehiä Hurghadassa asui noin 53 200 ja naisia 33 500 (hurghada-tourism.com2). Miehiä on siis enemmän, mutta ei ehkä siinä

suhteessa, mitä luullaan. Matkailijat eivät näe naisia, koska he eivät työskentele turismin parissa, eivätkä he siksi liiku turistialueilla. Naisia puolestaan näkyy paljonkin paikallisten asuinalueilla kotiensä pihoilla juttelemassa muiden naisten kanssa, sekä esimerkiksi torilla aamuisin (hurghada-tourism.com5). Naisten hunnut kiinnittivät odotettavasti suomalaismatkailijoiden huomiota, niin kaduilla kuin etenkin rannalla.

Uskonnon harjoittamiseen liittyvät asiat, kuten rukoiluhetket moskeijassa tai vaikka hotellin oven edessä, kiinnittivät matkailijoiden huomion. Itsekin todistin muutamaan otteeseen hotellin pääovien vartijoita levittämässä rukousmattoaan Mekan suuntaan ja alkavan rukoilla siinä ovien edessä kesken työvuoroaan (PK: 12). Toisaalta yksi suomalaismatkailija (HSM60) totesi, että muslimikaupungissa olisi voinut odottaa olevan enemmän moskeijoita tai pienempiä temppeleitä. New Hurghadassa ja Sakkalassa kun ei ollut yhtäkään ja Daharissakin oli vain yksi iso moskeija. Rukouskutsuja oli kuultu niin päivällä kuin yölläkin. Rukouskutsujen soittamista on tosin suositeltu valtiovallan toimesta vältettävänä joillakin alueilla ja joinakin vuorokaudenaikoina, sillä turisteja ei haluta häiritä ja herättää (HSM51). Perjantain tärkeys muslimien viikon pyhäpäivänä näkyi katukuvassa (HSN52). Etenkin ensimmäisellä kenttätyömatkallani, kun hotellimme sijaitsi Daharissa, perjantaiamuna ihmettelin, kun kadut olivat niin tyhjiä ja hiljaisia. Selitykseksi valkeni, että perjantai on muslimeille samankaltainen pyhäpäivä ja yleinen vapaapäivä kuin sunnuntai on kristityille. (PK: 12.)

Matkailijoiden ruoka- ja juomatottumuksissa islamin usko tuli ilmi siten, ettei porsaanlihaa ollut saatavilla ja alkoholin myynti oli rajoitettua. Etenkin Ramadanin aikaan monien ravintoloiden oviin ilmestyy kylttejä, ettei alkoholia myydä ollenkaan (HSN52). Osa kaupoista ja ravintoloista voidaan sulkea hetkeksi rukoushetkien ajaksi (HSM22).

Yhden haastateltavani mielestä islamin usko ja egyptiläinen kulttuuri ovat vaikeasti erotettavissa toisistaan, ne ovat kasvaneet yhteen. Hän puhuu muun muassa egyptiläisten ”insh Allah” -asenteesta, joka tulee ilmi egyptiläisten elämän joka käänteessä. Asian kuin asiankin ajatellaan tapahtuvan ”insh Allah” – jos Luoja suo. Tämä koskee niin liikennettä kuin kaupankäyntiäkin. (HSM29.) Kuten aiemmin totesin, matkailijoilta pyydetään moninkertaista hintaa tuotteen oikeaan hintaan nähden.

Matkailijoilta ei siis varasteta, mutta heiltä huijataan rahaa, eikä islam tätä kiellä, vaan antaa luvan pyytää korkeampaa hintaa toisuskoiselta (HSM51). Rahan huijaus on sallittavaa ja onnistuu – jos Luoja suo (HSM29).

Kaksi egyptiläistä haastateltavaani oli sitä mieltä, että vaikka suurin osa Hurghadassa asuvista egyptiläisistä on muslimeja, Hurghadassa ei näe oikeata islamin maailmaa. Heidän mielestään Hurghadassa on paljon huonoja muslimeja, jotka käyttävät alkoholia, harrastavat irtosuhteita ja muutenkin käyttäytyvät Koraanin sanojen vastaisesti tai yksinkertaisesti vain etäännyvät uskonnostaan (HEM32). *“Islamic culture you can see in the pray time. If you walk by mosque in a shopping area you’ll find out that so many shops are closed. Or if it’s not closed, the guy is praying inside. It doesn’t mean that you are a good believer if you pray, some people pray as a habit, without any meaning. But I think Islamic culture doesn’t really show in Hurghada at all. It’s a temptation city. Most of the people who live in Hurghada lost their own culture... They came here, they mix up different points of views, different cultures, so they lost two cultures. They’re not westerns and they’re not Egyptian, they’re in the middle.”* (HEM23a.)

Jäljitellessään eurooppalaisia matkailijoita, Hurghadassa asuvat egyptiläiset etäännyvät omasta kulttuuristaan ja uskonnostaan, mutta heistä ei myöskään tule eurooppalaisia. Haastateltavani mielestä he siis eivät ole kulttuuriltaan enää egyptiläisiä, mutta eivät myöskään länsimaalaisia, he ovat jotain siltä väliltä. Tämä seikka herättää kulttuuriantropologin mielenkiinnon. Koska Hurghadassa sekoittuvat eri uskonnot ja kulttuurit, kaupungissa syntyy uusi kulttuuri tai alakulttuuri ainakin miesten keskuudessa. Tämän kulttuurin omaksuvat erityisesti turismin parissa työskentelevät egyptiläiset. Ovat he sitten muslimeja tai kristittyjä, uusi kulttuuri ei luo heille samanlaisia rajoituksia kuin heidän kotikylänsä tiiviin yhteisön elämäntavat. Perinteiset suhteet nuorten ja vanhojen välillä sekä miesten ja naisten välillä heikkenevät ja yhteisöllisyyden tilalle tulevat vapauden tavoittelu ja individualismi. Toisaalta uudenlainen elämäntyyli ei luo ainoastaan vapauksia, vaan myös paineita, jotka voivat johtaa sosiaalisiin ja psyykkisiin konflikteihin (Nash 1989: 48). Paineet syntyvät esimerkiksi pinnallisten ja objektiivisten vuorovaikutustapojen opettelu myötä (Nash 1989: 48) ja elämisestä vieraan, kilpailuhenkisen kulttuurin vaatimusten mukaan. Länsimaiset kauneusihanteet otetaan huomioon omaa tyyliä luotaessa, ja uskonnon antama voima vaihtuu materialismiin ja erilaisiin kulutustottumuksiin.

10. POHDINTA

Katariina Korpela kirjoittaa, että 1960- ja 1970-luvun Espanjan matkailun suosio perustui halpuihin, hintoihin, hyvään ilmastoon ja pitkään rantaviivaan. Espanjan perinteisellä kulttuurilla ei sen sijaan ollut juuri merkitystä matkailun kasvussa. Se, mitä turistit halusivat Espanjalta, tiivistyi neljään ässään (sun, sand, sea, sex). (Korpela 1995: 176.) Samankaltainen ilmiö on havaittavissa Hurghadan matkailussa. Havaintojeni ja tutkimusaineistoni perusteella Hurghadaan tuleva (suomalainen) turisti luokitellaan massaturistiksi, joka tulee Hurghadaan nauttimaan neljästä ”ässästä”. Virkistykseisen turismin lisäksi osaa matkailijoista kiinnostaa kuitenkin myös Egyptin historia, ja Hurghada toimiikin maantieteellisen sijaintinsa vuoksi hyvänä tukikohtana niille, jotka haluavat vaikka lyhyen matkan aikana käydä Kairossa ja Luxorissa. Vaikka historiallinen ja virkistykseinen turismi ovatkin erilaisia aktiviteeteiltään, niitä yhdistää omassa tutkimuksessani se, että ne ovat molemmat massaturismin muotoja, jossa isäntä-vieras-suhteet jäävät pinnallisiksi ja lyhyiksi. Myös Smith kirjoittaa, että institutionalisoitunut turistiteollisuus tähtää usein palvelemaan turistivirtaa, jolloin isäntien ja vieraiden vuorovaikutus on enemmänkin taloudellista kuin sosiaalista (Smith 1989: 5).

Hurghadan turistivirtaa voisi verrata jopa liukuihin työskentelyyn, jossa paikalliset asukkaat ja erityisesti turismin parissa työskentelevät ihmiset, kuten kauppiat ja hotellityöntekijät, ottavat vastaan uusia turisteja pysähtymättä. Turistit tulevat ja menevät ja viipyvät paikassa usein vain hetken. Kun kyse on lyhyestä ja pinnallisesta kohtaamisesta jatkuvasti vaihtuvien turistien ja paikallisen asukkaan välillä, ei ole ihme, että isäntien ja vieraiden vuorovaikutussuhde jää pinnalliseksi ja on enemmän taloudellinen kuin sosiaalinen. Useat kyselylomakkeeseen vastanneet turistit sanoivat olleensa tekemisissä paikallisten ihmisten kanssa ainoastaan asiakaspalvelutilanteissa, joissa puhuttiin lähinnä tuotteen tai palvelun ostamisesta. Myös jotkut egyptiläisistä haastateltavistani kertoivat puhuvansa turistien kanssa vain kaupankäynnistä. Kuitenkin niin turistien kuin egyptiläisten kertomana ilmeni tapauksia, joissa oli puhuttu kaupankäynnin lisäksi myös muista asioista, kuten Suomesta, Egyptistä, uskonnoista ja omasta perheestä. Tällöin vuorovaikutussuhteeseen tuli lisää sosiaalista ulottuvuutta, joka saattoi lisätä kulttuurienvälisiä kiinnostusta ja jos tilanne koettiin miellyttäväksi

asiakkaan puolelta, se saattoi johtaa ostopäätökseen. John Urry toteaa, että ostaessaan tuotteen tai palvelun, asiakas ostaa myös tietyn sosiaalisen kokemuksen (Urry 1990: 68). Ostajalle sosiaalisen vuorovaikutuksen hetki, vaikka hyvin lyhytkin, on tärkein hetki ostettaessa tuotetta tai palvelua. Jos asiakas on tyytyväinen palveluun, hän tulee todennäköisimmin uudestaan. (Urry 1990: 71.) Ostohetken tärkeys tulee hyvin ilmi omassa aineistossani, sillä kaupantekoon liittyvät tilanteet tulevat aineistossani ilmi muita teemoja laajemmin. Asiakkaiden tyytyväisyys on varmasti hurghadalaisille kauppiaille tärkeää, mutta monella suomalaisella näyttää kuitenkin aineistoni valossa olevan ikäviksi koettuja muistoja asiakaspalvelutilanteista.

Aineistoni mukaan suurin osa turistien ja paikallisten asukkaiden kohtaamistilanteista tapahtuu asiakaspalvelutilanteissa, esimerkiksi kaupanteon yhteydessä. Koska kauppatilanteet ovat yleisimpiä kohtaamistapoja turistien ja paikallisten välillä ja koska niihin kiinnitettiin aineistossani erityisen paljon huomiota esimerkiksi suomalaisten puolelta, niihin on syytä paneutua tarkemmin, selvittää mikä tilanteissa on ongelmana ja pohtia mistä se johtuu. Aineistostani paistaa suomalaisten oudoksuminen kauppiaiden tyrkyttävään myyntityyliin ja paikallisten ihmettely turistien torjuntareaktioihin. Näyttääkin siltä, että juuri nämä tilanteet, joita jokainen kauppaohjeiden ohi kävelevä turisti kohtaa matkallaan, luovat suurimman kulttuurien yhteentörmäyksen suomalaisten turistien ja egyptiläisten välillä. Suomalaiset kokivat kauppiaiden lähestyvän heitä liian aggressiivisesti ja halusivat siksi vetäytyä tilanteesta. Kauppiat puolestaan tulkitivat tuon vetäytymisen arkuutena ja lähestyivät potentiaalista asiakasta entistä innokkaammin. Tyrkyttämisenä koetut myyntitilanteet koettiin suomalaisten keskuudessa negatiivisina ja ahdistavina, ja osaan vastaajista ne ilmeisesti vaikuttivat niin paljon, että ahdistavat tilanteet varjostivat kuvaa koko matkasta. Suomalaisia ahdisti myyntitilanteissa paitsi tyrkyttäminen myös tinkiminen. Kaupankäynti oli siis kaikkea muuta kuin koti-Suomessa: vailla selkeyttä ja järjestystä. Hintoja ei ollut esillä, ja kun niitä kysyttiin, tiedettiin, että ne olivat yläkanttiin ja pitäisi aloittaa neuvottelu ja tinkiminen. Jos sen aloittaisi, ei ehkä enää saisi kauppiasta kintereiltään. Jos kauppaan jäisi, tarjottaisiin ehkä teetä ja siitä olisi epäkohteliasta kieltäytyä. Aikaa saattaisi vierähtää pitkäkin tovi, vaikka haluaisi ehtiä vielä moneen muuhun paikkaan. Kaupankäynnin kulun ajattelemisenkin jo saattaa siis tuntua suomalaisesta epätoivoiselta, ja niinpä on helpompi yrittää välttää sitä. Kukapa haluaisi sekaantua

johonkin, joka koetaan kaaoksena, etenkin lomalla, josta halutaan rentoa ja huoletonta aikaa.

Núñez kirjoittaa, että mitä suurempi etninen ja kulttuurinen etäisyys isännän ja vieraan välillä on, sitä suurempi sekaannuksen, luonnottomuuden ja väärinymmärtämisen mahdollisuus on heidän kommunikaatiossaan (Núñez 1989: 271). Ajatus tuntuu sopivan kuvaamaan tutkimusaineistoni tuloksia. Suomalaisten ja egyptiläisten kommunikaatiossa on niin kieliongelmiä kuin erilaisten ajattelutapojen yhteentörmäys. Se mitä voi lukea saamieni haastattelu- ja kyselylomakevastausten rivien välistä on epätietoisuus, niin egyptiläisten epätietoisuus suomalaisista kuin suomalaisten epätietoisuus egyptiläisistä. Epätietoisuus aiheuttaa usein vääriä johtopäätöksiä ja luo helposti stereotyppejä. Jotkut kohtaamani egyptiläiset kommentoivat kaikkien suomalaisten olevan pelokkaita, ja suomalaiset puolestaan ajattelivat egyptiläisten olevan epärehellisiä. Stereotyypittely on ihmismielen tapa järjestellä ja organisoida uusia ihmisiä ja kulttuureja tiettyihin luokkiin. Turismin parissa työskentelevät egyptiläiset tapaavat jatkuvasti uusia ihmisiä, joihin ei vain voi kaikkiin tutustua. Tuntuu loogiselta siinä tilanteessa, että ihmismieli luokittelee ja ryhmittelee. Paikalliset luokittelevat turisteja esimerkiksi kansallisuuden perusteella. Luokittelu ei välttämättä ole huono asia, vaikka sillä yleistetään ja unohdetaan yksilö, koska eri kansallisuuksissa on todella eroja, esimerkiksi käyttäytymistavoissa. Itse asiassa paikalliset kauppiat voisivat jopa enemmän hyödyntää stereotyppejä kaupankäynnissään. Jos suomalaiset kerta koetaan pelokkaiksi, miksi lähestyä potentiaalista asiakasta uhkaavasti ja tyrkyttää tuotteitaan? Suomalaisturistit puolestaan halusivat selvästi kunnioittaa muslimimaan tapoja lomallaan pukeutumalla säädyllisesti ja jättämällä alkoholin käytön vähäiseksi. He olivat siis ottaneet selvää lomakohteestaan ja halusivat kunnioittaa vierasta kulttuuria mukauttamalla omaa käytöstään. Heitä eivät häirinneet moskeijoiden rukouskutsut, vaan he kokivat ne eksoottisiksi. Mutta kohdatessaan kasvotusten egyptiläisen kauppiaan, tilanne koettiin monessa tapauksessa enemmänkin ahdistavaksi kuin eksoottiseksi.

Tapausta voi lähestyä paitsi selkeyden ja järjestyksen puuttumisen ja erilaisten kaupankäyntikulttuurien vertailun kannalta, myös ihmisen henkilökohtaista reviiä tutkimalla. Me suomalaiset olemme tottuneet tilaan ympärillämme, eli henkilökohtainen reviiimme on suuri. Olemme tottuneet kiertelemään ja katselemaan rauhassa ja

vapaasti. Egyptiläiselle kauppiaille pienikin vilkaisu tarkoittaa kuitenkin kiinnostunutta asiakasta, jota lähestytään vaikkapa kadun toiselta puolelta, halutaan pysäyttää asiakas ja ohjata hänet kauppaan. Tällainen tungetteleva lähestyminen rikkoo suomalaisen tottumusta tilaan ja vapaaseen valintaan, ja mikäli kauppias tulee myös fyysisesti liian lähelle, se koetaan uhkaavana. Egyptiläisten hyökkäävän käytöksen selittää kova kilpailu asiakkaista ja toimeentulosta. Kuitenkin hienovaraisemmalla käytöksellä he saisivat enemmän ainakin suomalaisia tyytyväisiä asiakkaita. Myös erikoistuminen voisi auttaa kaupankäynnissä. Joitakin suomalaisia vastaajia tuntui tympivän se, että kauppoja on vierä vieressä ja ne kaikki myyvät samoja tuotteita. Erikoistuminen joihinkin tiettyihin tuotteisiin erottaisi kaupan muiden joukosta ja toisi sitä kautta asiakkaita.

Jos suomalaiset haluaisivat asiallisuutta, vapaata valintaa, ripeyttä ja järjestystä kaupankäynnin yhteydessä tapahtuvalta kommunikaatiolta, mitä egyptiläiset sitten haluaisivat? He ihmettelivät suomalaisten vakavuutta ja vetäytyvyyttä mennessään juttelemaan heille. Suomalaisilla ja egyptiläisillä on siis ehkä erilaiset lähtökohdat kommunikointiin paitsi kaupankäynnissä, myös yleisellä tasolla. Suomessa on vasta lähivuosina alettu omaksua niin sanottua small talkia, joten kaikilla se ei varmaan tule luonnostaan, etenkin vieraiden ihmisten kanssa. Egyptiläiset puolestaan haluavat jutella ja heillä tuntuu ennen kaikkea olevan aikaa juttelulle niin kauppiaan roolissa kuin kadulla törmätessään tuttuihin: *"I was in Denmark and Sweden. Everybody in a rush and in a hurry. Even sometimes here, if we met now and we met after one hour, still we stop and say hello and speak about something. But there the people, everybody in a hurry. Like hi, how are you doing, and then leave."* (HEM32.) Haastateltavani koki Pohjoismaissa käydessään ihmisten kiireen epäystävällisenä. Sama kiireinen tyyli luultavasti toistuu pohjoismaalaisten käyttäytymisessä myös lomalla. Juttelulle egyptiläisten kanssa ei välttämättä koeta olevan aikaa, vaan lomalla saatetaan laittaa etusijalle rentoutuminen ja oman matkaporukan kanssa oleminen, ei niinkään uusiin ihmisiin tutustuminen. Tämä tietysti vaihtelee henkilöittäin ja matkustusmotiivien mukaan. Jos loman tarkoitus on uusien kokemusten etsiminen ja sosiaalisten suhteiden luominen, silloin kauppiaiden jutteluyrityksiin vastataan ehkä positiivisemmin.

Niin kaupankäynnissä kuin muissakin isäntä-vieras-kohtaamistilanteissa on näkyvissä paitsi kulttuurieroja, myös eräs suuri kontrasti ja siitä aiheutuva jännite isäntien ja vieraiden välille. Tämän kontrastin ja jännitteen luovat työ ja vapaa-aika (ks. esim.

Krippendorf 1987: 58). Turismi on luonut paljon uusia työpaikkoja ja ihmiset eri puolelta Egyptiä lähtevät Hurghadaan töihin. Egyptiläisille Hurghada tarkoittaa kovaa työntekoa, ahkeraa yrittämistä, kilpailua ja toimeentulon hankkimista. Turisteille Hurghada puolestaan tarkoittaa lomaa, rentoutumista ja hemmottelua. Isännät ja vieraat ovat siis jatkuvasti eri asemassa toistensa kanssa, kun isäntien tehtävä on palvella vieraita. Tämä ero korostuu entisestään, kun otetaan huomioon isäntien ja vieraiden tuloerot. Tilaisuutta normaaliin kanssakäymiseen (jossa isäntä ja vieras olisivat samassa asemassa) ei siis välttämättä tule ja siksi on todennäköistä, että isäntä-vieras-suhde perustuu enemmän kaupallisuuteen kuin sosiaalisuuteen.

Kulttuurierojen, kommunikaatio-ongelmien sekä vapaa-ajan ja työn kontrastin lisäksi isäntien ja vieraiden tutustumista toisiinsa hankaloittavat turisteille ja paikallisille rajatut omat alueensa. Hurghadan rantaviiva on täynnä vieriviereen rakennettuja hotelleja, joiden rannat ovat ainoastaan hotellien asukkaiden eli turistien käytössä, eikä paikallisilla ole lupaa tulla niille. Turistit siis aidataan ulos isäntämaasta ja sen asukkaista hotellialueisiin, joiden tyyli on turisteille tuttua ja turvallista. Vaikka paikallisten pääsyä ei olisi estetty tiettyihin paikkoihin, ne saattavat olla liian kalliita heille tai ne on tehty niin turistien maun mukaisiksi, että ne eivät houkuta paikallisia. Hurghadassa tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi jotkut diskot tai baarit. Lopputuloksena on joka tapauksessa enemmänkin erottelu kuin integraatio. (Krippendorf 1987: 60.)

Siinä missä kuilu turistien ja paikallisten välillä näyttää olevan syvä, näyttää kommunikaatio suomalaisten turistien ja suomalaisten matkaoppaiden välillä toimivan. Suomalaiset turistit saavat tietoa kohteesta matkanjärjestäjien internetsivuilta ja matkalehtisistä jo ennen matkaa. Kohteessa opas tai oppaita on turistien tukena ensimmäisestä lomapäivästä loman loppuun. Ensimmäisenä lomapäivänä on tyypillistä järjestää saapuneelle ryhmälle tervetulo-tilaisuus, jossa kerrotaan paitsi matkanjärjestäjän retkistä, myös kohteesta, kaupankäytikkulttuurista, liikkumisesta, hinnoista, paikallisista tavoista ja niin edelleen. Turisti saa paitsi tietoa, myös tukihenkilön. Matkaopas ymmärtää niin suomalaista kuin egyptiläistä elämänmenoa ja on siksi tärkeä henkilö kahden kulttuurin välillä. Vaikka matkaoppaat onkin koulutettu toimimaan kahden kulttuurin välillä, heidän kosketuksensa paikalliseen elämään on rajoittunutta. Musliminaiisiin ja huonosti englantia puhuviin egyptiläisiin on vaikea tutustua kieliongelmiin sekä esimerkiksi miehen ja naisen suhteeseen liittyvien

sääntöjen vuoksi. Haastattelemieni matkaoppaiden paikalliset tutut olivat siten lähinnä kollegoja ja muita turismin parissa työskenteleviä ihmisiä. Kaikkien ystävyyden aitoudesta ei kuitenkaan oltu varmoja esimerkiksi taloudellisten hyväksikäyttöyritysten vuoksi. Suomalaiset, niin matkaoppaat kuin turistit eivät selvästikään ole sinisilmäisiä egyptiläisten suhteen. He ovat selvillä huijaamisesta ja hyötymisestä, ehkä jopa liiaksi. Kun turistien vuorovaikutus egyptiläisiin tapahtuu kauppaja- ja muissa asiakaspalvelutilanteissa ja matkaoppaidenkin elämä pyörii myös paljon samankaltaisten asioiden ympärillä, ei ole yllätys, että suomalaiset, jotka kokevat tulleen huijatuksi tavalla tai toisella, suhtautuvat varautuneesti paikalliseen väestöön.

Isännät puolestaan saattavat tuntea alemmuutta, ärsyyntymistä tai ihailua rikkaiksi ja arvovaltaisiksi kuviteltuja turisteja kohtaan, mistä saattaa seurata halu tulla heidän kaltaisikseen. Turistien jäljittely näkyy katukuvassa demonstraatioefektin tavoin etenkin egyptiläisten nuorten miesten ulkonäössä ja käytöksessä. Kuten aiemmin todettiin, akkulturaation määrä riippuu siitä, kuinka paljon yksilö altistuu turismille. Suoraan turismin parissa työskentelevät ovat usein siirtotyövoimana Hurghadaan muuttaneita nuoria egyptiläismiehiä, joiden päivät täyttyvät työnteosta turistien kanssa. Näyttääkin siltä, että juuri nuoriin miehiin turismin vaikutus on suurin, paitsi ulkoisesti, myös sisäisesti. Eikä ihme, sillä he altistuvat koko ajan turismille. Lisäksi monet heistä asuvat ensi kertaa poissa kotoa, eli he itsenäistyvät ja etsivät itseään. He ovat siis ulkopuolisille vaikutuksille avoimia ja alttiita. Eräs haastateltavani sanoi monien tuttaviensa haluavan olla eurooppalaisia, mikä johtaa siihen, että he eivät ole enää egyptiläisiä, mutta heistä ei myöskään tule eurooppalaisia pelkällä matkimisella. He ovat siis jotain siltä väliltä ja heidän identiteettinsä on ikään kuin liminaalitullassa, kahden tai useamman identiteetin välissä. Tämä voi johtaa identiteetin menettämiseen. Kenties tämä liminaaliuden tunne ja itsensä ja identiteettinsä etsintä johtaa eri elämäntapojen kokeiluihin, kuten turismin myötä tulleisiin alkoholin käyttöön ja irtosuhteisiin. Turistin on ehkä helppo antautua lomaromansseihin, koska hänen arjesta poikkeava käytöksensä on lomalla ikään kuin sallittua, mutta entä Hurghadaan toisesta kaupungista työn perässä muuttanut egyptiläinen nuori mies?

Ensimmäiseltä kenttätyömatkaltani tulee mieleen kaksi nuorta miestä, jotka hakeutuivat ilmeisesti usein turistinaisten seuraan irtosuhteet mielessään. Toinen näistä miehistä oli töissä hotellimme aulassa myymässä Hurghadan sisäisiä päiväretkiä. Hän näytti minulle

ylpeänä kännykkänsä kameralla otettuja kuvia viimeisimmistä lomaromansseistaan ja puhui valloituksistaan kerskuvaan sävyyn. Hän ilmeisesti halusi kerätä kunnioitusta muiden silmissä. Toinen tapaus oli aavikkosafarillamme oppaana toiminut mies, jolla oli ilmeisesti tapana iskeä turistinaisia retkien aikana. Minä ja ystävättäreni saimme paljon tapaamisedotuksia niin hotellihenkilökunnalta, paikallisoppaalta, kauppiailta, tarjoilijoilta, taxikuskeilta ja jopa vartijoilta ja poliiseilta. Meidän mielestämme jotkut ehdottelut tai lähentely-yritykset olivat varsin sopimattomia. Menivätkö egyptiläiset miehet tosiaan niin sekaisin ulkomaalaisista naisista tai turistien tuomasta liberaalista elämäntavasta? Vai halusivatko he vain löytää naisen, jonka avulla saisi passin ulkomaailmaan?

Artikkelissaan *Arab Boys and Tourist Girls in a Mixed Jewish-Arab Society* Erik Cohen käsittelee arabipoikien ja turistityttöjen välisten suhteiden merkitystä. Cohenin mukaan sosiaaliset, rennot ja avoimet turistitytöt tuovat arabipojille monenlaisia kokemuksia ja toiveita, joita heillä ei ole arabityttöjen kanssa. Islam ei salli naisten esiaviollista seksiä, ja muutenkin miesten ja naisten väliset suhteet ovat hyvin rajallisia. Avoimiin ja seikkailunhaluisiin eurooppalaisiin turistityttöihin on puolestaan helppo tutustua ja luoda suhteita heihin. Niinpä arabipojat käyttävät tilaisuutta hyväkseen ja keräävät mahdollisimman paljon kokemuksia vastakkaisen sukupuolen kanssa. Heille turistitytöt edustavat paitsi (seksuaalisia) valloituksia, myös oppimista ulkomaailmasta ja eri kielistä ja kulttuureista. Pojat myös luovat haaveita paremmasta elämästä ulkomailla, ja monet pojat haluaisivat muuttaa identiteettiään muuttamalla Eurooppaan. He haaveilevat taatusta taloudesta ja muiden ongelmien ratkeamisesta muuton myötä. Tällaiset toiveet ovat tietysti suuria unelmia, mutta kuten Cohen toteaa: ”*Objective probability is one thing; the subjective belief of a boy rather desperately holding on to a fantasy, quite another*”. Vaikka siis pojan haave olisi kuinka kaukainen, sillä on hänelle merkitystä ja se auttaa häntä jaksamaan kotipaikan arkea. (Cohen 1971: 228–229.)

Haastatteluaineistoni on liian suppea, jotta voisin tehdä yleistyksiä turistinaisten ja egyptiläisten miesten suhteesta Hurghadassa, mutta omien havaintojeni mukaan Cohenin kirjoituksia voisi suurelta osin soveltaa hurghadalaisiin nuoriin miehiin. Juttelu-tyttöjen aikana moni nuori mies kertoi hänellä olleen suomalainen tai muualta Euroopasta tuleva tyttöystävä tai jopa vaimo. Ihmettelin jo kentällä monikulttuuristen suhteiden yleisyyttä, mutta kuten Cohen kirjoittaa, voi olla että suhteet olivat ainakin

joissain tapauksissa yksipuolisia, eli turistinaiset tulivat lähinnä pitämään hauskaa, eivätkä edes ajatelleet, että suhde olisi muuta kuin lomaromanssi. Paikalliset nuoret miehet kuitenkin saattoivat tulkita esimerkiksi osoitteiden tai puhelinnumeroiden vaihdon tukemaan heidän haavettaan ulkomaalaisen puolison löytymisestä. Turistinaisilla ja paikallisilla miehillä voi siis olla hyvinkin eri asenne ja tulkinta siitä, mitä heidän välillään on. (Cohen 1971: 229.)

Seksiturismin ja lomaromanssien laajuus tuli minulle täytenä yllätyksenä. Aloinkin pohtia, miten paljon matkaseura vaikutti matkoihini. Erilaiset maailmat elävät turistikohteissa päällekkäin, mutta eivät näyttäydy kaikille yksilöille samalla tavoin. Uskon, että esimerkiksi vanhat ihmiset tai lapsiperheet eivät välttämättä ollenkaan tienneet Hurghadan seksiturismista. Minullekaan se ei tullut esille ensimmäisen Egyptin matkani aikana, kun seurassani oli silloinen poikaystäväni. Mieleeni herää kysymys, mitähän kaikkia ulottuvuuksia Hurghadan turismissa ylipäättään on. Mitä minulta jäi kokematta? Edellisen kysymyksen myötä on aiheellista korostaa jälleen tutkimuksen subjektiivisuutta. Tämä tutkimus olisi ainakin joiltain osin hyvin erilainen, jos olisin erikäinen, eri sukupuolta, erinäköinen, eri kulttuuritaustan omaava tai jos olisin matkustanut erilaisessa seurassa. Myös pienet asiat, kuten haastattelukysymysten muotoilu vaikuttavat tutkimuksen ja tutkimusaineiston muotoutumiseen. Kulttuuriantropologisen tutkimuksen teko on siis enemmänkin yhden näkökulman esittelyä kuin todellisuuden raportointia. Joka tapauksessa, vaikka tutkimukseni edustaakin vain murusta tieteen valtavirrassa, se antaa uutta tietoa Hurghadan turismista, kulttuurien kohtaamisista suomalaisten ja egyptiläisten välillä ja isäntien ja vieraiden välisestä suhteesta.

Onnistuin mielestäni tutkimuksen teossa hyvin, niin kenttäjaksojen kuin aineiston käsittelyn aikana. Rajallinen kenttätöaika johti kuitenkin rajalliseen aineistoon, joka puolestaan johti siihen, että kirjoitusprosessin aikana heränneisiin kysymyksiin ei voinut enää lähteä hakemaan vastausta paikanpäältä. Siten tutkimusaiheestani jää liuta kysymyksiä, joita voisi selvittää jatkotutkimuksissa. Mielestäni olisi mielenkiintoista selvittää lisää turistien ja paikallisten välisiä suhteita. Millaista kanssakäymistä suomalaiset ja egyptiläiset toivoisivat toisiltaan, jotta heidän kohtaamistilanteensa koettaisiin miellyttävinä? Millainen rooli seksiturismilla on Hurghadan turismissa ja

mitä se antaa turisteille ja paikallisille? Entä miksi juuri venäläiset ja saksalaiset ovat erityisen kiinnostuneita Hurghadasta? On myös kysymyksiä, joihin ei vielä voi edes vastata, vaan jatkotutkimus on aiheellista vasta vuosien päästä. Nähtäväksi jää esimerkiksi lisääntykö vai väheneekö (suomalaisten) matkailu Hurghadaan ja eteneekö Hurghadan kehitys Smithin evoluutiomallin mukaisesti. Tarkempaa tutkimusta voisi tehdä tietysti myös Hurghadan menneisyydestä, siis miten kaikki alkoi?

11. LOPPUSANAT – MUUTTUVAT AJAT, MUUTTUVAT KULTTUURIT

Miten kulttuuri voisi säilyä muuttumattomana, kun ympäristö, talous, politiikka ja sosiaaliset suhteet muuttuvat? Millainen kulttuuri Hurghadassa oli ennen turismin tuloa tai oliko sitä ollenkaan? Hurghadan kulttuurinen ulottuvuus on syntynyt eri puolilta Egyptiä tulleiden ihmisten perinteistä sekä eri puolilta maailmaa tulleiden ulkomaalaisten tavoista. Tuloksena on uusi, ainutlaatuinen sekoitus erilaisia elämäntapoja. Joku voisi sanoa turismin pilanneen Hurghadan. Mutta voiko kulttuurinen moninaisuus olla pahasta? Kuka sanoo, että kaikkien muslimien tulisi elää hurskaasti? Eiväthän kaikki kristitytkään tee niin. Myös Antonios Andronicou pohtii samankaltaisia kysymyksiä artikkelissaan *Tourism in Cyprus* vuodelta 1979. Eikö joku voisi pitää perinteiset arvot, vaikka toinen omaksuisi modernit arvot? Tai että yksi ihminen olisi jossain asiassa hyvin perinteinen, mutta toisessa asiassa moderni? (Andronicou 1979: 251–252.)

Jälkeenpäin ajatellen huomaan itselläni olleen tiettyjä ennakkoluuloja egyptiläistä elämää kohtaan, vaikka yritin olla avarakatseinen. Huomaan ajatelleeni, että kaikki Egyptin muslimit olisivat hurskaita muslimeja, jotka harjoittavat uskontoaan monta kertaa päivässä. Uskonnon, periaatteiden ja konservatiivisen elämäntyylin vuoksi esimerkiksi alkoholin käyttö ja irtosuhteet tuntuivat ennakkokäsityksieni valossa varsin vääraltä ja surulliselta egyptiläisten elämässä. Oliko turismi pilannut perinteisen elämäntavan? Kelles kirjoittaa, että yhtenä antropologien ongelmana on pidetty tutkimuskohteiden romantisointia ja siihen liittyvä holhoamista. Tutkimuskohde halutaan ikään kuin pelastaa nopean kehityksen vaaroilta. (Kelles 1984: 132.) Myös Lévi-Strauss on sitä mieltä, että kotonaan antropologi voi olla vapaamielinen konservatismiin vastustaja, mutta kentälle päästessään, uuden kulttuurin parissa, hän alkaa nähdä perinteet kunnioitettavina ja suojeltavina ominaisuuksina (Lévi-Strauss 1992: 383). Näin kävi minulle ja luulen, että näin on käynyt useille alkuperäiskulttuuria ja turismia tutkineille antropologeille. Koska turismi tuo tullessaan isäntäyhteisöön ulkopuolisia ihmisiä, elämäntapoja ja arvoja, sitä on helppo syyttää alkuperäiskulttuurin muuttajaksi tai tuhoajaksi. Mielestäni asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen.

Turismi on hyvä ja paha, syy ja seuraus sekä syyllinen ja syytön. Kulttuurien kohtaamiset sekä kulttuurinen jatkuvuus ja pysyvyys ovat kaikkea muuta kuin yksiselitteisiä. Turismia ei pitäisi pitää ainoana muutoksen aiheuttajana, mutta ei myöskään väheksyä sen roolia muuttajana. Hurghadan tapauksessa turismi on selvästi vauhdittanut paikallisen kulttuurin muutosta, mutta ei pelkästään länsimaalaisten ihmisten tuomana, vaan myös eri puolilta Egyptiä saapuneiden siirtotyöläisten elämäntapojen sekoituessa.

Hurghadan eri kaupunginosissa islam ja lännen vaikutus näkyvät eri määrissä. Kun Daharin kaupunginosasta puhuttaessa tulee mieleen ”aito” egyptiläinen elämä, etenkin hotellialue kaikkine palveluineen tuntuu pelkästään turisteja varten rakennetulta, eikä se erotu juurikaan muista turistikohteista maailmalla. Ikään kuin siltä puuttuisi merkitys olla olemassa, ja siksi se tuntuu jotenkin tyhjältä. Hurghadan paikattomuuden tunne johtune siitä, että siellä ei olisi elämää ilman turismia. Kaupungilla ei ole pitkää historiaa, eli siltä ikään kuin puuttuvat tukevat juuret. Toisaalta myös tulevaisuuden kysymys leijailee ilmassa. Onko Hurghadalla sama kohtalo kuin Smithin tutkimalla Pattayalla, joka kävi läpi evoluutiomallin kaikki vaiheet? Entä Hurghadan nykyhetki, onko se täynnä vain hetken paikanpäällä viipyviä turisteja vai onko siellä jotain pysyvää? Monille siirtotyöläisille kaupunki tarkoittaa kovaa työtä, jonka vastapainona on koti jossain muualla Egyptissä, perheen luona. Turistille kaupunki on puolestaan hetken hurmio. Tullaanko sinne ylipäättään lomailemaan paikan itsensä vuoksi vai vain hyvien retkimahdollisuuksien takia tai siksi, että halutaan *johonkin* lämpimään? Onko Hurghadalla merkitystä jollekulle, tuntee joku kuuluvansa sinne? Onko Hurghada paikkana korvaamaton? Nuo kysymykset saavat minut ajattelemaan Hurghadan paikattomuutta. Uskon kuitenkin, että Hurghadalla on koko ajan yhä enemmän merkitystä, etenkin uudelle sukupolvelle, jolle se on synnyinpaikka. Se on yhä useamman lapsen koti, johon rakennetaan kouluja ja sairaaloita.

Hurghadassa eletään muutosten aikaa. Muutoksia tapahtuu niin ympäristössä, taloudessa, politiikassa, kulttuurissa kuin sosiaalisissa suhteissa. Turismin tulo on laittanut modernisaatioprosessin rattaat pyörimään, ja vauhti on kiihtynyt. Tulevaisuus näyttää, millainen kohtalo kaupungilla ja sen asukkailla on. Suurista muutoksista huolimatta yksi asia on yhä samalla lailla kuin ennen. Hurghadan tärkeimmät elementit

ovat edelleen aurinko, meri ja aavikko. Ne toivat paikalle beduiinit ja kalastajat satoja vuosia sitten, ja niiden vuoksi saapuivat myös turistit.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Aceves, Joseph B. 1974. *Identity, Survival and Change: Exploring Social / Cultural Anthropology*. New Jersey: General Learning Corporation.

Ahtola, Janne 1995. Britti-imperiumin siirtomaat matkakohteina 1800-1900-luvun vaihteessa. s. 64-85 teoksessa *Mikä maa – Mikä valuutta? Matkakirja turismin historiaan*. Toim. Auvo Kostiainen ja Katariina Korpela. Turku: Turun yliopiston historian laitos. Julkaisuja n:o 35.

Ahtola, Janne ja Timo Toivonen 1999. Thomas Cook & Son and the Egyptian Season. s. 7-32 teoksessa *Travel Patterns: Past and Present. Three Studies*. toim. Janne Ahtola & Timo Toivonen. Savonlinna: The Finnish University Network for Tourism Studies. Discussion and Working Papers Series No 1.

Andronicou, Antonios 1979. Tourism in Cyprus. s. 237-264 teoksessa *Tourism – Passport to Development. Perspectives on the Social and Cultural Effects of Tourism in Developing Countries*. New York: Oxford University Press.

Bonnett, Alastair 2004. *The Idea of the West. Culture, Politics and History*. New York: Palgrave Macmillan.

Burns, Peter M. ja Andrew Holden 1995. *Tourism. A New Perspective*. Lontoo: Prentice Hall.

Burns, Peter M. 1999. *An introduction to Tourism and Anthropology*. Lontoo: Routledge.

Buzard, James 1993. *The Beaten Track. European Tourism, Literature, and the Ways to “Culture” 1800-1918*. Oxford: Clarendon Press.

Castells, Manuel 1997. *The Power of Identity. The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume II*. Oxford: Blackwell Publishers.

Cohen, Erik 1971. Tourist Girls and Arab Boys in a Mixed Jewish-Arab Community. *International Journal of Comparative Sociology*, 12(4): 217-233.

de Kadt, Emanuel 1979. *Tourism – Passport to Development. Perspectives on the Social and Cultural Effects of Tourism in Developing Countries*. New York: Oxford University Press.

Eraqi, I. Mohammed, Abd-Alla Ghada, Hoda Lotief 2004. Tourism Development in Egypt. The Economical and Social Impacts on Hurghada Local Citizens. *The Journal of Arab Universities for Tourism and Hospitality*, 1(1), Suez Canal University. Artikkelin luettavissa myös osoitteessa:
http://publications.ksu.edu.sa/Conferences/Development%20and%20Tourism%20in%20Coastal%20Areas%20Sharm%20El%20Sheikh%20Egypt%202005/Abst_Eraqi_Abd-Alla_Lotief.pdf (13.4.2009)

Fussell, Paul 1980. *Abroad: British Literary Traveling between the Wars*. New York: Oxford University Press.

Geertz, Clifford 1973. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books, Inc.

Golde, Peggy 1989. Johdanto. s. 1-18 teoksessa *Women in the Field – Anthropological Experiences*. toim. Peggy Golde. 2. painos. Berkeley: University of California Press.

Graburn, Nelson H. H. ja Roland S. Moore 1994. Anthropological Research on Tourism. s. 233-242 teoksessa *Travel, Tourism and Hospitality Research. A Handbook for Managers and Researchers*. toim. J.R. Brent Ritchie ja Charles R. Goeldner. 2. painos. New York: John Wiley & Sons.

Greenwood, Davydd J. 1989. Culture by the Pound. An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commoditization. s. 171-185 teoksessa *Hosts and Guests. Anthropology of Tourism*. Toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Harrison, David 1992. *Tourism to Less Developed Countries. The Social Consequences.* s. 19-34 teoksessa *Tourism and the Less Developed Countries.* Toim. David Harrison. Chichester : Wiley.

Hjärpe, Jan 1980. *Islam – Oppi ja elämäntapa.* Suomentanut Irmeli Perho. Helsinki: Gaudeamus.

Hofstede, Geert 1997. *Cultures and Organizations. Software of the Mind. Intercultural Cooperation and its Importance for Survival.* New York: McGraw-Hill Companies.

Huit, Groupe 1979. *The Sociocultural Effects of Tourism in Tunisia. A Case Study of Sousse.* s. 285-304 teoksessa *Hosts and Guests. Anthropology of Tourism.* Toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Jackson, Bruce 1987. *Fieldwork.* Urbana: University of Illinois Press.

Jokinen, Eeva ja Soile Veijola 1990. *Oman elämänsä turistit.* Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos. Valtion painatuskeskus.

Kelles, Anita 1984. *Antropologisen kenttätöön ongelmia. Tutkijan persoonan, sukupuolen ja kulttuuritaustan vaikutuksesta antropologiseen tutkimukseen.* Suomen antropologisen seuran monisteita 5. Helsinki: Suomen antropologinen seura.

Korpela, Katariina 1995. ”Missä ollaan, mikä maa?” – Suomalaisten matkailu Välimeren aurinkorannoille 1960- ja 1970-luvulla. s. 174-189 teoksessa *Mikä maa – Mikä valuutta? Matkakirja turismin historiaan.* Toim. Auvo Kostiainen ja Katariina Korpela. Turku: Turun yliopiston historian laitos. Julkaisuja n:o 35.

Korpela, Katariina 2004. *Auringonvalon hakijat: etelänmatkailu ja SSSS.* s. 236-249 teoksessa *Kostiainen Auvo, Janne Ahtola, Leila Koivunen, Katariina Korpela, Taina Syrjämaa. Matkailijan ihmeellinen maailma. Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme.* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kostiainen, Auvo 2004. Johdanto. s. 9-15 teoksessa Kostiainen, Auvo, Janne Ahtola, Leila Koivunen, Katariina Korpela, Taina Syrjämaa. Matkailijan ihmeellinen maailma. Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Krippendorf, Jost 1987. *The Holiday Makers. Understanding the Impact of Leisure and Travel.* Oxford: Heinemann Professional Publishing Ltd.

Lanfant, Marie-Françoise 1995. Johdanto. s. 1-23 teoksessa *International Tourism. Identity and Change.* toim. Marie-Françoise Lanfant, John B. Allcock ja Edward M. Bruner. Lontoo: SAGE Publications.

Lett, James 1989. Epilogi Theron Nuñezin artikkelissa *Touristic Studies in Anthropological Perspective.* s. 265-279 teoksessa *Hosts and Guests. Anthropology of Tourism.* toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Lévi-Strauss, Claude 1992: *Tristes Tropiques.* Kääntänyt ranskasta englanniksi John ja Doreen Weightman. New York: Penguin Books.

Länsman, Anni-Siiri 2004. Väärtisuhteet Lapin matkailussa. Kulttuurianalyysi suomalaisten ja saamelaisten kohtaamisesta. Oulu: Puntsi.

McKean, Philip Frick 1989. *Towards a Theoretical Analysis of Tourism: Economic Dualism and Cultural Involution in Bali.* s.119-138 teoksessa *Hosts and Guests. Anthropology of Tourism.* Toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Ministry of Foreign Affairs of Finland. Department of International Development Cooperation 1984. *Study for development of tourism in Fayoum, Egypt. Final report.* Finnplanco Ltd.

Nash, Dennison 1981. *Tourism as an Anthropological Subject.* *Current Anthropology*, 22(5): 461-481.

Nash, Dennison 1989. Tourism as a Form of Imperialism. s. 37-52 teoksessa Hosts and Guests. The Anthropology of Tourism. toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University Pennsylvania Press.

Nash, Dennison ja Valene L. Smith 1991. Anthropology and Tourism. Annals of Tourism Research, 18(1): 12-25.

Nettekoven, Lothar 1979. Mechanisms of Intercultural Interaction. s. 135-145 teoksessa de Kadt, Emanuel. Tourism – Passport to Development. Perspectives on the Social and Cultural Effects of Tourism in Developing Countries. New York: Oxford University Press.

Nuñez, Theron 1989. Touristic Studies in Anthropological Perspective. s. 265-279 teoksessa Hosts and Guests. Anthropology of Tourism. toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University Pennsylvania Press.

Oppermann, Martin 1999. Sex Tourism. Annals of Tourism Research, 26(2): 251-266.

Padilla, Amado M. 1980. Introduction. Teoksessa Acculturation. Theory, Models and Some New Findings. toim. Amado M. Padilla. AAAS Selected Symposium 39. Washington D.C.: American Association for the Advancement of Science.

Petrisalo, Katriina 2001. Menneisyys matkakohteena. Kulttuuriantropologinen ja historiatieteellinen tutkimus perinnekulttuurien hyödyntämisestä matkailuteollisuudessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Pi-Sunyer, Oriol 1989. Changing Perceptions of Tourism in a Catalan Resort Town. s. 187-199 teoksessa Hosts and Guests. Anthropology of Tourism. toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Relph, E. 1976. Place and Placelessness. Lontoo: Pion Limited.

Ryan, Chris ja Rachel Kinder 1996. Sex, Tourism and Sex tourism: Fulfilling Similar Needs? Tourism Management, 17(7): 507-518.

Saglio, Christian 1979. Tourism for Discovery: A Project in Lower Casamance, Senegal. s. 321-335 teoksessa de Kadt, Emanuel. Tourism – Passport to Development. Perspectives on the Social and Cultural Effects of Tourism in Developing Countries. New York: Oxford University Press.

Selänniemi, Tom 1994. Pakettimatka pyhään paikkaan. Suomalaisturistit Ateenassa. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 25.

Selänniemi, Tom 1996. Matka ikuiseen kesään. Kulttuuriantropologinen näkökulma suomalaisten etelänmatkailuun. Helsinki: SKS.

Selänniemi, Tom 1999. Moderni turisti ja klassinen rituaaliteoria. s. 268-287 teoksessa Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin. Toim. Bo Lönnqvist, Elina Kiuru ja Elina Uusitalo. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Shields, Rob 1991. Places on the Margin. Alternative Geographies of Modernity. Lontoo: Routledge.

Simmel, Georg 1964. The sociology of Georg Simmel. Kääntänyt ja toimittanut Kurt H. Wolff. New York: The Free Press.

Smith, Russell Arthur 1992. Beach Resort Evolution. Implications for Planning. Annals of Tourism Research, 19(2): 304-322.

Smith, Valene L. 1989. Introduction. s. 1-17 teoksessa Hosts and Guests. Anthropology of Tourism. toim. Valene L. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Smith, Valene L. 2001. The Culture Brokers. s. 275-282 teoksessa Hosts and Guests Revisited: Tourism Issues of the 21st Century. toim. Valene L. Smith ja Maryann Brett. New York: Cognizant Communication Corporation.

Urry, John 1990. The Tourist Gaze. Leisure and Travel in Contemporary Societies. Lontoo: SAGE Publications.

Veal, A.J. 1997. Research Methods for Leisure and Tourism. A Practical Guide. 2. painos. Lontoo: Pitman Publishing.

Waltari, Mika 1945. Sinuhe egyptiläinen. 44. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Winthrop, Robert H. 1991. Dictionary of Concepts in Cultural Anthropology. Connecticut: Greenwood Press.

Painamattomat lähteet

Internet lähteet

hurghada-tourism.com1 (14.5.2009) (<http://www.hurghada-tourism.com/index-en.php?menu=1&page=1>)

hurghada-tourism.com2 (14.5.2009) (<http://www.hurghada-tourism.com/index-en.php?menu=1&page=3>)

hurghada-tourism.com3 (14.5.2009) (<http://www.hurghada-tourism.com/index-en.php?menu=1>)

hurghada-tourism.com4 (14.5.2009) (<http://www.hurghada-tourism.com/index-en.php?menu=2&page=24>)

hurghada-tourism.com5 (14.5.2009) (<http://www.hurghada-tourism.com/index-en.php?menu=1&page=2>)

<http://travel.mapsofworld.com/hurghada/information.html> (14.5.2009)

<http://www.tripadvisor.com/Travel-g297549-s402/Hurghada:Egypt:Nightlife.html> (13.1.2009)

<http://looklex.com/e.o/egypt.religions.htm> (13.1.2009)

<http://www.oxfordbusinessgroup.com/publication.asp?country=3> (13.1.2009)

<http://www.verkkouutiset.fi/arkistojuttu.php?id=58981&hakusanat=Matkailuelinkeino>
(13.1.2009)

http://www.egyptvoyager.com/redsea_formation_diving.htm (5.5.2009)

Haastattelut (nauhat ja litteroinnit tekijän hallussa)

(koodi, syntymävuosi ja -paikka, nykyinen asuinpaikka, ammatti, haastattelu-aika, nauha nro.)

HSN20: 1987 Helsinki, Helsinki, opiskelija, 20.1.2007, nauha 6b

HSN52: 1955 Riihimäki, Hurghada, yrittäjä, 11.1.2007, nauha 3a/b

HSM22: 1985 Kathmandu (Nepal), Hurghada, kohdepäällikkö, 10.1.2007, nauha 1b

HSM24: 1983 Helsinki, Hurghada, opas, 14.1.2007, nauha 4b

HSM26: 1981 Helsinki, Hurghada, opas, 10.1.2007, nauha 1a

HSM29: Hurghada, opas, vastattu sähköpostitse 21.2.2007

HSM51: 1956 Tampere, Hurghada, opas, 5.4.2007, nauha 8

HSM60: 1947 Posio, Helsinki, linja-autonkuljettaja, 20.1.2007, nauha 6b

HEM21a: 1986 Luxor, Hurghada, myyjä, 16.1.2007, nauha 5b/6a

HEM21b: 1986 Assuan, Hurghada, myyjä, 16.1.2007, nauha 5a/b

HEM23a: 1984, Hurghada, opiskelija/myös töissä hotellissa, 10.1.2007, nauha 2b

HEM23b: 1984 Qena, Hurghada, myyjä, 10.1.2007, nauha 2a

HEM24: Rasghareb, Hurghada, opas, 22.1.2007, osa haastattelusta kenttätyöpäiväkirjassa, osa nauhalla 7

HEM27: 1980 Qena, Hurghada, kauppias, 14.1.2007, nauha 4a

HEM30: 1977 Qena, Hurgada, kauppias, 10.1.2007, nauha 2a

HEM32: 1975 Maris, Hurghada, opas, 16.1.2007, nauha 6a/b

HEM37: 1970 Luxor, Hurghada, kauppias, 22.1.2007, nauha 7a

HEN23: Hurghada, Hurghada, kirjastotyöntekijä, 20.1.2007, ei nauhalla

HEN25: Hurghada, Hurghada, kirjastotyöntekijä, 20.1.2007, ei nauhalla

LIITE 1. KARTTOJA

Egyptin kartta

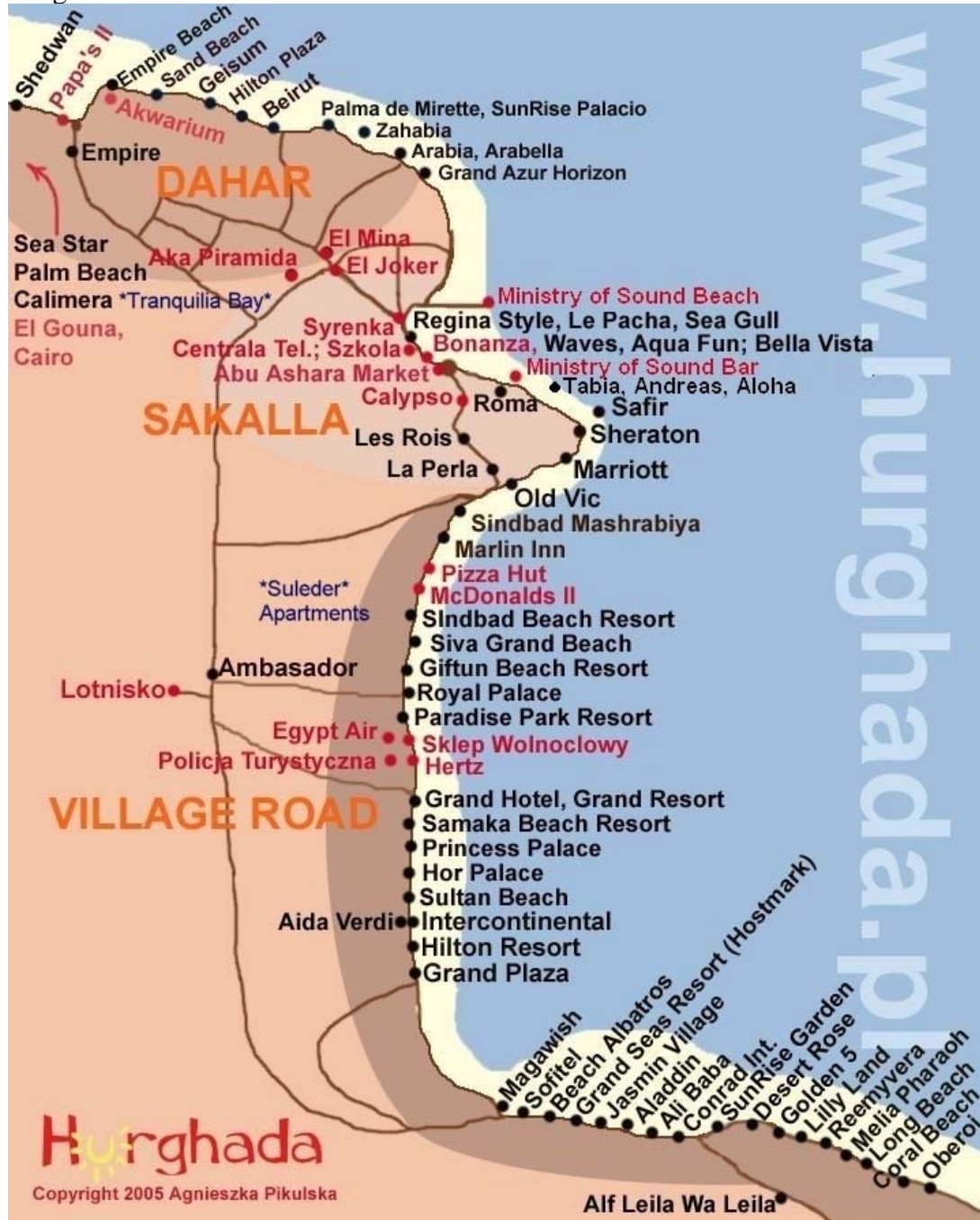
lähde: http://www.africantravelinc.com/AboutATI/images/egypt_map.gif

Hurghadan lähialueen kartta

lähde: http://www.hurghada-tourism.com/images/Map_Hurghada_small_en.gif

Hurghadan kartta

lähde: <http://www.redseadevelopments.com/USERIMAGES/Hurghada%20Map.JPG>

LIITE 2. HURGHADA KUVINA

KUVA 1. Hurghadassa tarjotaan turisteille elämyksiä niin merellä...

KUVA 2. ...kuin aavikolla.

KUVA 3. Hotellialueen vehreyttä...

KUVA 4. ...ja ravintoloita.

KUVA 5. Viliää Sakkalan pääkadulla.

KUVA 6. Sakkala on kaupankäynnin ja viihteen keskus.

KUVA 7. Yökerho Sakkalassa

KUVA 8. Monikielinen näyteikkuna

KUVA 9. Dahar on paikallisten asuinalueita.

KUVA 10. Näkymä hotellini ikkunasta Daharissa.

KUVA 11. Basaari kierroksella perehdytään tyypillisiin tuliaisin oppaan opastuksella.

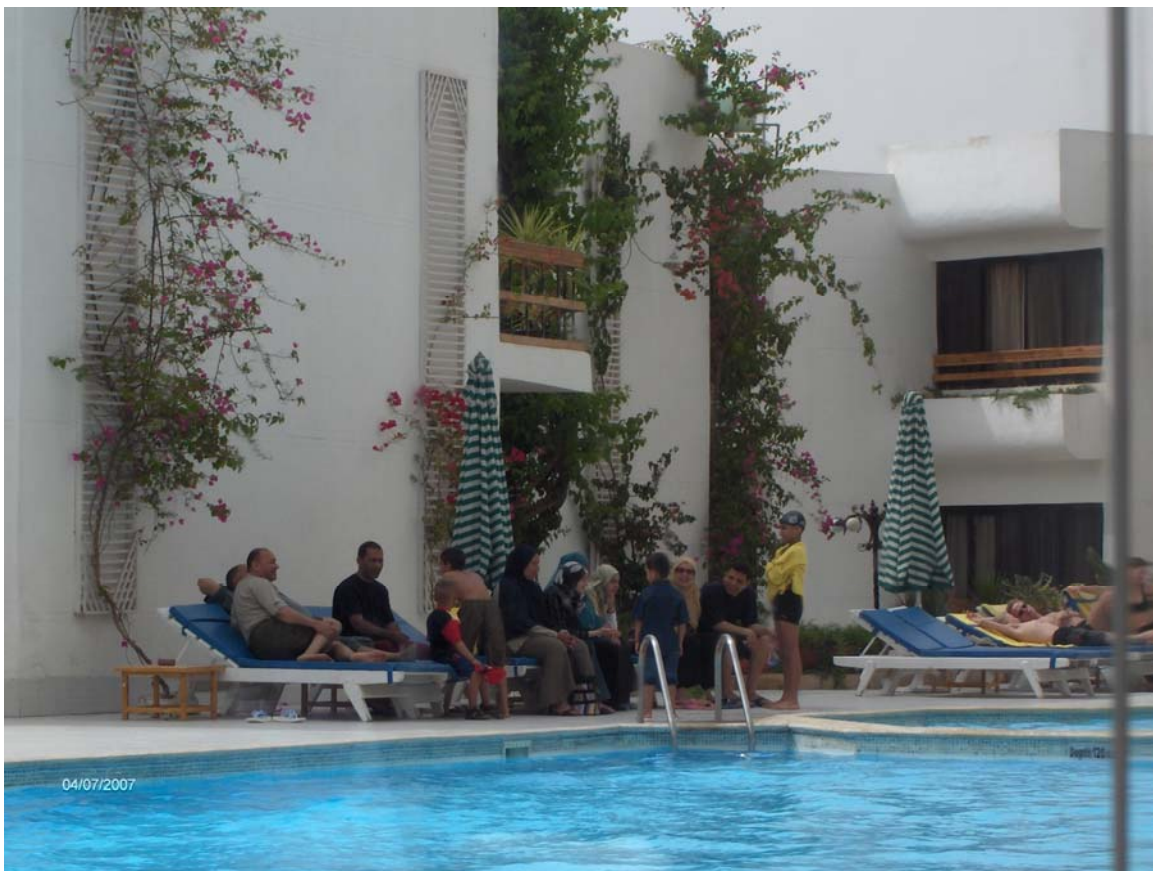

KUVA 12. "Lentokenttätaidetta".

KUVA 13. Auringonottoa yläosatomissa...

KUVA 14. ...ja peittävämmiin pukeutuneena.

LIITE 3: KYSELYLOMAKKEITA

1. KYSELYLOMAKE SUOMALAISILLE TURISTEILLE

KYSELYLOMAKE TURISMISTA HURGHADASSA

Päiväys ____. ____.2007

Vastauksia voi jatkaa paperin kääntöpuolelle!

Sukupuoli: Mies ____ Nainen ____

Ikä: _____

1. Montako kertaa olette käynyt Hurghadassa? _____

2. Miksi tulitte Hurghadaan?

---

3. Miten olette käyttänyt aikaanne Hurghadassa?

---

4. Etsittekö tietoa Hurghadasta etukäteen? Mistä?

---

5. Oletteko käynyt Hurghadan eri kaupunginosissa? Miten ne eroavat toisistaan?

---

6. Näkykö länsimaalainen kulttuuri Hurghadassa? Miten?

---

7. Miten islamilaisuus näkyy?

---

8. Oletteko ollut tekemisissä paikallisten ihmisten kanssa? Millaisissa tilanteissa?

---

9. Millaisista asioista olette keskustellut heidän kanssaan? Onko kommunikaatiossa ollut ongelmia?

---

10. Mitä ajattelette paikallisista asukkaista?

---

11. Mitä luulette paikallisten asukkaiden ajattelevan turisteista?

---

12. Egypti on muslimimaa. Vaikuttaako se jotenkin lomaanne? Miten?

---

13. Millaisia ennakko-odotuksia Teillä oli Egyptistä tai egyptiläisistä? Ovatko ne muuttuneet vierailunne aikana?

---

14. Jos olette käynyt Egyptin muissa kaupungeissa, kuinka Hurghada eroaa niistä?

---

15. Jos olette käynyt Hurghadassa aiemmin, miten kaupunki on muuttunut vierailujenne välillä?

---

16. Onko matkanne Egyptiin muuttanut maailmankatsomustanne? Miten?

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

---

2. KYSELYLOMAKE HURGHADAN MATKAOPPAILLE

Nimi:

Ikä:

- Kauanko olet ollut matkaoppaana? Kauanko siitä Hurghadassa / Egyptissä?
- Mitä mieltä olet kaupungista? Miten kuvailisit kaupunkia?
- Onko Hurghada muuttunut sinä aikana kun olet tuntenut sen? Miten?
- Miten jakaisit Hurghadan eri kaupungin osiin? Miten eri kaupungin osat eroavat toisistaan?
- Näkyykö länsimaalaisuus Hurghadassa? Miten?
- Miten islamin usko / paikallinen kulttuuri näkyvät katukuvassa?
- Miten Hurghada eroaa Egyptin muista kaupungeista? Entäpä yleensä muista rantalomakohteista?
- Ovatko turistit kokemuksesi mukaan kiinnostuneita Egyptin historiasta / kulttuurista? Miten se näkyy?
- Miten turistit suhtautuvat paikallisiin / egyptiläisiin? Mistä turistit pitävät / eivät pidä egyptiläisissä / Hurghadassa / Egyptissä?
- Miten puolestaan egyptiläiset suhtautuvat turisteihin?
- Egypti on muslimimaa. Liittyykö siihen mielestäsi käyttäytymissääntöjä, jotka turistin tulisi ottaa huomioon lomallaan? Kunnioittavatko turistit noita sääntöjä ja egyptiläisten elämäntapaa?
- Onko sinulla itselläsi paljon paikallisia tuttavuuksia? Miten olet heihin tutustunut ja millainen suhde sinulla on heihin?
- Onko egyptiläisiin yleensä mielestäsi helppo tutustua ja kommunikoida heidän kanssaan?
- Onko Hurghadassa / Egyptissä työskentely muuttanut maailmankatsomustasi? Miten?

PALJON KIITOKSIA VASTAUKSISTASI!

LIITE 4. TEEMAHAASTATTELURUNKOJA

1. TEEMAHAASTATTELURUNKO MATKAOPPAILLE

- Taustatiedot
- Kauanko ollut matkaoppaana? Kauanko siitä Egyptissä / Hurghadassa? Mitä mieltä on kaupungista?
- Onko Hurghada muuttunut sinä aikana, kun on tuntenut sen?
- Miten Hurghadan kolme eri kaupunginosaa eroavat toisistaan?
- Näkyykö länsimaalaisuus Hurghadassa? Miten?
- Miten islam / paikallinen kulttuuri näkyy katukuvassa?
- Miten Hurghada eroaa Egyptin muista kaupungeista? Miten muista rantalomakohteista?
- Ovatko turistit yleensä kiinnostuneita Egyptin historiasta / kulttuurista? Miten se näkyy?
- Miten paikalliset suhtautuvat turisteihin? Entä turistit paikallisiin?
- Kunnioittavatko turistit muslimimaan sääntöjä (esim. pukeutuminen)?
- Onko paikallisia tuttuja? Miten on heihin tutustunut ja millainen on suhde heihin? Onko egyptiläisiin yleensä helppo tutustua?
- Miten Hurghadassa / Egyptissä työskentely on avartanut maailmankatsomusta?

2. INTERVIEW FOR THE LOCAL PEOPLE

- Background information
- Are you from Hurghada? If not, why did you come here?
- How long have you lived in Hurghada? How has the town changed during that time?
- How would you describe the town?
- Do you think there are different districts of the town? How do they differ from each other?
- How does Hurghada differ from your home town / other Egyptian cities?
- Does the Muslim culture show in Hurghada? How? Do you leave some rituals / habits related to the religion undone because you're living in Hurghada?
- What about the western culture? How?
- Do you meet many tourists? About what do you talk with them? What do you think about them? Are they welcome to Hurghada?
- Do tourists break the rules of a Muslim country? Do they behave well and respectfully for the religion and culture?
- Do you have certain kind of an impression of certain nationalities? Can you speak (say some phrases or words in) other languages?
- Why do you think tourists come to Hurghada?
- What do you think they feel about the local people?
- Has your outlook on life changed somehow after meeting tourists and familiarizing yourself with tourism?

3. TEEMAHAASTATTELURUNKO TURISTEILLE

- Taustatiedot
- Onko käynyt Egyptissä / Hurghadassa aiemmin? Montako kertaa? Miksi tuli (uudelleen)?
- Miten Hurghada on muuttunut matkojen välillä?
- Miten on käyttänyt aikaa Hurghadassa? Onko osallistunut retkille kaupungin sisällä / ulkopuolella?
- Onko tutustunut paikalliseen kulttuuriin, esim. ruokaan, musiikkiin ym.?
- Tunteeko Egyptin historiaa / kulttuuria / islamin uskoa? Tutustuiko jotenkin matkakohteeseen jo ennen matkaa?
- Onko käynyt Hurghadan kaikissa kolmessa kaupunginosassa? Miten ne eroavat?
- Näkyykö länsimaalaisuus Hurghadassa? Miten?
- Entä miten näkyy islamilaisuus?
- Miten Hurghada eroaa muista Egyptin kaupungeista?
- Onko ollut tekemisissä paikallisten kanssa? Millaisissa tilanteissa? Mistä on puhunut heidän kanssaan? Pelaako kommunikaatio?
- Mitä ajattelee paikallisesta väestöstä / elinoloista? Mitä luulee paikallisten ajattelevan turisteista?
- Onko paikallisten kanssa helppo kommunikoida?
- Egypti on muslimimaa. Vaikuttaako se jotenkin lomaan? Käyttäytyykö eri tavoin kuin esimerkiksi Euroopan lomakohteissa?
- Oliko ennakko-odotuksia Egyptistä / Hurghadasta (maisema, ihmiset, elinolosuhteet yms.)? Mitä niille on tapahtunut matkan aikana?
- Onko matka Hurghadaan / Egyptiin avartanut maailmankatsomusta tai vaikuttanut omaan ajattelutapaan? Miten?